

משנה מסכת גיטין (מ)

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

[פרק ח](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ט

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח משנה ט משנה י

א

פרק

פרק א - משנה א

המביא גט {א} ממדינת הים, צריך שיאמר, בפני נכתב ובפני נחתם. רבן גמליאל אומר, אף המביא מן הרקס ומן החגר {ב}. רבי אליעזר אומר, אפלו מכפר לודים {ג} ללוד. וחכמים אומרים, אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, אלא המביא ממדינת הים והמוליך {ד}. והמביא ממדינה למדינה במדינת הים {ה}, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אפלו מהגמוניא {ו} להגמוניא:

המביא גט ממדינת הים. כל חוזה לארץ קרי מדינת הים
[ב] : צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אית דאמרי טעמא לפי שאין
 בני מדינת הים בני תורה, ואין יודעין שצריך לכתב הגט לשם האשה
[ג], הלכך אומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם, וממילא שילינו ליה
 אם נכתב לשמה, והוא אומר אין **[ד]**. ואית דאמרי טעמא לפי שאין
 שירות מצויות משם לכאן, שאם יבא הבעל ויערער לומר לא כתבתיו
 שיהיו עדים מצויין להפיר חתימת העדים **[ה]**. והאמינוהו רבנן לשליח
 כבתרי **[ו]**, ושוב לא יועיל ערעור הבעל: **מן הרקם ומן החגר.** בין קדש
 ובין ברד, מתרגמינן בין רקם ובין חגרא: **אפלו מכפר לודים.** שהיא
 מחוזה לארץ: **ללוד.** שהיא סמוכה לה והיא מארץ ישראל: **מהגמוניא**
להגמוניא. שני הגמונים בעיר אחת ומקפידים זה על זה **[ז]**: (ר"ע
 מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] גט. לשון ארמי. ספר כריתות (דברים כד) מתרגם גט פטורין.
 ולכך נהגו לכתב בו שתים עשרה שורות כמנין גט. ועין תוספות יום טוב:
[ב] וכן פסק רש"י. והר"ן פרש דחוץ לארץ של צד מערבי של ארץ ישראל
 נקט, לפי שבאותו צד ליכא עירות מבלעות וסמוכות שהרי הים מפסיק,
 ובצדדים אחרים לא פסיקא ליה מלתא משום דאיכא עירות סמוכות
 ומבלעות (ולקמן אמרינן דתנא קמא מפיק אלו מכלל). ומשום הכי אמר ממדינת הים
 שהיא מערב ארץ ישראל, והוא הדין לכל צדדים אחרים מאותן עירות שהן
 דומות לאלו שבמדינת הים, שאינן לא מבלעות ולא סמוכות. ואפשר שלזה
 כגון רש"י זכרנו לברכה במה שסיים, כלומר כל חוץ לארץ שהיא דומה לחוץ
 לארץ שבמדינת הים: **[ג]** וקרא כתיב וכתב לה, דהינו לשמה. ואין בקיאי
 הינו דאין חוששין להך דרשה, דאי לאו הכי מאי שנא משאר הלכות גטין
 דלא חוששין להו דלא בקיאי. תוספות: **[ד]** ורש"י פרש דסתמא כי מסהיד
 בפני נכתב ובפני נחתם לשמה קמסהיד. וסיים הר"ן דמימר אמר האי שליח
 למה להו לרבנן למשאל אם נכתב ונחתם בפני, שמע מנה שיש כתיבה
 וחתמה בגט שהיא פסולה, ואלו לא נכתב לשמה היה אומר השליח כד ארע
 מעשה דלאחר נכתב. והא דסגי בעד אחד, משום דרב בקיאי הו. ואפלו
 לרבי מאיר דחייש למעוטא, הכא הוי מעוטא דמעוטא, ורבנן הוא דאצרוך,
 ומשום עגונא הקלו. גמרא. ועין תוספות יום טוב: **[ה]** ופריך בגמרא אם כן
 בפני נכתב למה לי, ומשני דלמא אתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד
 אחד: **[ו]** דעדים החתומים על השטר כמו שנחקרה עדותן בבית דין, ורבנן
 הוא דאצרוך, ומשום עגונא הקלו. גמרא: **[ז]** החגר. בגמרא מפרש דבהא
 פליגי, דתנא קמא סבר דמרקם וחגר אף על פי שהן מחוץ לארץ אין צריך
 שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, לפי שהן עירות הסמוכות לארץ ישראל, וכל
 שכן מכפר לודים ללוד שאין צריך, לפי שהוא מבלע בתחום ארץ ישראל כו'.
 ואתי רבן גמליאל לאפלוגי עלה ולמימר דדוקא במבלעות כמו מכפר לודים
 גמירי ושכיחי, אבל סמוכות כגון רקם לא גמירי ולא שכיחי. ואתא רבי
 אליעזר למימר דאפלו מכפר לודים שהוא מבלע צריך לומר בפני נכתב ובפני
 נחתם, דנהי דמודה לרבנן קמאי דמבלעים גמירי ושכיחי, אפלו הכי מצריך
 בהו לומר בפני נכתב ובפני נחתם, כדי שלא תחלק במדינת הים. הר"ן: **[ח]**
מכפר כו'. מקרי כפר לודים, שבני לוד מצויין בה תמיד. ומשום הכי נקט

לְלוּד לְרִבּוּתָא. הָרִ"ן : **{ט}** וְהַמּוֹלִיד. וּבְהָא פְּלִיגִי אֶתְנָא קַמָּא, דְּלִתְנָא קַמָּא
הַמּוֹלִיד מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לְאֶרֶץ אֵין צְרִיד, לְפִי שְׁבִנִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּקִיּאִין
לְשָׁמָה, וְחֻכְמִים גְּזָרוּ מוֹלִיד אֶטוּ מְבִיא. וּלְמָאן דְּאָמַר טַעְמָא מְשׁוּם קִיּוּם,
חֻכְמִים לְפְרוּשֵׁי מִלְתָּא דִּתְנָא קַמָּא אֶתּוּ דְּמְבִיא לָאו דְּוִקָּא, אֶלָּא הוּא הַדִּין
מוֹלִיד. גְּמָרָא : **{י}** בְּמִדֵּינַת הַיָּם. לְטַעְמָא דְּאֵין בְּקִיּאִין הוּא הַדִּין בְּאוֹתָהּ
מִדֵּינָה נְמִי צְרִיד שְׂיֵאמֵר, אֶלָּא דְּנִקְט מִמִּדֵּינָה לְמִדֵּינָה לְמִידֵּק מְנַה דְּהָא
מִמִּדֵּינָה לְמִדֵּינָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא צְרִיד, וְאֶפְלוּ לְכַתְחֻלָּה. וּלְאִידָד טַעְמָא נְמִי
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּקִבִיעֵי בֵּית דִּין שְׂכִיחֵי שְׂיָרוּת. גְּמָרָא : **{יא}** הַגְּמוּנִיָּא. פְּקִידוֹת :
{יב} גְּמָרָא. וּפְרַשׁ רַשִׁי שְׁלֹא יֵלֵךְ מִזֶּה לָזוֹ. וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נְמִי לְטַעְמָא דְּקִיּוּם,
דְּמִקְפִּידִין. וּלְמָאן דְּאָמַר לְשָׁמָה נְמִי, דְּאִיהוּ סְבִירָא לִיה נְמִי טַעְמָא דְּקִיּוּם,
דְּאֵלוּ בְּחוּץ לְאֶרֶץ אֶפְלוּ בְּאוֹתָהּ הַגְּמוּנִיָּא כְּדֵאִיתָא בְּגְמָרָא : (עִיקָר תּוּ"ט).

רמב"ם המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב כו': הגמוניא
פקידות. ואמר שאפילו הביא גט במדינה זאת בעצמה מאדנות זה לאדנות
איש אחר צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ופסק ההלכה שכל המביא
גט לחוצה לארץ ואפילו מא"י או המביא גט מחוצה לארץ ואפילו לא"י אם
נתקיים אצלנו חתימת עדיו ונתקיים בב"ד כמו שנתבאר בפרק שני
מכתובות (דף כא:) הרי זה גט כשר ויתנוהו ב"ד ולא נצטרך שנשמע מן המביא
שום דבר אלא שהוא היה שליח בלבד ואם אין מכירין חתימת העדים על
כל פנים צריך שיאמר המביא אותו בפני נכתב ובפני נחתם ויתנונו לה בפני
שנים ואז תתגרש וחיוב על השנים שיקראו הגט ואז ינתן לה: (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

רְבִי יְהוּדָה אוֹמֵר, מֶרְקָם לְמִזְרַח **{יג}**, וְרִקָּם
כְּמִזְרַח. מֵאֲשַׁקְלוֹן לְדָרוֹם, וְאֲשַׁקְלוֹן **{יד}**
כְּדָרוֹם. מֵעֵכוּ לְצָפוֹן, וְעֵכוּ כְּצָפוֹן. רְבִי מֵאִיר
אוֹמֵר, עֵכוּ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִטָּין :

ר"ע מברטנורה מֶרְקָם לְמִזְרַח. מֶרְקָם עַד סוּף הָעוֹלָם לְמִזְרַחוֹ קְרוּי חוּץ
לְאֶרֶץ, וְרִקָּם עֲצָמָה נְדוּנָה כְּמִזְרַח הָעוֹלָם וְלֹא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל : (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יג} **למזרח**. אבל מערב ארץ ישראל אין צריך גבול, שהים הגדול גבולה, דכתיב וגבול ים והיה לכם הים הגדול [במדבר לה]. רש"י. ועין תוספות יום טוב: {יד} **ואשקלון**. ובספר יהושע מוכח דמארץ ישראל היא. גם בספרי חשיב פרשת אשקלון מכבוש עולי בבל. והר"ן תרץ דפרשת אשקלון אינו אלא פרשת דרכים שלה, ושכן הוא בירושלמי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם רבי יהודה אומר מרקם למזרח ורקם כמזרח כו': זה הגבול שמגביל המקומות להודיענו המקומות שאינו מחוייב בו לומר בהם בפני נכתב ובפני נחתם ולכך זכר העיירות שהם בסוף ארץ ישראל ואינם מהם. והלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

המביא גט בארץ ישראל, אינו צריך {טו} שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. אם יש עליו עוררים, יתקיים בחותמיו. המביא גט ממדינת הים ואינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם, אם יש עליו עדים {כ}, יתקיים {כא} בחותמיו:

ר"ע מברטנורה **ואם יש עליו עוררים**. שהבעל מערער שהוא מזנף {טז}: **יתקיים בחותמיו**. אם יעידו העדים על חתימת ידיהם, או עדים אחרים יכירו חתימתם, כשר. ובזמן הזה, המביא גט בין בארץ ישראל בין בחוץ לארץ צריך לתנו לה בפני שנים וצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם {יז}. ואם חתימת העדים נפרת במקום נתינת הגט ונתקיים הגט בחותמיו, אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם {יח}: **ואינו יכול לומר**. כגון שנתנו לה כשהוא פקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש {יט}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} **אינו צריך כו'**. דמשום עגונא הקלו ולא הצריכו קיום כל שלא ערער. תוספות: {טז} דאי לא תימה הכי הא קימא לן (כתבות פ"ב מ"ח) דאין ערעור פחות משנים. ואלא תרי, תרי ותרי נינהו, מה חזית דסמוך אהני, סמוך אהני, ואוקמה בחזקת אשת איש. ועין תוספות יום טוב: {יז}

משום דלא קביעי בית דין ולא שכיחי שירות: **[יח]** משום דקימא לן כמאן דאמר דטעמא משום קיום הוא: **[יט]** דלאחר נתינה תוך כדי דבור מצי למימר בפני נכתב ובפני נחתם. הר"ן: **[כ]** עדים. דקימא לן עדי מסירה כרתי: **[כא]** יתקיים. מפרש בגמרא למאן דאמר דלא בקיאי כו' דהקא לאחר שלמדו, כלומר לאחר שקבלוה לדרשא דלשמה. ואפלו הכי ביכול צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, דלא עקרו לתקנתיהו כו'. אבל פקח ונתחרש מלתא דלא שכיח היא ולא גזרו בה רבנן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המביא גט בארץ ישראל אינו צריך שיאמר כו': המביא גט ממדינת הים ואינו יכול לומר כו': עוררין רוצה לומר אם ערער הבעל ואומר אני לא גרשתיה וזה הגט מזוייף ואני לא כתבתיו או שיפסול אותו בצד מצדדי הפסלות ואי אפשר להעמידו אלא בענין זה לפי שהעיקר אצלנו אין ערער פחות משנים לפיכך אם היו שנים אותם המעררין על הגט ואומרים שהוא פסול הרי זה לא יועיל בו הקיום לפי שהם תרי ותרי ותעמוד בחזקתה שהיא אשת איש. ואמרו אינו יכול לומר רוצה בו שנתחדש עליו חדוש שמונע ממנו הדבור: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

אחד גטי נשים ואחד שחרורי עבדים, שוין למוליך ולמביא. וזו אחד **[כג]** מן הדרכים ששוין גטי נשים **[כד]** לשחרורי עבדים:

ר"ע מברטנורה שוין למוליך ולמביא. לומר בפני נכתב ובפני נחתם **[כב]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כב]** דכתיב או חפשה לא נתן לה. עד שיכתב לשמה. הרמב"ם. ולמאן דאמר משום קיום ודאי דבעי קיום, מידי דהנה אשאר שטר. ועין תוספות יום טוב: **[כג]** אחד כו'. לומר שיש עוד דרכים אחרים ששוין וכדלקמן: **[כד]** גטי נשים. איפקא הנה ליה למימר, ששוין שחרורי כו', דעקר דין מוליך ומביא הוי באשה, אלא דאגב דעד השתא אירי בגטין נקטיה ברישא. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אחד גיטי גשים ואחד שחרורי עבדים כו' : אומר שכל מי שהביא גט שחרור בארץ ישראל אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואם הביא אותו בחוצה לארץ או מחוצה לארץ הרי זה צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואין צריך קיום וישתחרר בו העבד כמו גיטי נשים וכמו כן כל מי שהוא כשר להולכת הגט ולהבאתו כשר לשחרור עבדים וגם כן מביא שחרור העבד לידו או יזכה לו כמו שנתבאר : (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

כָּל גֵּט **{כה}** שֵׁישׁ עָלָיו עַד כּוֹתֵי, פָּסוּל, חוּץ מִגֵּיטֵי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֶבְדִּים. מַעֲשֶׂה, שֶׁהֵבִיאוּ לִפְנֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל לְכַפֵּר עוֹתֵנָאֵי גֵט אִשָּׁה וְהָיוּ יַעֲדוּ עֲדֵי כּוֹתֵי, וְהִכְשִׁיר. כָּל הַשְּׁטָרוֹת הָעוֹלָיִם בְּעֶרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, אֵף עַל פִּי שְׁחוֹתְמֵיהֶם גּוֹיִם, כְּשָׂרִים, חוּץ מִגֵּיטֵי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֶבְדִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֵף אֵלּוּ **{לא}** כְּשָׂרִין, לֹא הִזְכְּרוּ אֶלָּא בְּזַמַּן שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהִדְיוּט :

ר"ע מברטנורה חוץ מגיטי נשים. שאם יש עליו עד כותי אחד, כשר **{כו}**. אבל שניהם כותים, פוסל תנא קמא אפלו בגיטי נשים. ורבן שמעון בן גמליאל עשה מעשה והכשיר אפלו כששניהם כותים **{כז}**. והאידינא דגזרו על הכותים שיהיו כגוים לכל דבריהם, לא שנא שאר שטרות ולא שנא גיטי נשים, אפלו עד אחד כותי, פסול: **בערפאות של גוים**. שהעידו העדים עדותם לפני השופט במקום מושב משפטיהם **{כח}**. והוא שיענו באותו שופט ובאותם עדים דלא מקבלי שחדא. ודוקא בשטרי הלואות ושטרי מקח וממכר, שהעדים ראו בנתינת הממון **{כט}**. אבל שטרי הודאות וגיטי נשים, וכל דבר שהוא מעשה בית דין בערפאות שלהם, הכל פסול **{ל}**: **רבי שמעון אומר כשרים**. לא הזכרו בבית המדרש

להפסל: אלא בזמן שנעשו בהדיוט. על ידי גוים הדיוטות שאינם דינים
[לב]. ואין הלכה כרבי שמעון: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כה] כל גט. כל שטר קרוי גט. הר"ב: [כו] מפרש בגמרא כגון דחתם ישראל לבסוף, כלומר אחרי הכותבי, דאי לאו דכותבי חבר הוא לא מחתים ליה מקמיה, דאין עדי גט חותמין זה בלא זה, וגזרה משום האומר כלכם. אבל שאר שטרות דחתמי זה בלא זה אימר רוחא שביק למאן דקשיש מניה, ואתא פותי וחתם למעלה. והינו למאן דאמר גרי אמת הן ואיכא על כל פנים תרי סהדי. תוספות. ועין תוספות יום טוב: [כז] ומפלג פליגי וחסורי מחסרא והכי קתני, ורבן גמליאל מכשיר בשנים, ומעשה נמי כו'. גמרא. ולדידיה דאחזוק בהא, כלומר בגטין ושחרורין, ולא אחזוק בהא, בשאר שטרות. תוספות. ולתנא קמא אפלו באחזוק לא סמכינן עליהו, לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות: [כח] והוא לשון ערוף וסדור: [כט] בגמרא אמרינן, במקר, דאי לא זהיב זוזי קמיהו לא הוו מרעי נפשיהו לאסהודי שיקרא, והקנין עצמו נגמר על ידי זוזי, שפרקע נקנה בכסף. ועין תוספות יום טוב. ושטרי הלואות לא אתמר בגמרא, ודעת הר"מ להשוותן לשטרי מקר, ופרש המגיד שכיון שעקר השעבוד חל מחמת קבלת המעות, לענין פרעתי יכול לומר שטרך בידי מאי בעי. עד כאן. וכל שכן לענין לא היו דברים מעולם, ואלא מיהת לענין לגבות מבני חרי בלבד: [ל] ותני חוץ מבגטי נשים. גמרא. אבל לא הזכר בגמרא אלא שטר מתנה. ופרש רש"י דעל ידי השטר הוא קונה אותה המתנה במסירת השטר, ושטרא חספא בעלמא הוא. והר"מ כתב נמי שטרי הודאות. ועין תוספות יום טוב: [לא] אף אלו. מפרש בגמרא דדוקא בדאיכא עדי מסירה הוא דמכשיר, וסבירא ליה כרבי אליעזר דעדי מסירה כרתי. ומירי נמי בשארתן עדים החתומים בגט שמותיהו מבהקים. בגמרא (גטין דף י"א א') מפרש היכי דמי שמות מבהקים, כגון הורמיז ואבדינא וכיו', כלומר שהם נפרים שהם גוים, הא לאו הכי חישינן דלמא אתי למסמך עליהו, דמודי רבי אליעזר במזגף מתוכו שהוא פסול. ותנא קמא נמי סבירא ליה כרבי אליעזר, אלא דגזר אטו שמות שאינן מבהקים. הר"ן: [לב] דהדיוט לית ליה קלא. ואפלו בשמות מבהקים איכא למיחש שמא יטעו לומר דישראלים נינהו ואסקי שמייהו הכי, ויבאו להכשיר בלא עדי מסירה כו'. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל גט שיש עליו עד כותי פסול כו': כל השטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים: תנא קמא אינו מכשיר אלא עד אחד כותי ועד אחד ישראל ורבן גמליאל אומר אפילו שניהם כותים כשרים בגיטי נשים ועשה מעשה כמו שספר וזה כולו על מה שהיה בזמנם וכבר הודעתוך שהם גזרו על הכותים שיהיו כעובדי כוכבים לכל דבריהם כמו שיתבאר בברכות. וערכאות של עובדי כוכבים הם מעמדות דייניהם ר"ל בזה שיהיה זה השטר כבר נתקיים במעמד השופט בהגדת העדים עדותם אצלו והכיר אותם ועל מנת שיתפרסם אצל ישראל שאלו העדים וזה השופט לא מקבל שוחדא ושיהיה גם כן נכלל בגוף השטר שהעדים ראו נתינת המעות וזה אמנם כשר בשטר מקח וממכר אבל גיטי נשים וכיוצא בהן מכל דבר שהוא מעשה בית דין והודאה והכחשה אין עדות לעובד כוכבים בזה כלל באיזה פנים שיהיה

ורבי שמעון מכשיר כל זה כשנעשה בערכאות של עובדי כוכבים ועל התנאים שהקדמתי. ואין הלכה כרבי שמעון: (רמב"ם)

פרק א - משנה ו

האומר, תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי, אם רצה לחזר בשניהו, יחזר, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, בגטי נשים, אבל לא בשחרורי עבדים, לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו. שאם ירצה שלא **לג** לזון את עבדו, רשאי. ושלא לזון את אשתו, אינו רשאי. אמר להם, והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה **לד** כשם שהוא פוסל את אשתו. אמרו לו, מפני שהוא קנינו. האומר, תנו **לו** גט זה לאשתי, ושטר שחרור זה לעבדי, ומת, לא יתנו לאחר מיתה. תנו מנה לאיש פלוני, ומת, יתנו לאחר מיתה:

ר"ע מברטנורה רצה לחזר בשניהו. קדם שיגיע ליד האשה והעבד: יחזר. ואין השליח יכול לזכות בהם לצרכו, דחוב הוא להו, שמאבדין מזונותיהו: וחכמים אומרים בגטי נשים. יכול לחזר: אבל לא בשחרורי עבדים. והלכה כחכמים: שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי. הלכך כי משחרר ליה לא מפסיד ליה מזוני. אבל שלא לזון את אשתו אינו רשאי, הלכך כי מגרש לה מפסיד לה מזוני: מפני שהוא קנינו. כלומר הא דהוא אכיל בתרומה כשהוא עבד כהו אינו אלא מפני שהוא קנינו של כהו, מידי דהוה אבהמתו של כהו שאוכלת בכרשיני תרומה, ולא משום מעליותא היא **לה**, הלכך כי משחרר ליה אף על

פי שִׁמְפִסִידוּ מְלֹאכֵל בְּתְרוּמָה אֵין זוּ חוּבָה לְעֶבֶד : לֹא יִתְנוּ לְאַחַר מִיתָה.
דְּגָטָא לֹא הוּי עַד דְּמָטִי לְיָדָה וְכִי מָטִי לְיָדָה הָא מֵת וְאֵין גָּט לְאַחַר מִיתָה.
וְשִׁטְר שְׁחֵרֹר נְמִי כִי מְטָא לְיָדָה הָא מֵת וּפְקַע רְשׁוּתָיָה מְנִיָּה : יִתְנוּ
לְאַחַר מִיתָה. וְאָף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר מְנָה זֶה (לז), דְּדַבְרֵי שְׂכִיב מֵרַע
כְּכַתוּבִין וְכַמְסוּרִין דְּמוּ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (לג) שלא כו'. דִּיכּוּל לומר לעבדו עשה עמי ואיני זנך. גמרא.
וּפְרִשׁ רְשׁוּי אֶלָּא חֹזֵר עַל הַפְּתָחִים. וּמְסִים הֶרְמַב"ם, שְׁיִשְׂרָאֵלִים מְצֻוִים
לְהַחֲיוֹת עֲבָדִים שְׂבִינֵיהֶם : (לד) הַתְּרוּמָה. וְעֶבֶד יִשְׂרָאֵל מִפְּסִידוּ מִשְׁפָּחָה
כְּנַעֲנִית. וְאָף עַל גַּב דְּמַתִּירוּ בְּבֵת חוּרִין, עֲבָדָא בְּהַפְקָא נִיחָא לִיה זֵילָא לִיה
לְזַלְזֵל בְּה לְכָל תַּאֲוָתוֹ וּמַתְנַהֲגָת עִמּוֹ בְּפְרִיצוּת. וְרַבָּנָן, הָא דְּמַתִּירוּ בְּבֵת חוּרִין
עֲדִיפָא לְהוּ. גְּמָרָא : (לה) וּקְצַת קֶשֶׁה, דְּאָף עַל גַּב דְּבַהֲמָה נְמִי אוֹכְלַת, מְכָל
מְקוּם פִּינּוֹן שְׂאֵם יְהִיָּה בֶן חוּרִין לֹא יֹאכֵל, הוּי זְכוּת מַה שְׂאוּכֵל עֲכָשִׁיו.
וּבְגְמָרָא הֲכִי אֵיתָא מִפְּנֵי כו', דְּאֵי פְּעִי שְׂקִיל אַרְבָּעָה זוּזֵי מִיִּשְׂרָאֵל וּפְסִיל לִיה
כָּל הַיְכִי דְּאֵיתָיָה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעֵין עוֹד : (לו) תְּנוּ. גְּרָסִין וְלֹא גְּרָסִין
תְּנוּ. שְׁלֹא מְסָרוּ לְיַד שְׂלִיחַ בְּחִינּוֹ, לְפִיכָךְ לֹא נַחְלְקוּ חֲכָמִים בְּדַבְרֵי לומר
שְׁמִשְׁעָה רֵאשׁוּנָה זָכָה לוֹ הַשְּׂלִיחַ לְעֶבֶד לְהִיּוֹת מִשְׁחָרֵר. רְשׁוּי : (לז) וְלֹא
אָמַרִין שְׂמָא מְנָה קְבוּרָא בְּקָרְקַע יֵשׁ לוֹ וְהַהוּא דְּיַהֲיִב לִיה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה כו' : האומר תנו גט זה
לאשתי ושטר שחרור זה כו' : הלכה כחכמים אבל לא תשלם לו החירות עד
שיגיע גט לידו וכמו כן העיקר אצלנו יכול הרב לומר לעבדו עשה עמי ואיני
זנך. ואמרו פוסל את עבדו מן התרומה לא (תקנו) [יתקיים] זה אלא אם כשיהיה
רבו כהן וכן כשיהיה רבו ג"כ ישראל שהוא פוסל אותו משפחה כנענית לפי
שאינה מותרת לו אם נשתחרר ומן העיקר גם כן אצלנו אין גט לאחר מיתה
ומה שהשיבו חכמים לו מפני שהוא כקנינו רוצה לומר שזה העבד באכילת
התרומה או בהיותו בועל כנענית לא הוסיף בעצמו מעלה עד שתאמר
שחובה הוא לו כשיוצא לחירות ואמנם זה כמו שתאכל בהמת כהן תרומה
מפני שהיא קנין כספו לפיכך אינו אצלו מעלה שיפסידנה. ומה שאמר תנו
מנה לפלוני ומת יתנו ואפילו שאינו מייחד ואמר מנה זה והרי זה הוא
כשיהיה שכיב מרע בשעת הצוואה לפי שמן העיקרים שבידינו דברי שכיב
מרע ככתובין וכמסורין דמו : (רמב"ם)

פרק ב - משנה א

המביא גט ממדינת הים ואמר, בפני נכתב אבל לא בפני נחתם, בפני נחתם אבל לא בפני נכתב, בפני נכתב כלו ובפני נחתם חציו, בפני נכתב חציו ובפני נחתם כלו, פסול. אחד אומר בפני נכתב, ואחד אומר בפני נחתם, פסול. שנים אומרים בפנינו נכתב, ואחד {ד} אומר בפני נחתם, פסול. ורבי יהודה מכשיר {ו}. אחד אומר בפני נכתב, ושנים אומרים בפנינו נחתם, כשר {ז}:

ר"ע מברטנורה המביא. נחתם חציו. אחד מן העדים חתם בפני: בפני נכתב חציו וכו' פסול. ודוקא חציו האחרון. אבל בפני נכתב חציו הראשון שהוא שם האיש והאשה והזמן, כשר {א}. וחציו הראשון נמי לא צריך שיראה הפתיבה עצמה, אלא אם שמע קול הקלמוס בלבד עובר על הנזיר בשעת פתיבה, תו לא צריך: **אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול.** בזמן שהגט יוצא מתחת יד אחד מהם, דאצרכוהו רבנן לשליח המביא גט למימר תרוניהו. אבל אם הגט יוצא מתחת ידי שניהם, כשר {ב}, ששנים שהביאו גט אין צריך שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם {ג}: **שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול.** בזמן שהגט יוצא מתחת יד אחד מהם {ה}. אבל אם יוצא מתחת יד שניהם, כשר: **ורבי יהודה מכשיר.** ואפלו יוצא מתחת ידו של אחד מהם. ואין הלכה כרבי יהודה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} ואפלו למאן דאמר משום קיום, וצריך לומר בפני נכתב משום דלמא אתי לאחלופי, בחציו הראשון שיש בו שם כו' שהוא עקר הגט מנכר מלתא ולא אתי לאחלופי. תוספות: {ב} ואין צריך שיהיו שניהם אדוקים וחתומים בגט, אלא ששניהם אומרים שהבעל עשה שניהם שלוחים על כך ואמר להם שניכם הולוכו גט לאשתי, ונתנו האחד במעמד חברו כו'. תוספות: {ג} למאן דאמר משום קיום האיכא שנים שמצויין

לְקַיְמוֹ, וּלְמַאן דְּאָמַר מְשׁוּם לְשִׁמָּה, מִיָּרִי לְאַחַר שְׁלֶמְדוֹ, וּבִתְרִי לֹא שְׂכִיחִי, הַלְכָּד לֹא גְזָרִינָן שְׁמָא יַחְזֹר הַדְּבָר לְקַלְקוּלוֹ: **{ד}** וְאַחַד. שְׁלִישִׁי. רְשִׁי: **{ה}** דְּכִינּוֹן דְּהֵהוּא דְּאָמַר בְּפָנֵי נְחֻתָם לֹא אָמַר בְּפָנֵי נְכַתְבּ, אֶתִּי לְאַחְלוּפֵי בְּקִיּוּם כּוּי. וּמַאן דְּאָמַר לְשִׁמָּה, הָא סְבִירָא לִיה נְמִי טַעְמָא דְּקִיּוּם. גְּמָרָא: **{ו}** מְכַשִּׁיר. כִּינּוֹן דְּאִיכָּא תְּרִי דְּמַסְהָדֵי אֶפְתִּיבָה, תּוּ לֹא אֶתִּי לְאַחְלוּפֵי. גְּמָרָא: **{ז}** כְּשֵׁר. לְמַאן דְּסְבִירָא לִיה טַעְמָא דְּקִיּוּם, אֶפְלוּ אִין שָׁם עַד מַעֲיַד עַל הַכְּתִיבָה כְּשֵׁר, שְׁהָרִי נְתַקִּים עַל פִּי שְׁנִים. וְלֹא נִקְט אַחַד אוֹמֵר בְּפָנֵי נְכַתְבּ אֶלָּא אֲגַב רִישָׁא דְּתַנָּא אַחַד אוֹמֵר כּוּי. תּוֹסְפוֹת. וְאַפְלוּ יוֹצֵא מִתַּחַת יַד אַחַד נְמִי כְּשֵׁר. וּלְטַעְמָא דְּלְשִׁמָּה דְּוָקָא בְּיוֹצֵא מִתַּחַת יָדֵי שְׁנִיָּהֶם. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עִיקָר תּוּי"ט).

רמב"ם המביא גט ממדינת הים ואומר בפני כו': מה שאמר בזאת המשנה שהוא כשאמר בפני נכתב חציו פסול אינו רוצה לומר חציו ממש ואמנם רוצה לומר קצתו ובתנאי שלא יהיה זה הקצת תחלת הגט אבל אם נכתב תחלת הגט לפניו ואפילו שלא היה מצוי בכתיבת סופו אלא שכתב השלמתו והוא לא היה מצוי והעיד בו שהוא [לא] היה נמצא כשר לפי שהעיקר אצלנו אפ"י לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה שוב אינו צריך ואינו צריך גם כן שיראה כתיבת הקולמוס על הקלף לפי שהעיקר אצלנו שאפ"י לא שמע אלא קול הקולמוס כשעובר על הקלף וכל שכן אם ראה יותר. וזה שאמר כשאמר אחד בפני נכתב ואמר אחד בפני נחתם פסול אמנם זה אם הגט יוצא מתחת יד אחד מהם אבל אם היה הגט יוצא מתחת יד שניהם כשר לפי שהעיקר אצלנו שנים שהביאו גט ממדינת הים אין צריכים שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם לפי שהם אפילו שלא נתנו גט אלא שאמרו בפנינו נתגרשה היו נאמנין וכמו כן מה שאמר שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול זה הוא אם יוצא מתחת יד אחד מהם אבל אם יצא מתחת יד שניהם שהעידו בפנינו נכתב כשר. ור' יהודה מכשיר ואפ"י היה יוצא מתחת יד אחד שהעיד בפנינו נחתם. ואין הלכה כר' יהודה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

נְכַתְבּ בַּיּוֹם וְנְחַתֵּם בַּיּוֹם, בְּלִילָה וְנְחַתֵּם בְּלִילָה, בְּלִילָה וְנְחַתֵּם בַּיּוֹם, כְּשֵׁר. בַּיּוֹם וְנְחַתֵּם בְּלִילָה, פְּסוּל. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשִּׁיר,

שְׁהִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כָּל הַגָּטִין שֶׁנִּכְתְּבוּ בַּיּוֹם וְנִחְתְּמוּ בַּלַּיְלָה, פְּסוּלִין, חוּץ מִגָּטֵי נָשִׁים :

ר"ע מברטנורה בליילה ונחתם ביום פֶּשֶׁר. שְׁהִיּוֹם הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַלַּיְלָה וְאִין
זֶה מִקְדָּם : **בַּיּוֹם וְנִחְתְּמוּ בַּלַּיְלָה פְּסוּל.** שְׁהִירִי מִקְדָּם הוּא. וְתִקְנוּ חֲכָמִים
זְמַן בְּגָטִין, גְּזָרָה שְׁמָא יְהִיָּה נְשׂוּי עִם בֵּת אַחוּתוֹ וְתִזְנָה עָלָיו **[ח]**, וְחָס
עָלֶיָּה שֶׁלֹּא תִחְנַק וְנוֹתֵן לָהּ גֵּט בְּלֹא זְמַן, וְכִשְׁמַעֲיָדִים עָלֶיָּה בְּבֵית דִּין
מוֹצִיאָה גֵּטָה וְאוֹמְרַת גְּרוּשָׁה הֵייתִי וּפְנוּיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה **[ט]** : **וְרַבִּי**
שְׁמַעוֹן מְכַשִּׁיר. דְּסָבַר רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּחֲכָמִים תִּקְנוּ זְמַן בְּגָטִין מְשׁוּם פִּירִי
[י], שְׁאֵם לֹא יְהִיָּה זְמַן בְּגֵט יְהִיָּה הַבַּעַל מוֹכֵר וְהוֹלֵךְ פְּרוֹת נְכָסֵי מְלוּג
שֶׁל אִשְׁתּוֹ לְאַחַר גְּרוּשִׁין, וְכִשְׁתִּתְּבַעוּ בְּדִין יֹאמֵר קָדָם גְּרוּשִׁין מְכַרְתִּי.
וְלִהְיוּ מְכַשִּׁיר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּנִכְתָּב בַּיּוֹם וְנִחְתְּמוּ בַּלַּיְלָה אִף עַל פִּי שֶׁהוּא
מִקְדָּם, דְּסָבַר מְשַׁעָה שְׁנֵתוּ עֵינָיו לְגַרְשׁ אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָרַשׁ שׁוֹב אִין לוֹ
לְבַעַל פְּרוֹת. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ח] וְנִרְאָה לִי דְנִקְט בֵּת אַחוּתוֹ לְפִי שֶׁהִיא בֵּת גֵּילוּ, כְּדֹאִיתָא
בְּסוּף פֶּרֶק ה' דְּנִדְרִים. וּבִירוּשְׁלָמִי מַעֲשֵׂה בְּאַחַד שְׁנֵשָׁא בֵּת אַחוּתוֹ וְזִנְתָה כּו'.
וְלִפִּי זֶה יֵשׁ לוֹמֵר דְּמְשׁוּם מַעֲשֵׂה שֶׁהִיָּה נִקְט בֵּת אַחוּתוֹ : **[ט]** דְּלֹא אֶמְרִינָן
אוֹקְמָה אַחְזָקַת אִישׁ וְהִשְׁתָּא הוּא דְאֶגְרָשָׁה, כִּינּוּן שֶׁהִיא גְרוּשָׁה לְפָנֵינוּ.
וְעוֹד אֲדַרְבֵּה אוֹקְמָה בְּחִזְקַת כְּשָׂרָה שֶׁלֹּא נִבְעֵלָה כְּשֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ אִישׁ. תּוֹסְפוֹת.
וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **[י]** דְּאִי מְשׁוּם זְנוּת, לֹא שְׂכִיחַ. וְרַבֵּן סָבְרִי דְּמְשׁוּם
פִּירִי לֹא הִצְרָכּוּ לְתַקּוֹן זְמַן, דְּכִשְׁאִין בּוֹ זְמַן נִמְי כְּשִׁיבָא הַגֵּט לְיַד הָאִשָּׁה יְכוּלָה
לְבֹא לְבֵית דִּין אוֹ לְפָנֵי עֲדִים וְתִרְאָה לָהֶם גֵּטָה וְיִכְתְּבוּ לָהּ שְׁמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם
נִתְגַּרְשָׁה. תּוֹסְפוֹת : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נִכְתָּב בַּיּוֹם וְנִחְתְּמוּ בַּיּוֹם בַּלַּיְלָה וְנִחְתְּמוּ כּו' : יָדוּעַ שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחֲרֵי
הַלַּיְלָה לְפִיכֵךְ נִכְתָּב בַּיּוֹם וְהַעִיד בּוֹ בַּלַּיְלָה יְהִיָּה עֲדוֹת שֶׁקָר לְפִי שֶׁהוּא מְשַׁנָּה
זְמַנוֹ וְר' שְׁמַעוֹן מְכַשִּׁיר לְפִי שֶׁאִין לְזַמֵּן אֶצְלָנוּ בְּגֵט אִשָּׁה תּוֹעֵלַת מְרוּבָה לְפִי
שֶׁהַעִיקָר אֶצְלָנוּ תִקּוֹן זְמַן בְּגִיטִין אִמְנָם הוּא מְשׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ שְׁמָא תִזְנָה
תַּחְתּוֹ וְהִיא אִשְׁתּוֹ אִישׁ וְשְׁמָא יִכְתּוֹב גֵּט בְּלֹא זְמַן קְבוּעַ וְיִתֵּן לָהּ וְתֹאמֵר
לְעֲדִים שֶׁהַעִידוּ עַל הַזְנוּת כִּבְרָא אֲנִי גְרוּשָׁה הֵייתִי בְּזֶה הַזְמַן וְזֶה הַגֵּט בְּיַדִּי
לְפִיכֵךְ אִין בֵּין הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה שִׁיתְחַדֵּשׁ כְּמוֹ זֶה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן :
(רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

בְּכֹל כּוֹתְבִין, בְּדִין, בְּסֵס, בְּסִקְרָא, וּבְקוּמוֹס,
וּבְקִנְיָנוֹתוֹס, וּבְכָל דְּבַר שֶׁהוּא שֶׁל קִימָא {יא}.
אִין כּוֹתְבִין לֹא בְּמִשְׁקִים, וְלֹא בְּמִי פְרוֹת, וְלֹא
בְּכָל דְּבַר שֶׁאִינוֹ מִתְקִים. עַל הַכֹּל כּוֹתְבִין, עַל
הָעֵלָה שֶׁל זֵית {יב}, וְעַל הַקָּרוֹן שֶׁל פְּרָה, וְנוֹתֵן לָהּ
אֶת הַפְּרָה, עַל יַד שֶׁל עֶבֶד, וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הָעֶבֶד.
רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, אִין כּוֹתְבִין לֹא עַל דְּבַר
שֵׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וְלֹא עַל הָאֶכְלִין :

ר"ע מברטנורה בְּדִין. אלמיד"ר בערבי : סקרא. צבע אדם : קומוס. שרף
האילן : קנקנתוס. וידריאול"ו בלע"ז : על העלה של זית. תלושה : ונותן
לה את הפרה. שאינו יכול לקצו אחר כתיבה, דכתיב (דברים כד) וכתב
לה ספר כריתות ונתן בגדה, מי שאינו מחסר אלא כתיבה ונתינה, יצא
זה שמחסר כתיבה קציצה ונתינה : רבי יוסי הגלילי אומר כו'. דרחמנא
קריה לגט ספר, מה ספר מיחד שאין בו רוח חיים ואינו אוכל, אף כל
שאין בו רוח חיים ואינו אוכל. ורבנן אמרי, אי כתב בספר פדקאמרת,
השתא דכתיב ספר, לספירת דברים הוא דאתא {יג}. והלכה פחכמים :
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} שֶׁל קִימָא. לאתויי מי טריא (פרוש גשמים שנשארים על הגנות.
לישנא אחרינא מים ששורין בהן פירי) וְעַפְצָא : {יב} שֶׁל זֵית. דוקא עלה של זית
וכיוצא בו דמתקיים כו', אבל של פרשין ובצלים ועלה ורדיו וירקות וכל דבר
שאינו של קימא פסול. תוספות : {יג} אף על גב דבמשנה ד' פרק ב' דסוטה
לענין מגלת סוטה דכתיב בספר לא דרשינן הכי, לא קשיא, דהכא שאני,
דכלל פרט וכלל דריש, דונתן חזר וכלל, אבל התם כלל ופרט ואין בכלל אלא
מה שבפרט. אי נמי הכא קרא יתרא קדריש, וכתב לה תרי זמני. תוספות :
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם בכל כותבין בדיו בסס בסיקרא ובקומוס כו' : דיו נקרא בערבי
אלמידא"ר. סיקרא הוא טיט אדום ונקרא בערבי אלמגרי"א. קומוס הוא
מין עפר שמשחיר ונקרא בערבי אלזא"ב. קנקנתוס הוא כמו כן מין מן
העפר המשחיר. ואמרו נותן לה את הפרה לפי שאין מותר לחתוך הקרן אחר
הכתיבה לפי שנא' (דברים כד) וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה מי שאינו
מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר כתיבה וקציצה ונתינה : ורבי

יוסי דורש ספר ולא אוכלין ולא דבר שיש בו רוח חיים וחכמים אומרים מפני שאמר ספר בלתי ה"א הידיעה ולא אמר על הספר או בספר הנה התיר כל מה שאפשר הכתיבה בו. והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

אין כותבין במחבר לקרקע. כתבו במחבר, תלשו וחתמו ונתנו לה, כשר. רבי יהודה פוסל, עד שתהא כתיבתו וחתמתו בתלוש. רבי יהודה בן בתירא אומר, אין כותבין לא על הניר המחוק ולא על הדפתרא, מפני שהוא יכול להזדיף. וחכמים מכשירין **[יט]** :

ר"ע מברטנורה אין כותבין במחבר. מפני שמחוסר קציצה: **כתבו על המחבר וכו'.** הכי קאמר, כתב במחבר הטפס, שהוא כל הגט פלו חוץ ממקום האיש ומקום האשה והזמן **[יד]**: **ותלשו וחתמו.** פלומר שכתב התורף **[טו]** שהוא מקום האיש והאשה והזמן **[יז]** אחר שתלשו: **כשר.** דכיון שנכתב התורף בתלוש, אף על פי שהטפס נכתב במחבר, כשר: **על הניר המחוק.** שיכול לחזר ולמוחקו **[יז]** עד העדים ולכתב עליו מה שירצה, ולא מנכרא מלתא, שהרי עדים נמי על המחוק הם חתומים **[יח]**: **ודפתרא.** אין המחוק שלו נכר. דפתרא, דמליח וקמיח ולא עפיץ: **וחכמים מכשירין.** בגטין בלבד. דסבירא להו עדי מסירה כרתי, והעדים שהגט נמסר בפניהם הם עקר הגרושין, לא עדי חתימה. אבל בשאר שטרות דסמכינן אעדי חתימה **[כ]**, מודים חכמים שאין נכתבים לא על ניר מחוק ולא על דפתרא. והלכה כחכמים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יד]** ולשוון (טפס) דפוס] הוא, שהוא העתק ותאר הגט. ותורף, הוא גלוי הגט, מלשוון וניחנה במקום התרפה: **[טו]** וליכא למימר דדיעבד אפלו תורף כשר, דהא כיון דמחבר פסולא דאורייתא הוא אפלו דיעבד אית לן למפסליה. הר"ן: **[יז]** יש לעין כיון דכתיבת זמן בגט ליתא אלא מדרבנן, כל ששאר התורף נכתב כהלכתו, זמן לא יהיה לו אלא דין טפס. ואפשר

דְּאֶלְמוּהוּ כְּאֵלוּ הָיָה שֶׁל תּוֹרָה. בֵּית יוֹסֵף: {יז} וַיַּעֲבִיר תְּנַאי שֶׁהָיָה בוֹ. רִשׁוּי:
{יח} וְאֵף עַל גַּב דְּאֵינוּ דוֹמָה נִמְחָק פְּעַם אֶחָד לְנִמְחָק שְׁתֵּי פְעָמִים, וַיְהִי נֶכֶר
אֶצֶל מַחֲקָא דְעֵדִים, סָבַר תְּנַאי קָמָא דְגָזְרוּ דְלִמָּא דְמִי הָאִי מַחֲקָא לְהָאִי
מַחֲקָא. וְחֲכָמִים מְכַשְׁרִין, דְּאִי אִיכָא חֲשָׁא אֲזֵלִין לְעֵדֵי מְסִירָה. בֵּית יוֹסֵף,
וְעֵין תּוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב: {יט} מְכַשְׁרִין. אֵין לְתַמָּה אֵיךְ מְכַשֵּׁיר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בְּדַבְרָא שֶׁיִּכּוֹל לְהַזְדַּיֵּף, וְהָא מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמִזְיָף מִתּוֹכוֹ שֶׁהוּא פְּסוּל.
דְּהָא מוֹדָה נְמִי הֵיכָא דְלֹא אֲתִי לְמַסְמַד עֲלֵיהּ, כְּגוֹן בְּשִׁמּוֹת מְבַהֲקִים, דְּכָשֵׁר,
הָכָא נְמִי כָּשֵׁר. הִגְהוֹת אֲשֶׁרִי: {כ} וְאֵף עַל גַּב דְּבִשְׂאָר שְׁטָרוֹת נְמִי קִימָא לֹן
דְּעַל יְדֵי עֵדֵי מְסִירָה גוֹבָה מְשַׁעֲבָדִים, מְכַל מְקוֹם כֵּיּוֹן דְּלְגוֹבִינָא קִימָא
דְּלִמָּא לֹא מְפִיק לְהוּ עַד זְמַן אַרְדֵּי וְשִׁכְחוּ עֵדֵי מְסִירָה אֶת הַדְּבָר וְסִמְכִין אֲעֵדֵי
חֲתִימָה, וְהוּא מְזִיף כְּתָב הָעֵלְיוֹן וְחוֹתֵם הָעֵדִים עוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ. וְכָתְבוּ
הַתּוֹסֵפּוֹת דְּהֵינּוּ דְּנֹקָא בְּשְׁטָרוֹת הָעוֹמְדִים לְרֵאֲיָה, אֲבָל שְׁטָר מְכָר וּמִתְנָה
דְּמִי לְגִטִּין. וְעֵין תּוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם אין כותבין במחובר לקרקע כו': כתבו במחובר לקרקע בתנאי
שיניח מקום האיש ומקום האשה והזמן ויכתוב אלו השמות שיניח לשמה
אחר שנתלש ונחתם ויתן לה והוא ענין מה שאמר חתמו ונתנו לה. ואין
הלכה כר' יהודה בן בתירא בגיטין אבל שטרות בעלמא בעינן כתב שאינו
יכול להזדייף וזיוף הוא השקרנות לפי שהנייר חלק וגלד הקלפים הוא
הנקרא דפתרא אפשר להחליק ויניח העדים ויכתוב מה שירצה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

הכל כְּשֶׁרִין לְכָתֵב אֶת הַגֵּט, אֶפְלוּ חֵרֶשׁ, שׁוֹטָה
וְקָטָן. הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גֵּטָה {כג}, וְהָאִישׁ
כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבְרוֹ {כד}, שְׁאִין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא
בְּחוֹתְמֵיו {כה}. הַכֹּל כְּשֶׁרִין לְהֵבִיא אֶת הַגֵּט,
חוּץ מִחֵרֶשׁ, שׁוֹטָה וְקָטָן וְסוּמָא וְנֶכֶרִי:

ר"ע מברטנורה ואפלו חרש שוטה וקטן. והוא שגדול עומד על גביו
ואומר לו כתב לשם פלוני. אבל נכרי ועבד, אפלו גדול עומד על גביו,
לכתחלה לא יכתב {כא} גט, מפני שהם בני דעת ואדעתא דנפשיהו עבדי,

שְׁאֶפְלוּ גְדוֹל אוֹמֵר לוֹ כָּתַב לְשֵׁם פְּלוֹנִי הוּא לֹא יִכְתֹּב אֶלָּא לְדַעַת עֲצָמוֹ. וְאִם נִכְרִי וְעָבַד כְּתָבוּ טַפְס הֶגֶט, וְיִשְׂרָאֵל בֶּן דַּעַת כְּתַב הַתּוֹרָף שֶׁהוּא שֵׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהַזְמַן, שֶׁכָּל אֵלוֹ צְרִיכִין לְשֵׁמוֹ, הֶגֶט כָּשֶׁר. וְכֵן חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן דְּאִמְרִינָן בְּמִתְנִיתִין שְׁכַשְׁרִים לְכַתֵּב אֶת הֶגֶט, הֵנִי מְלִי טַפְס **[כב]**, אֲבָל תּוֹרָף אֵינּוּ כָּשֶׁר אֶלָּא שְׂיִכְתְּבֵנוּ יִשְׂרָאֵל גְּדוֹל וְכֵן דַּעַת: **חוּץ מִחֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן**. דְּלֹאוּ בְּנֵי דַּעָה נִינְהוּ: **וְסוּמָא**. פְּסוּל לְהִבִּיא גֵט מִחוּצָה לְאֶרֶץ, שְׂאִינּוּ יְכוּל לומר בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבְפָנֵי נְחֻתָם **[כז]**. אֲבָל לְהִבִּיא גֵט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׂאִין צְרִיךְ לומר בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבְפָנֵי נְחֻתָם, אוֹ אֶפְלוּ בְּחוּץ לְאֶרֶץ אִם הֶגֶט מְקִיָּם בְּחוֹתְמֵי **[כז]**, אוֹ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ שֶׁל אִשָּׁה לְקַבֵּל גְּטָה, לְכָל אֵלוֹ הַסּוּמָא כָּשֶׁר: **וְנִכְרִי**. דְּלִיתִיהּ בְּתוֹרַת גְּטִין וְקִדּוּשִׁין, וּבְמִידֵי דְלִנְפְשִׁיהּ לֹא חֲזִי לֹא מְצִי לְמַעַבְד שְׁלִיחוּתָא לְאַחֲרֵינֵי: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [כא] הינו טפס: **[כב]** משום דלא שכיח פלל שריא אפלו לכתחלה. ולא דמי לכתבו במחבר במתניתין דלעיל. הר"ן: **[כג]** את גטה. ומקנתו לבעל וחוזר ומוסרו לה לגרושין. רש"י. ואף על גב דמחסר הקנאה בין פתיבה לנתינה לא הוי מחסר מעשה, כיון שאינו מעשה בגופו של גט דומיא דקציצה. הר"ן: **[כד]** שוברו. שובר פּרעון כתבה, שהאשה היה לה לכתבו ולמסרו לו להיות לו לראיה. רש"י: **[כה]** בחותמיו. הינו עדי מסירה. הר"ן. והא דנקט חותמיו, משום דרב עדי מסירה הם החתומים בו, ורב גטין חתומים הם, אפלו לרבי אליעזר, מפני תקון העולם. רש"י: **[כו]** ואף על גב דאמרינן לעיל דסגי בקול קלמוסא, הינו למאן דיכול למחזי, דמסתפי סופר מניה דלמא חזי ליה, אבל בסומא כיון דלא אפשר למחזי לא מסתפי מניה, הלכך לא מצי אמר. ר"ן ועין תוספות יום טוב: **[כז]** הינו למאי דפסקינן כמאן דאמר דטעמא משום קיום: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הכל כשרין לכתוב את הגט כו': הכל כשרין להביא את הגט כו': אין ספק שכבר נתבאר ממה שנקדם ששם גט נופל על כל שטר והשטרות כולם נקראין גיטין ותרגום ספר כריתות (שם) גט פיטורין אבל הן קוראין ברוב לגט האשה גט במלה מוחלטת ואין בכאן דבר שיפול בו ספק לפי שעצם הענין יורה לך אי זה הדבר הוא בגט אשה או בזולתו. ומה שאמר בכאן בגט אשה שהוא כשר שיכתבונו מי שאין לו דעת בתנאי שיהא גדול עומד על גביו ויכתוב הטופס בלבד ויכתוב ג"כ בן דעת תורף הגט והוא שם האיש ושם האשה והזמן והרי את מותרת לכל אדם ולא יכתוב עובד כוכבים לכתחלה טופס הגט ואפי' גדול עומד על גביו לפי שהוא אדעתא דנפשיה כותב ושמה יכתוב התורף ומתנאי הגט בעינן כתיבה לשמה כמו שיתבאר בזאת המסכת וכמו כן עבד אינו כשר להבאת הגט לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין ואינו כשר לעבד גם כן שיכתוב גט לכתחלה ואם כתב עובד כוכבים או עבד טופס הגט אחר שכתב ישראל הכשר תורף הגט הרי זה גט כשר לפי שאמנם אנו חוששין לשמה בתורף בלבד. מה שאמר סומא לא יביא הגט כשהוא שליח להולכה בחוצה לארץ לפי שהוא אינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואחר שזכרנו זה הענין נשלימהו. ודע ששלוחי הגט על שלשה דרכים אחד מהם שיביא הגט ויאמר בפני נכתב

ובפני נחתם וזה אמנם יהיה שליח להולכה. והשני שיתן לו הבעל גט כתוב ויאמר לו הולך גט זה לאשתי או ששלחתו האשה שיביא לה גטה ונתן הבעל גט כתוב ויאמר לו הולכהו אצלה הענין כולו אחד וזה הגט ג"כ יתקיים בחותמיו וינתן לה ותתגרש בו אחר שנתקיים כמו שבארנו וזה השליח נקרא גם כן שליח להולכה. והשלישי שתמנה האשה שליח לקבל לה גיטה ותשים ידו כידה לפיכך כשהגיע הגט לידו נתגרשה וזה נקרא שליח קבלה ואינו נמנע מן הסומא אלא הדרך הראשון בלבד : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

קָבַל הַקָּטָן {כח} וְהִגְדִּיל, חֵרֵשׁ וְנִתְפַקֵּחַ, סוּמָא וְנִתְפַתַּח, שׁוֹטָה וְנִשְׁתַּפָּה, נְכָרִי וְנִתְגַּיֵר, פָּסוּל. אֲבָל פִּקֵּחַ וְנִתְחַרֵּשׁ וְחֹזֵר וְנִתְפַקֵּחַ, פְּתוּחַ וְנִסְתַּמָּא וְחֹזֵר וְנִתְפַתַּח, שְׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה וְחֹזֵר וְנִשְׁתַּפָּה, כָּשֵׁר. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ וְסוּפוֹ בְּדַעַת {ל}, כָּשֵׁר :

ר"ע מברטנורה קבל הקטן. הגט מינד הבעל: והגדיל. קדם שמסרו לה: פתוח ונסתמא וחוזר ונתפתח. אפלו לא חזר ונתפתח, הואיל והיה פתוח בשעת קבלת הגט שפיר מצי למיהוי שליח, דהא יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אלא אידי דבעי למתני סיפא וחזר ונשתפה, שצריך שיהיה בן דעת בשעת נתינה, תנא נמי רישא וחזר ונתפתח. וכל פסולי עדות בעברה, פסולין להביא את הגט, שאין נאמנים לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואם הגט מקים בחותמיו, פשרים להביאו {כט}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כח} הקטן. מה דשכיח טפי תני ליה ברישא. דגדלות הקטן ודאי שכיח, וכן פקחות החרש שכיח יותר מפתוח הסומא, ופתוח הסומא שכיח טפי משפוי השוטה: {כט} דההלכה כמאן דאמר דמשום קיום הוא: {ל} בדעת. לומר דבדעת תליא מלתא אבל לא בכשרות, וסומא שהיה פתוח בשעת קבלה לא בעינן שיהא סופו בכשרות. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם קבל הקטן והגדיל חרש ונתפקח כו': אין ספק שאם בשעה שקבל הגט היה רואה ואחר כך נאבד הראות ואפילו שלא חזר שהוא יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואמנם אמר וחזר ונתפתח מפני שאמר וחזר ונשתפה שזה הכרחי ולכך אמר כל שתחילתו וסופו בדעת ולא אמר בכשרות וכל פסול לעדות בעבירה מן העבירות של תורה פסול להבאת הגט כשלא נתקיים בחותמיו ואין סומכין אפ"י על מאמרו בפני נכתב ובפני נחתם אבל אם נתקיים הוא בחותמיו הרי הוא כשר: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות **{לא}** להביא את גטה, חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה. מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח. האשה עצמה מביאה את גטה, ובלבד שהיא צריכה לומר, בפני נכתב ובפני נחתם:

ר"ע מברטנורה חמותה ובת חמותה כו'. אינן נאמנות לומר מת בעלה, משום דסנין לה ומכנין לקלקלה: **ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם**. ודוקא כשהתנה הבעל עמה בשעה שמסר הגט לידה ואמר לה לא תתגרשי אלא בבית דינו של פלוני ותאמרי בפני נכתב ובפני נחתם **{לב}**. והבית דין לוקחין אותו מידה אחר שאמרה בפני נכתב ובפני נחתם, וממנין שליח שיחזר ויתן אותו לה. אבל אשה שגטה יוצא מתחת ידה בכל מקום שהיא, הרי זו מגרשת, ואפלו שאין הגט מקיים בחותמיו, ואינה צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם **{לג}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{לא}** נאמנות. מפרש בגמרא בחוץ לארץ, דכיון שצריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואי אתא בעל מערער לא משגיחין ביה, מהימנא, דליכא למימר דלקלקולא מפונה. אבל בארץ ישראל דאינה אומרת בפני נכתב ובפני נחתם ואי אתא בעל ומערער משגיחין ביה, אינה נאמנת,

דַּמְפוּנָא לְקַלְקְלָהּ : **[לב]** לָאוּ דְדוּקָא שְׂיִתְנָה הוּא שְׂתֵאמְרִי. וְזֶה לְשׁוֹן הַרְיָן, וְדוּקָא מְשֻׁמַּע לָן מִתְנִיתִין שְׂאָף עַל פִּי שְׂאֵלוּ רְצַתָּה הָאִשָּׁה לֹאמַר כְּבָר נִתְגַּרְשְׁתִּי בְּגִט שְׂבִידֵי לֹא הִיְתָה צְרִיכָה לֹאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִחְתַּם, אֲפֹלוּ הָכִי כָּל שְׂהִיא אוֹמְרַת שְׂנַעֲשֶׂתָה שְׁלִיחַ צְרִיךְ לֹאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִחְתַּם, וְלֹא מִפְּטָרָה בְּמִגּוֹ דְדָא בְּעֵינָא אִמְרָה נִתְגַּרְשְׁתִּי : **[לג]** וְאֲפֹלוּ שְׂאִין הֲגִט מְקַזֵּם. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עֵיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה כו' : כבר בארנו בפ' חמש עשרה מיבמות (הלכה ג) מאיזה טעם אין נאמנות אלו הנשים כשהן אומרות מת בעלה והם נאמנות בגט ובגט חוצה לארץ דוקא שאם בא בעל וערער לא משגיחין בו לפי שנתבטל הסבה שמא נתכוונו לקלוקול'. וזה שאמר שהאשה עצמה תאמר בפני נכתב ובפני נחתם אינו צריך זה אלא אם נתן לה הגט על תנאי ואמר לה על תנאי שתגרש בב"ד של פלוני ותאמר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם וזה הב"ד ימנה שליח ויתן לה הגט הרי היא נאמנת בסיפור זה התנאי ובמה שאומרת בפני נכתב ובפני נחתם אבל אם לא היה שם תנאי כל אשה שיוצא גט מתחת ידה בכ"מ הרי זו מגורשת ואפילו שאין מכירין עדי הגט ואין צריך שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם : (רמב"ם)

ג

פרק

פרק ג - משנה א

כָּל גִּט שְׂנִכְתַּב שְׁלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה, פָּסוּל. פִּיצֵד. הִיָּה עוֹבֵר בְּשׁוּק וְשָׁמַע קוֹל סוּפְרִים מִקְרִין, אִישׁ פְּלוֹנִי מְגַרֵּשׁ אֶת פְּלוֹנִית מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי,

וְאָמַר, זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי, פָּסוּל לְגַרְשׁ בּוֹ
{א}. יִתֵּר מִכֶּן, כָּתַב לְגַרְשׁ בּוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ,
מִצָּאוּ בֶן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ, שְׁמִי כְשֶׁמֶךָ וְשֵׁם
אִשְׁתִּי כְשֵׁם אִשְׁתֶּךָ, פָּסוּל לְגַרְשׁ בּוֹ. יִתֵּר מִכֶּן,
הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וְשִׁמוֹתֵיהֶן שְׁוֹת, כָּתַב לְגַרְשׁ
בּוֹ אֶת הַגְּדוּלָּה, לֹא יִגְרַשׁ בּוֹ אֶת הַקֵּטָנָה. יִתֵּר
מִכֶּן, אָמַר לַלְבָלָר, כָּתַב לְאִיזוֹ שְׁאֲרָצָה אֲגַרְשׁ,
פָּסוּל לְגַרְשׁ בּוֹ :

ר"ע מברטנורה כל גט. קול סופרים מקרין. הגדולים מקרין לתלמידיהם, כשיבא גט לפניך כתבהו כד. והזכירו שם אינש בעלמא: **יתר מכן.** ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גרושין אלא להתלמד, אלא אף זה שנכתב לשם גרושין גמורים ונמלך, פסול: **יתר מכן היו לו שתי נשים כו'.** ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גרושין של אדם זה, פסול, אלא אף זה שהיו לו שתי נשים שנכתב לשם גרושין דהאי גברא, פסול, כיון שנכתב שלא לשם גרושין של זו: **גדולה וקטנה.** לאו דוקא: **יתר מכן אמר ללבלר כו'.** הא קא משמע לן דלא אמרינן הגרר הדבר למפרע דבשעת כתיבה נמי דעתיה אהא ואיכא גרושין דידיה ודידה {ב}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} לגרש כו'. כלהו יליף להו בגמרא מקראי: {ב} אפלו למאן דאמר בעלמא יש בררה, הקא מודה, משום דוכתב לה, לשמה, משמע שיהא מברר בשעת כתיבה. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל גט שנכתב שלא לשום אשה פסול כו': מה שאמר סופרים מקרין לא שהיו קורין גט כשר אלא היו מלמדין נוסח הגט לתלמידים כדי שיזכרוהו והוא מה שאמרו בסופרים העשויין להתלמד. ומה שאמר יתר מכאן מבואר היטב לפי שהגט שכתב בתחלה לא נכתב לגירושין כלל ואמנם נכתב להתלמד כמו שזכרנו והשני נכתב לגירושין אבל לא לגרשה מזה האיש והשלישי נכתב לשם גירושין של זה אבל לא לגרש זאת האשה ואמרה תורה וכתב לה לשמה והגט הרביעי לא נעשתה כוונה אחת מהם ועם כל זה כולם פסולים ואין באלו הגיטין כולם אחד פוסל מן הכהונה חוץ מהאחרון והוא מה שאמר כתוב ואיזה שארצה מהן אגרש לפיכך אם נתן זה הגט לאחת מהן נפסלה מן הכהונה אף על פי שהגט פסול: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

הכותב טפסי גטין, צריך שיניח מקום **[ג]** האישי ומקום האשה ומקום הזמן. שטרי מלוה, צריך שיניח מקום המלוה, מקום הלוה, מקום המעות ומקום הזמן. שטרי מקח, צריך שיניח מקום הלוקח ומקום המוכר ומקום המעות ומקום השדה ומקום הזמן, מפני התקנה. רבי יהודה פוסל בכלן. רבי אלעזר מכשיר בכלן, חוץ מגטי נשים **[ה]**, שנאמר (דברים כד) וכתב לה, לשמה:

ר"ע מברטנורה הכותב טפסי גטין. סופר שרוצה שיהיו מזמנין אצלו, שפעמים אדם בא לשכרו והוא טרוד בשטרות אחרים: צריך שיניח מקום האישי ומקום האשה ומקום הזמן. ובגמרא מוסיף אף מקום הרי את מתרת לכל אדם **[ד]**: מפני התקנה. התירו לכתב טפסי גטין ושטרות שלא לשמן מפני תקנת הסופר שיהיו מזמנים לו, ובלבד שישיר תורף לכתבו לשמה. וגזרינן תורף שאר שטרות אטו תורף דגטין: רבי יהודה פוסל בכלן. דגזר טפס אטו תורף, ושאר שטרות אטו גטין: רבי אלעזר מכשיר בכלן. דלא גזר שאר שטרות אטו גטין: חוץ מגטי נשים שנאמר וכתב לה לשמה. וגזרינן טפס אטו תורף. והלכה כרבי אלעזר **[ו]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ג]** מקום כו'. ומשמע שם עירו ושם עירה דלא. הגהות אש"י: **[ד]** שגם זה עקרו של גט. ומתניתין רבי אלעזר היא דאמר עדי מסירה כרתי, הלכך וכתב לה לאו אחתימה קאי, דחתימת העדים אינה אלא מדברי סופרים מפני תקון העולם, וכי כתיב לה לשמה אעקר פרישות קאי, דהינו כל הני דאמרו: **[ה]** חוץ כו'. קשיא דרבי אלעזר אדרבי אלעזר, דרישא דמתניתין אוקמינן כרבי אלעזר וש"י לכתב לטפסי גטין ובלבד שיניח. תרי תנאי אליבא דרבי אלעזר. גמרא: **[ו]** ולא קשה ממשנה ה' פרק דלעיל דשרינן בחרש שוטה וקטן אפלו לכתחלה לכתב טפס ולא גזרינן אטו תורף,

דְּחַרְשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן לֹא שְׂכִיחַ כָּלֵל לֹא גָזְרוּ. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שְׂמֵבִיא
פְּלוּגָתָת הַפּוֹסְקִים בְּגִטֵי נָשִׁים אִי פְּסוּל אֶפְלוּ דִיעֵבֵד : (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום כו': רבי יהודה יגזור טופס
אטו תורף רוצה לומר חושש שיכתוב ג"כ כוונת השטר שאמר תנא קמא
שיניח מקום עד שיכתוב בו שם הבעלים וכשעשה כן ר"ל שיכתוב תורף
השטר ואינו יודע למי הוא עד שיזדמן שמות הנוסח למי שיזדמן הרי זה
חספא בעלמא. ואמרו מפני התקנה אמרו מפני תקנה הסופר הקלו עליו
והותר לו כתיבת טופסי הגיטין כדי שלא יבטל וצריך שיניח גם כן מקום
הרי את מותרת לכל אדם. והלכה כרבי אליעזר. (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

הַמְּבִיא גִט וְאָבֵד הַיְמָנוּ, מְצָאוּ לְאֵלֶתֶר, כָּשֶׁר.
וְאִם לָאוּ, פְּסוּל. מְצָאוּ בַחֲפִיסָה אוּ
בְדִלְסָקְמָא, אִם מִכִּירוֹ, כָּשֶׁר. הַמְּבִיא גִט
וְהֵנִיחוּ זָקָן אוּ חוּלָה **[יג]**, נוֹתְנוּ לָהּ בַחֲזִיקָת **[יד]**
שֶׁהוּא קַיָּם. בֵּת יִשְׂרָאֵל **[טו]** הַנְּשׂוּאָה לְכַהֵן
וְהִלְדָּ בַעֲלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, אוּכְלַת בַּתְרוּמָה
בַּחֲזִיקָת שֶׁהוּא קַיָּם. הַשּׂוֹלַח **[טז]** חֲטָאתוֹ
מִמַּדִּינַת הַיָּם, מִקְרִיבִין **[יז]** אוֹתָהּ בַּחֲזִיקָת
שֶׁהוּא קַיָּם :

ר"ע מברטנורה **לְאֵלֶתֶר**. מִיָּד **[יז]**. כָּשֶׁר : וְאִם לָאוּ פְּסוּל. וְדוּקָא שְׂאָבֵד
בְּמָקוֹם שֶׁהַשְּׂרִירוֹת מְצוּיּוֹת, דְּאִיכָּא לְמִימַר מְעוּבְרִים וְשָׁבִים נָפֵל **[ח]**.
אָבֵל אִם אָבֵד בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הַשְּׂרִירוֹת מְצוּיּוֹת, אֶפְלוּ לְאַחַר זְמַן מְרַבָּה
כָּשֶׁר. וְאֶפְלוּ אָבֵד בְּמָקוֹם שֶׁהַשְּׂרִירוֹת מְצוּיּוֹת, אִם יֵשׁ לְעֵדִים בּוֹ סִימָן
מִבְּהֶק **[ט]**, כְּגוֹן שֶׁיֵּאמְרוּ נִקְבַּ יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוּגִית, אוּ שִׁיאמְרוּ
מְעוּלָם לֹא חֲתַמְנוּ בְּגִט בְּאֵלוּ הַשְּׂמוֹת אֶלָּא בְּזָה **[י]** בְּלֵבֵד, כָּשֶׁר, וְאֶפְלוּ

לאחר זמן מרובה: **בחפיסה או בדלסקמא**. אמתחות שרגילין לתת בהם שטרות, ויש בהן סימן שהם שלו **{יא}**: **אם מכירו פשר**. מלתא באנפי נפשה היא. והכי קאמר, מצאו בחפיסה או בדלסקמא אף על פי שאינו מכירו לגט, או שמכירו לגט **{יב}** אף על פי שמצאו בכל מקום, פשר: **נותנו לה בחזקת שהוא קים**. ולא חישנין שמא מת ובטל שליחותו, דאמרין העמיד דבר על חזקתו. אבל אם נודע שמת קדם שהגיע גט לידה, הגט בטל, דאין גט לאחר מיתה: **מקריבין אותה**. ולא חישנין שמא מתו בעליה, וחטאת שמתו בעליה למיתה עומדת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} ובגמרא פליגי, איכא מאן דאמר כדי שיהיה אדם עומד ורואה שלא עבר אדם שם, ואיכא מאן דאמר שלא שהה אדם שם עד שעת מציאת הגט: **{ח}** להרא"ש פסול ואפלו לא החזקו שנים ששמותיהן שונים, כל זמן שלא ראה שלא עבר אדם שם. ולהרמב"ם אפלו עבר, פשר, דהלקתא כמאן דאמר שלא שהה כו', אלא אם כן החזקו גם כן, דאז בעבר הוה תרתי לריעותא. ומוכן גם כן באין השירות מצויות. ועין תוספות יום טוב: **{ט}** פרושו התוספות דהשליח נמי נאמן בסימן מבהק. אלא דבעדים אף על פי שראוהו כבר מהימנו, ושליח לא מהימן אלא שאמר כן קדם שראוהו: **{י}** משמע שיודעים שלא חתמו אלא על אחד, אבל אין מכירין מי הוא אותו יוסף בן שמעון, וכשהעדים אומרים כן והוא אומר שעל שלו חתמו, נאמן, דלא חשדינן ליה שישקר במיזיד לומר שהוא שלו לקלקלה. אבל כשאין העדים אומרים כלום חישנין שמא הוא סובר שהוא שלו, לפי שאינו יודע שיש יוסף בן שמעון אחר, או יודע ואין נראה לו לחוש, שגם הוא אבד גט, ולכך אומר שהוא מכיר אף על פי שאינו מכיר. תוספות: **{יא}** ואם תאמר ונחוש לשאלה, ויש לומר דקים ליה בנפשיה שלא השאילם לשום אדם. אי נמי ביודע שבחפיסה אבדו, ומכל מקום צריך שיהא מכיר החפיסה בטביעות עין: **{יב}** בטביעות עינא. ובחפיסה ודלסקמא נמי טביעות עין כמו סימן. אלא דאיכא בין סימן לטביעות עין, דטביעות עין אין מועיל להכשירו אלא כשמצאו אותו בעצמו שאבד לו, ולא כשמצאו אחרים. ועין תוספות יום טוב: **{יג}** או חולה. מה שאין כן גוסס, דרב גוססים למיתה. גמרא: **{יד}** **בחזקת כו'**. מדאורייתא נפקא לו, בחליו דף י', העמיד דבר על חזקתו. רש"י: **{טו}** **בת ישראל**. צריכא, דאי אשמעינן גט, משום דלא אפשר (להיות נזונות בחליו) דאי חיישת אין לך שולח גט לאשתו, והו עגונות). אבל תרומה דאפשר (להיות נזונות בחליו) אימא לא, צריכא. גמרא: **{טז}** **השולח**. צריכא, דאי אשמעינן תרומה, זמנין דלא אפשר (שהיא עניה ותטל בגרנות). אבל חטאת מספקא לא ליעול חליו לעזרה, צריכא. גמרא: **{יז}** **מקריבין**. בגמרא מפרש דדוקא בקרבן נשים, אי נמי חטאת העוף, שאינם צריכים סמיכה. דאי לאו הכי לכתחלה אין לעשות בלא סמיכה, דהא מעלין עליו כאלו לא כפר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המביא גט ואבד הימנו מצאו לאתרו כשר כו': המביא גט והניחו זקן או חולה כו': גלוסקמא וחפיסה אמתחות שמימים בהם השטרות ופיי לאתרו (ירושלמי על אתר) מיד וזה כדי שלא יעבור אדם שם ואם יש לעדים בו סימן מובהק כגון שיאמרו נקב יש בו בצד אות פלוני וכל כיוצא בו כגון שהן אומרין שהם לא העידו לעולם בגט באלה שמות אלא זה בלבד נותנין אותו לה וכשר ואפיי לזמן מרובה וכל זה כשנאבד ממנו במקום שהשיירות

מצויות שאנו אומרים שמא זה הגט שנמצא גט אחר הוא שנפל לאדם אחד אבל אם נאבד ממנו במקום שאין השיירות מצויות ה"ז כשר ואפי' שנמצא לאחר זמן. וזאת החטאת הנזכרת בכאן היא חטאת העוף או חטאת אשם שאינה צריכה סמיכה כמו שנבאר במקומו ולפיכך אפשר שתקרב זאת החטאת ובעלים אינם מצויין שם והעיקר אצלנו שחטאת שמתו בעליה תמות כמו שיתבאר בתחילת פרק רביעי ממסכת תמורה וכמו כן מן העיקרים שבידינו אין גט לאחר מיתה אבל אם נתברר מיתתו קודם שיגיע הגט לידה נפסל הגט ותשאר זקוקה ליבם: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לְפָנָי
חֲכָמִים וְקִימוּ אֶת דְּבָרָיו. עַל עִיר שְׁהַקִּיפָה
פְּרָקוּם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמְּטַרְפֶּת בַּיָּם, וְעַל
הַיּוֹצֵא לְדוֹן, שֶׁהוּן בְּחִזְקַת קִימִין. אָבֵל עִיר
שֶׁכָּבְשָׁה פְּרָקוּם, וְסְפִינָה שְׁאֲבָדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא
לְהַרְגַּ {יט}, נוֹתְנִין עָלֶיהוּ חֲמָרֵי חַיִּים וְחֲמָרֵי
מֵתִים, בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן, וּבֵת כַּהֵן לְיִשְׂרָאֵל,
לֹא תֹאכַל בְּתֵרוֹמָה {כ} :

ר"ע מברטנורה פְּרָקוּם. תרגום מצור פְּרָכּוּמִין: הַמְּטַרְפֶּת. וְעַדִּין לֹא טְבַעָה {יח}: לְדוֹן. בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת: בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן. חֲמָרֵי מֵתִים: בֵּת כַּהֵן לְיִשְׂרָאֵל. חֲמָרֵי חַיִּים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} וכן פֶּרֶשׁ רַש"י. ומשמע דאלו אבדה דבסיפא הינו שטבעה. וקא משמע לן דאף על פי כן נותנין עליו חמרי חיים דשמא יצא, (כדאיתא ביבמות פט"ז מ"ד) דסתם ים מים שאין להם סוף הוא. ועין תוספות יום טוב בשם הרמב"ם: {יט} לְהַרְגַּ. בגמרא איכא תרי לישני, לחד לישנא דוקא בבית דין נכרים, אבל בבית דין ישראל אין נותנין עליו חמרי חיים (והוא דעת הרמב"ם). ולאידך לישנא דוקא בבית דין ישראל נותנין עליו חמרי חיים. ועין

תוספות יום טוב: **[כ]** בת ישראל כו'. וְכָל שָׁכֵן לְאִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ. וְאִם הָיָה
גַּט אֶחָד מֵהֶם בְּיַד הַשְּׁלִיחַ אֵינּוּ נוֹתְנֵנוּ לְאִשְׁתּוֹ, וְאִם נוֹתְנֵנוּ לָהּ הָרִי זֶה סֶפֶק
מִגְרָשֶׁת. וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמְב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלשה דברים אמר ר"א בן פרטא לפני כו': ספינה המטרפת בים
הוא שסוער עליה הים ורצה לשברה והמלחים אינם יכולים להנהיגה כפי
רצונם לגודל הסער אבל העצים והכלים שלה נשארו. הספינה שאבדה בים
הוא שנשברו הכלים והעצים שלה ונאבד הכל ונשארה הספינה על פני המים
להנהגת המים ולא נשאר עוגין ולא משוטות שיתנהגו בה וזה כולו דבר
אמתי: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

המביא גט בארץ ישראל וחלה, הרי זה
משלחו ביד אחר **[כא]**. ואם אמר לו טל לי
הימנה חפץ פלוני, לא ישלחנו ביד אחר, שאין
רצונו שיהא פקדונו ביד אחר:

ר"ע מברטנורה המביא גט בארץ ישראל. שאין צריך לומר בפני נכתב
ובפני נחתם: משלחו ביד אחר. ועושה שליח מאליו ולא בבית דין.
ודוקא חלה: ואם אמר לו. בעל לשליח: טל לי הימנה חפץ פלוני.
כשתתן לה את הגט **[כב]**. לא ישלחנו ביד אחר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כא]** אחר. דשליח עושה שליח כדאיתא בקדושין דף מ"א.
ודוקא חלה. ועין תוספות יום טוב: **[כב]** ומשמע דלא קפיד אם יטל החפץ
תחלה אם לא, והרי זה כאומר תן לה הגט וטל החפץ, שגם בזה לא ישלחנו
ביד אחר כו'. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המביא גט בארץ ישראל וחלה הרי זה משלחו ביד כו': וכבר נתבאר
בפרק ראשון (הלכה ג) שהמביא גט בא"י אין צריך שיאמר בפני נכתב ובפני
נחתם ולכך אפשר לו שישלח הגט ביד אחר ואין מותר זה אלא אם כן חלה:
(רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

הַמְּבִיא גַט מִמְּדִינַת הַיָּם וְחָלָה, עוֹשֶׂה בֵּית דִּין וּמְשַׁלְּחוֹ, וְאוֹמֵר לְפָנֵיהֶם, בְּפָנַי נִכְתָּב וּבְפָנַי נִחְתָּם. וְאִין שְׁלִיחַ אַחֲרוֹן צָרִיד שְׁיֹאמַר בְּפָנַי נִכְתָּב וּבְפָנַי נִחְתָּם, אֵלֶּא אוֹמֵר, שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי :

ר"ע מברטנורה עוֹשֶׂה בֵּית דִּין. שְׁלִיחַ, וּמְשַׁלְּחוֹ: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי. וּמְסַתְּמָא בֵּית דִּין עָשׂוּ הַדְּבָר בְּהַכְשָׁרוֹ. וְשְׁלִיחַ שְׁנֵי מְמַנֵּה שְׁלִיחַ שְׁלִישֵׁי **{כג}** עַד מֵאָה, וְכֵלֶן בְּבֵית דִּין, מִדְּתַנּוּן בְּמִתְנִיתִין אִין הַשְּׁלִיחַ הָאֲחֵרוֹן כּו'. אֵלֶּא אוֹמֵר שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כג}** וּבְחָלָה, דְּלֹא עָדִיף מִמֵּי שְׂבָא מִכָּחוּ. פּוֹסְקִים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַמְּבִיא גַט מִמְּדִינַת הַיָּם וְחָלָה עוֹשֶׂה בֵּית דִּין כּו': וְכִמוּ כֵן יַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְשִׁלְיָהּ וְאִפִּי אֵלֶּף וּבִתְנַאי שִׁימְנָה כֹּל אֶחָד מֵהֶם לְחַבְרֵירוּ בְּבִ"ד וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִינוּ צָרִיד לְבִ"ד כִּמוּ שֶׁנִּקְדַּם זָכְרוּ: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

הַמְּלֹוּהַ מְעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלְוִי וְאֶת הָעֲנִי

לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלֶיהוּ מִחֻלְקוֹ, מִפְּרִישׁ עָלֶיהוּ
בְּחֻזְקַת שְׁהוֹן קִימִין, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא מִת
הִכְהוֹן אוֹ הַלְוִי אוֹ הָעֶשְׂרִי הָעֲנִי. מִתּוֹ, צָרִיד
לְטַל רְשׁוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁין. אִם הִלְוֹן בְּפָנֵי בֵּית דִּין
{כו}, אִינוּ צָרִיד לְטַל {כז} רְשׁוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁים :

ר"ע מברטנורה לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עָלֶיהוּ מִחֻלְקוֹ. כְּשִׁפְרִישׁ הַתְּרוּמָה יִמְכְּרָנָה
וְיַעֲבֹב הַדָּמִים לְעֲצָמוֹ בְּשִׁבִיל חוֹבוֹ שֵׁישׁ לוֹ עַל הַכְּהוֹן. וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן
וּמַעֲשֵׂר עֲנִי יַעֲבֹב וְיֵאָכֵל בְּשִׁבִיל הַחוֹב שֵׁישׁ לוֹ עַל הַלְוִי וְעַל הָעֲנִי, אֶלֶּא
שְׁמִפְרִישׁ מִמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לַכְּהוֹן. וְאִם הוּא רָגִיל לִתְּוֹן
תְּרוּמוֹתָיו וּמַעֲשָׂרוֹתָיו לְזֶה הַכְּהוֹן אוֹ הַלְוִי אוֹ הָעֲנִי שֶׁהִלְוֶה לָּהּ, אִין צָרִיד
לְזָכוֹת לָהֶם מַעֲשָׂרוֹתָיו וְתְרוּמוֹתָיו עַל יַד אַחַר, אֶלֶּא לֹקְחוֹן לְעֲצָמוֹ מִיַּד
אַחַר שִׁפְרִישׁם {כד}. אֲבָל אִם רָגִיל לִתְּוֹן תְּרוּמוֹתָיו וּמַעֲשָׂרוֹתָיו לְאַחֲרִים,
אִינוּ יָכוֹל לְעַבְּבֹן בְּחוֹבוֹ עַד שִׁזְזָה לָהֶם עַל יַדִּי אַחַר תְּחֻלָּה, וְאַחַר כֵּן
יִחְזֹר וְיִטְלֵם בְּחוֹבוֹ : צָרִיד לְטַל רְשׁוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁים. שִׁפְרִישׁוֹ מֵהֶם קָרְקַע
מְשַׁעֲבֶדֶת לְבַעַל חוֹב {כה}, צָרִיד לְטַל מֵהֶם רְשׁוֹת אִם רוֹצִים לְפָרַע חוֹב
זֶה מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת הַלְלוֹ, דְּשִׁמָּא רוֹצִים הֵם לְקַח מִתְּנוּתֵיהוֹן וּלְפָרַע
חוֹב מוֹרִישָׁם מִמְּקוֹם אַחַר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כד} כִּינֹן דְּמִלְתָּא דְּפְשִׁיטָא הוּא דְּלִדְיָהּוּ יְהִיב לָהּ אֶסְחִי לָהּ
שְׁאָר כְּהֻנִּים דְּעִתֵּיהוּ וְהוּי כְּמֵאן דְּמָטוּ לִידְיָהּוּ דְּהֵנִי. רִשְׁיִי וְהָרִין. וּבִהֲגָהוֹת
אֲשֵׁרִי יְהִיב טַעֲמָא מְשׁוּם דְּהוּי כְּמִתְּנָה מַעֲטָת וְאֶסוּר לְחֹזֵר בּוֹ : {כה} וְאֶפְלוּ
לֹא יִרְשׁ אֶלֶּא מְלֵא מַחֲט, מְשׁוּם דְּגוּבָה וְחוֹזֵר וְגוּבָה. גְּמָרָא. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם
טוֹב : {כו} בֵּית דִּין. עַל מְנַת שִׁפְרִישׁ עַל מְעוֹת אֱלוֹ מִחֻלְקָם. הַרְמְבַ"ם : {כז}
אִינוּ צָרִיד כו'. דְּהִיָּה כַח בְּיַד בֵּית דִּין לְהִטִּיל חוֹב זֶה עַל הַכְּהֻנָּה וְהַלְוִיָּהּ, לְפִי
שְׁתַּקְנָתָם הוּא שִׁמְצָאוּ מְעוֹת לְהַלְוָאָה. רִשְׁיִי. אֲבָל עַל הָעֲנִי שֶׁהָעֶשְׂרִי לֹא
עָבְדוּ תַקְנָתָא, דְּלֹא שְׁכִיחַ : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המלוה מעות את הכהן ואת הלוי כו' : זאת ההפרשה לפי מה שאגיד
וזה שהוא יפריש התרומה או מעשר ראשון או מעשר עני ויזכה בו לזה
האיש ע"י אחר ואם היה מנהג זה הכהן או הלוי או העני שמקבל מזה
הישראל ואינו נותן גם כן לזולתו הנה כל שהוא אצל זה הישראל מהמתנות
כאילו הגיעו לזה הכהן או הלוי או העני ואינו צריך זכוי ע"י אחר אא"כ
יחשבם בדמיהם וינכה ממה שנתן לו * (עד דמיהם וינכה ממה שנתן לו) עד שיוציא
ממה שיש לו עליו לפיכך אם מת צריך ליטול רשות מן היורשין שירשו ממנו
הקרקע והגיע עליהם שעבוד החוב לפי שהם אולי לא ירצו בזה אלא יפרעו
מה שעל אביהם מן החוב אחר שיתברר ויקחו מתנותיהם אח"כ ואמנם
מעשר ראשון כבר בארנו בפ"ט מיבמות (הלכה ד) שהוא מותר לזרים לפיכך
כשלקח זה הישראל החלק מן המעשר ראשון או מעשר עני ה"ז יאכלו אבל
התרומה שהיא חלק הכהן הנה יש לישראל בה הנאה שהוא יכול ליתן אותה

לכהן מקרוביו או ימכרנה לכהנים ויכול לעשות כן לפי שהוא קנאה מן הכהן באלו הדמים שהלווהו : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

המניח פרות להיות מפריש עליהן תרומה ומעשרות, מעות להיות מפריש {כח} עליהן מעשר שני, מפריש עליהן בחזקת שהן קימין. אם אבדו, הרי זה חושש מעת לעת, דברי רבי אלעזר בן שמוע. רבי יהודה אומר, בשלשה פרקים בודקין את היין, בקדים {ט} של מוצאי החג, ובהוצאת סמדר {לא}, ובשעת כניסת מים בבסר :

ר"ע מברטנורה המניח פרות להיות מפריש עליהן כו'. סומך על אלו ואוכל טבלים אחרים שיש לו, ואומר, הרי תרומתן באותן פרות שהקציתי לכך : **ואם אבדו**. הלך לבדקו ומצאן שאבדו : הרי זה חושש. לאותן טבלים שתקו בהבטחתן של אלו. ואם לא אכלן צריך {כט} להפריש מהם, שמא כשאמר הרי תרומתן בפרות שהקציתי כבר היו אבודין : **מעט לעת**. של בדיקה. כשבדקו ומצאן אבודין חושש שמא מאתמול בעת הזאת אבדו, ואם עשאן מעשר תוך מעת לעת על פרות אחרים צריך להפריש עליהם מספק. וטפי מהכי לא אחמור רבנן למיחש, אלא סומכין אחזקה : **בודקין את היין**. שהניחו להיות מפריש עליו, צריך לבדקו שמא החמיץ, ואין תורמין מן החמץ על היין : **בקדים של מוצאי החג**. כשמנשבת רוח קדים במוצאי החג : **ובשעת כניסת מים**. כשהן כפול הלבן נקראים בסר {לב}. וכשהלחלוחית נכנסת וגדלה בתוכו שייכול לעצר מהן כל שהוא, הינו כניסת מים. פרוש אחר, היו פותשים הענבים כשהן בסר ונותנים לתוכו מים ועושים חמץ לטבל. והלכה כרבי יהודה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כח]** מפריש כו'. בערבי שבתות וימים טובים אירי, דשרי שלא מן המקור. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **[כט]** ומשמע דאלו כבר אכלו אין מחיבין אותו להפריש, ותלינן שעכשיו נאבדו הואיל וכבר נאכלו, וליכא אלא חיוב הפרשת תרומות ומעשרות. והרמב"ם לא חלק. ועין תוספות יום טוב: **[ל]** בקדים כו'. בנמרא תנא בתקופה, פלומר שמוצאי החג היא בתקופת תשרי, דאלו נמשכה תקופת תמוז עד כאן לא. רש"י. ועין תוספות יום טוב: **[לא]** סמדר. כתם פרח, וענביו נראין באשכול כסדרן. רש"י: **[לב]** וראיה לזה מדתנן הבסר משהביא מים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המניח פירות להיות מפריש עליהן כו': מה שאמר מעת לעת ר"ל מן השעה שבקש אותם ומצאם שנאבדו עשרים ודי' שעות למפרע לפיכך כל מה שהפריש באלו הארבע ועשרים שעות הרי הוא טבל וצריך שיפריש תרומה ומעשרות פעם שנית לפי שהם בחזקת אבודים וכל מה שהפריש קודם לכן הרי הוא מתוקן לפי שהם בחזקת קיימים בזה הזמן ופסק ההלכה שכל מה שהפריש אינו מתוקן לפי שהוא ספק. ור' יהודה סובר שבדקין היין באלו השלשה זמנים לפי שבהם יפסד בקצת ולכך יבדוק אותו אולי יחמץ ונמצא שהפריש חומץ על יין. והלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

ד

פרק

פרק ד - משנה א

השולח גט לאשתו והגיע בשליח, או ששלח **[א]** אחריו שליח ואמר לו, גט שנתתי לך בטל הוא, הרי זה בטל. קדם **[ב]** אצל אשתו או

שְׁשֻׁלַח אֶצְלָה שְׁלִיחַ {ג} וְאָמַר לָהּ, גִּט שְׁשֻׁלַחְתִּי לְיָד בָּטֹל הוּא, הֲרִי זֶה בָּטֹל. אִם מִשְׁהֲגִיעַ גִּט לְיָדָהּ, שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטְלוֹ :

ר"ע מברטנורה השולח והגיע בשליח. שלא היה מתכוון לרדף אחריו להשיגו, אלא שנשתתה השליח בדרדף והיה לו לזה דרדף לשם וראהו ובטל הגט, אפלו הכי בטל, ולא אמרינו לצעורה בעלמא מכון, שאם היה בדעתו לבטלו היה רודף אחריו: **אינו יכול לבטלו.** הא קא משמע לן דאף על פי דחזינו ליה דמהדר עליה מעקרא לבטוליה, לא אמרינו אגלאי מלתא למפרע דבטולי בטליה. והיכא דיהיב אינש גטא לדביתהו לזמן או על תנאי, אי אמר לה הרי זה גטא מעכשיו ולזמן פלוני או אם יתקיים תנאי פלוני, מכי מטי גטה לידה לא מצי תו לבטליה, ותהיה מגרשת לאותו זמן או כשיתקיים התנאי. ואי לא אמר לה מעכשיו, אפלו לבתר דמטא גטה לידה מצי מבטל ליה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} ששולח. מהו דתימא לא אלימא שליחותא דבתרא משליחותא דקמא דלבטליה, קא משמע לן. גמרא: **{ב} קדם כו'.** מהו דתימא כי לא אמרינו לצעורה קמכון הגי מלי לשליח, אבל לידה ודאי לצעורה קמכון, קא משמע לן. גמרא. ופרש הר"ן דדומיא דשליח, דהינו דפגע ממילא, הכי נמי באשתו דפגע בה ממילא. וקא משמע לן דלא אמרינו לצעורה כו'. וקדם לאו דוקא אלא אורחא דמלתא נקט. ועין תוספות יום טוב: **{ג} שליח.** מהו דתימא איהו הוא דלא טרח אדעתא לצעורה, אבל שליח דלא אכפת ליה כי טרח ודאי לצעורה. גמרא. וטרח דנקט לאו טרחת הדרדף ורדיפה אבתרה קאמר, דהקא מירי בפגע, אלא טרחת הדבור שיש טרח ועמל על האדם לצער האדם בדבור על ידי עצמו, מה שאין כן כשידבר לשליח. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם השולח גט לאשתו והגיע בשליח כו': זה השליח אמנם הוא שליח הולכה ולכך יבטל עד שיגיע גט לידה שכל זמן שהגיע הגט לידה אינו יכול לבטלו ואפי' נתנו באונס כמו שנבאר ענין האונס בגט ומה שאמר שקדם אצל אשתו לפי שאנו יכולין לומר לצעורה קא מכוון ולכך למדנו שהוא פסול אבל שליח קבלה הרי הוא מבואר שכל זמן שהגיע הגט לידו אין יכול לבטלו לפי שידו כידה ודע אם נתן אדם לאשתו גט על זמן או גט על תנאי והגיע לידה אם אמר לה כשיגמר תנאי פלוני או כשיגיע זמן פלוני הרי את מגורשת מעכשיו אינו יכול לבטלו אחר שהגיע הגט לידה ואם לא אמר מעכשיו יכול לבטלו ואפי' שהוא בידה אחר שנשאר לו בו שום סרד והוא יכול להוסיף על תנאו כמו שיתבאר: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה עוֹשֶׂה בֵּית דִּין בְּמָקוֹם אַחֵר
וּמִבְטָלוֹ. הִתְקִין רַבּוֹ גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שְׁלֹא יְהוּ
עוֹשִׂין כֵּן, מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה
מְשַׁנֶּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ.
וְהִתְקִין רַבּוֹ גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שְׂיֵהָא כּוֹתֵב, אִישׁ
פְּלוֹנִי וְכָל שֵׁם שְׂיֵשׁ לוֹ, אֲשֶׁה פְּלוֹנִית וְכָל שׁוֹם
שְׂיֵשׁ לָהּ, מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם:

ר"ע מברטנורה בְּרֵאשׁוֹנָה. לא הָיָה מְבַטְלוֹ בְּפְנֵי הָאֲשֶׁה וְלֹא בְּפְנֵי הַשְּׁלִיחַ,
אֲלֹא בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה עוֹמֵד הָיָה מְבַטְלוֹ בְּפְנֵי **{ד}** שְׁלֹשָׁה: מִפְּנֵי תִקּוּן
הָעוֹלָם. שֶׁהַשְּׁלִיחַ שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ בְּדַבָּר מוֹלִיכוֹ לָהּ וְהִיא נִשְׂאֵת בּוֹ. וּמִכַּח
תִּקְנַת רַבּוֹ גַּמְלִיאֵל מִלְּקִיָּן **{ה}** עַל מִי שֶׁמְבַטֵּל הַגֵּט אוֹ מוֹסֵר מוֹדְעָא עַל
הַגֵּט: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה מְשַׁנֶּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ. כְּשֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת, אֶחָד כָּאֵן
וְאֶחָד בְּמַדִּינַת הַיָּם, הָיָה מְגַרְשָׁה בְּשֵׁם הַנּוֹהֵג בְּמָקוֹם כְּתִיבַת הַגֵּט, וְלֹא
הָיָה מְקַפֵּיד לְכַתֵּב אֶת שְׁנֵיהֶם: מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם. שְׁלֹשָׁה יוֹצִיאוּ לְעוֹז עַל
בְּנֵיהֶם מִן הַשְּׁנִי, לֹא גְרָשָׁה בְּעַלְהָ שְׂאִין זֶה שְׁמוֹ. וְאֲדָם שֶׁהַחֲזֵק בְּשְׁנֵי
שְׁמוֹת בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, חַד בְּמָקוֹם הַכְּתִיבָהּ וְחַד בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָהּ, אֵינָהּ
מְגַרְשֵׁת עַד שֶׁיִּכְתֹּב שֵׁם שֶׁל מְקוֹם הַנְּתִיבָהּ וְשֵׁם שֶׁל מְקוֹם הַכְּתִיבָהּ עִמוֹ.
אֲבָל אִם הַחֲזֵק בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וְכַתֵּב אֶחָד מִן הַשְּׁמוֹת, בְּדִיעְבַד
הַגֵּט כָּשֵׁר. מִיָּהוּ לְכַתְּחֻלָּה צָרִיךְ לְכַתֵּב שְׁנֵיהֶם. וְהִיכָא דְשַׁנָּה שְׁמוֹ אוֹ
שְׁמָהּ בַּגֵּט, אִף עַל פִּי שְׁכַתֵּב אַחֵר כֶּדּוּ וְכָל שֵׁם שְׂיֵשׁ לִי, הַגֵּט בָּטֹל: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ד}** זֶה דַּעַת רַב שֶׁשֶׁת וְרִישׁ לְקִישׁ בְּגַמְרָא, דְּדִיקֵי דְבֵית דִּין הֵינּוּ
שְׁלֹשָׁה. וְטַעְמָא דְּבַעֲיָנוּ שְׁלֹשָׁה וְהָרִי אֵין זֶה אֲלֵא עֲדוּת בְּעַלְמָא, כְּתִבַת הַר"ן
דְּתַקְנָה קְדוּמָה הִיָּתָה כְּדִי שְׂיֵהָא לְדַבָּר קוּל. עַד כָּאֵן. דְּבִי תַרְיָ לֹא מִפְּקֵי קְלָא,
דְּהַכָּא בְּעִינָנו גְּלוּי מְלִתָּא טְפִי לְגַבּוֹת מִמְּשַׁעְבְּדֵי כּוֹי. וְלִדְיָדְהוּ חֲשֵׁשׁ מִמְּזוּרוֹת
לִיכָא, דְּהָא שְׁלֹשָׁה מִפְּקֵי לְקָלָא. אֲלֵא טַעְמָא מְשׁוּם תִּקְנַת עֲגוּנוֹת, דְּכִינּוּ
דְּאַטְרַחֲיָנוּ עֲלֵיהּ לִילָד כּוֹי לֹא יִטְרַח בְּשִׁבִיל לְעַגְנָה. וְרַב נַחְמָן וְרַב יוֹחָנָן סְבָרִי
דְּבֵית דִּין הֵינּוּ תַרְיָ, וְקָרִי לָהּ בֵּית דִּין מְשׁוּם דְּאֵין דְּבָר שְׁבַעְרוּהּ פְּחוֹת
מְשֻׁנִים. וְאַפְּלוּ הִיכָא דְלֹא חִישְׁיָנוּ לְשַׁקְרִי. וְכּוֹ פְּסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים. וְלִדְיָדְהוּ

טעמא משום חשש ממזרות. ואם פון הר"ב מזכי שטרי אבי תרי ודלא
פהלקתא. ועין תוספות יום טוב: {ה} והינו מפת מרדות. דודאי אין פון
מלקות דאורייתא. וטעמא דמלקין משום דקימא לן דתקנתא דרבן גמליאל
לא היתה אלא לכתחלה, אבל בדיעבד אם בטלו, מבטל. ומיהו דוקא לאחר
תקנת רבן גמליאל, אבל מה שקדם רבן גמליאל, למר פדאית ליה ולמר
פדאית ליה אפלו בדיעבד הוא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בראשונה היה עושה ב"ד במקום אחר כו': בראשונה היה משנה
שמו ושמה שם עירו כו': תקון העולם שהוא כשמסר עליו מודעא בב"ד או
שבטלו אחר שנכתב ואפי' בפני ב' [אח] אם שינה שמו או שמה תנשא והיא
לא תדע שהגט בטל ונמצאו הבנים ממזרים לפי שהיא נשארה אשת איש
לפיכך מי שמבטל גט היו מלקין אותו מלקות מטעם *תקנת רבן גמליאל
שאמר לא יהיו עושין כן וכמו כן אמרו רב מנגיד מאן דמבטל גיטא ומאן
דמסר מודעא אגיטא וזה שאמר שהוא כששינה שמו ושמה וכתב כל שם
שיש לו שזה כשר לא יתקיים זה אלא א"כ היה לו לאדם שתי שמות שנודע
בשניהן או כשכתב אחד מן השמות ובתנאי שיכתוב המפורסם מהם ואמר
וכל שם שיש לי יהיה הגט כשר וכמו כן האשה אבל אם היה שמו על דרך
משל יצחק וכתב בגט אני אברהם וכל שם שיש לי הרי הגט בטל ודע זה:
(רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

אין אלמנה נפרעת {ו} מנכסי יתומים אלא
בשבועה. נמנעו {ז} מלהשביעה, התקין רבן
גמליאל הזקן שתהא נודרת ליתומים כל מה
שירצו, וגובה כתבתה. העדים חותמין על
הגט, מפני תקון {יב} העולם. הלל התקין
פרוזבול מפני תקון העולם:

ר"ע מברטנורה אין אלמנה נפרעת. כתבתה: מנכסי יתומים, אלא
בשבועה. שלא נתקבלה כלום: נמנעו מלהשביעה. שמפני שהיא
טורחת לפני היתומים {ח} מורה התרא לעצמה לשבע שלא לקחה כלום.

ואף על פי שלקחה דבר מעט סבורה שבשכר טרחה נוטלתו ואינו מפרעו כַּתְּבֵתָהּ. ולפיכך נמנעו מלהשביעה והיתה מפסדת כַּתְּבֵתָהּ: **הַתְּקִין רַבֵּן גַּמְלִיאֵל שֶׁתְּהֵא נֹדֶרֶת לִיתּוּמִים כָּל מָה שִׁירְצוּ**. כַּגֹּון קוֹנֵם מִיָּנִי מְזוֹנוֹת עָלַי [ט] אִם נִהְיִיתִי מִכַּתְּבֵתִי: **וְגוֹבָה כַּתְּבֵתָהּ**. ואם נשאת לאחר קדם שהדירוה היתומים על כַּתְּבֵתָהּ, ואם ידירוה אחר שנשאת, שְׁמָא יִפְר לָהּ בַּעֲלָהּ [י], כִּיצַד יַעֲשֹׂוּ, מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ חוּץ לְבֵית דִּין [יא] שְׁבוּעָה דְרַבְּנָן שְׂאִין עֲנֵשָׁה מְרַבָּה, וְנוֹטֶלֶת כַּתְּבֵתָהּ אַחֵר שְׁנֵשֵׁאת. וְכַשְׁבֵּאת לְגַבּוֹת כַּתְּבֵתָהּ קִדָּם שֶׁתִּנְשֵׂא לְאַחֵר, הַרְשׁוֹת בְּיַד הַיְתוּמִים, רְצוּ מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ חוּץ לְבֵית דִּין, אוּ מְדִירִים אוֹתָהּ בְּבֵית דִּין: **הַעֲדִים חוֹתְמִים עַל הַגֵּט מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם**. אַתְרוּיָהוּ קֵאִי, גְּבִי אֶלְמָנָה שֶׁתְּהֵא נֹדֶרֶת לַיּוֹרְשִׁים כָּל מָה שִׁירְצוּ, מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם, שְׂיֵהִיו הַנְּשִׁים נִשְׂאוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וְלֹא תִדְאָגְנָה לְהַפְסִיד כַּתְּבֵתָן. וְגְבִי עֲדִים חוֹתְמִים עַל הַגֵּט מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם, דְּהוֹאִיל וְעַדִּי מְסִירָה כְּרַתִּי, שֶׁהַעֲדִים שֶׁנִּמְסָר הַגֵּט בְּפִנְיָהֶם לְאִשָּׁה הֵם עֶקֶר הַגְּרוּשִׁין, לֹא הִיָּה צָרִיךְ שְׂיַחֲתֵמוּ עֲדִים בְּגֵט, אֶלָּא מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם, דְּחִישִׁינָן שְׁמָא יָמוּת אַחַד מִן הַעֲדִים שֶׁנִּמְסָר הַגֵּט בְּפִנְיָהֶם, וְנִמְצָא הַגֵּט שְׁבִידָה בְּלֹא עֲדִים כַּחֲסָפָא בְּעֶלְמָא: **הַלֵּל הַתְּקִין פְּרוּזְבוּל**. שְׂרָאָה אֶת הָעַם שֶׁנִּמְנָעוּ מִלְּהַלוֹת זֶה אֶת זֶה וְעָבְרוּ עַל מָה שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים טו) הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן יִהְיֶה דְבַר עִם לְבַבְךָ בְּלִיעַל, עֶמֶד וְהַתְּקִין פְּרוּזְבוּל. וְזֶה גּוֹפּוֹ שֶׁל פְּרוּזְבוּל, מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם פְּלוּנִי וּפְלוּנֵי דִינִים, שְׁכָּל חוֹב שִׁישׁ לִי אֶצֶל פְּלוּנִי, שְׁאֶגְבְּנוּ כָּל זְמַן שְׁאֶרְצָה: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [ו] אלמנה כו'. וְכָל הַבָּא לְפָרַע מִנְכָּסֵי יְתוּמִים. וְהוּוּ מְצִי לְמִתְנִי אִין נְפָרַעִים מִנְכָּסֵי יְתוּמִים אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה, וְנִמְנָעוּ מִלְּהַשְׁבִּיעַ הָאֶלְמָנָה, אֶלָּא דְאֶלְמָנָה הוּי חֲדוּשׁ טְפִי, סִלְקָא דְעֵתָךְ אֶמִינָא מְשׁוּם חֲנָא אֶקִילוּ רַבְּנָן עֲלָהּ. וְלִכְךָ נִקְט רִישָׁא נְמִי בְּאֶלְמָנָה, כְּדֹאִיתָא בְּגִמְרָא וְתוֹסְפוֹת. וְעִין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ז] נִמְנָעוּ. בֵּית דִּין. הַרְמַב"ם: [ח] וְלִפְיֶכֶךְ בְּאֶלְמָנָה הוּא דְנִמְנָעוּ אֶבֶל לֹא בְּגְרוּשָׁה. גִּמְרָא: [ט] וְזֶה לְשׁוֹן הַר"ן, כָּל מָה שִׁירְצוּ יִבְחָרוּ הַיְתוּמִים דְּבַר קֶשֶׁה לְהַדִּירָה בּוֹ כַּגֹּון קוֹנֵם וְכוּ'. וְלֹא חֲשׂוּדָה לְעַבֵּר עַל נְדָרָה, וְאֶפְלוּ תַעֲבֵר אִין עֲנֵשׁוֹן שֶׁל נְדָרִים חֲמוּר כָּל כָּךְ כְּעֵנֶשׁוֹן שֶׁל שְׁבוּעוֹת שֶׁנְּפָרַעִים מִמֶּנּוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם. וּבְגִמְרָא, וְנִחוּשׁ דְּלִמָּא אֶזְלָא לְחֶכֶם וְשָׂרִי לָהּ. וּמִשְׁנֵי, קִסְבֵּר צְרִיכָה לְפָרַט אֶת הַנֶּדֶר הַיָּאֵךְ נְדָרָה נְדָר הַזֶּה וְכִי מִפְּרֻטָּה קָמִיָּה דְּלִיתּוּמִים נְדָרָה וְכָךְ נְדָרְתִי אִם נִהְיִיתִי מִכַּתְּבֵתִי כְּלוּם לֹא שָׂרִי לָהּ: [י] וְאִם תֹּאמֵר יְדִירוּהָ בְּדָבָרִים שְׂאִין בְּהֵם עֲנוּי נֶפֶשׁ שְׂאִין הַבַּעַל יְכוּל לְהַפְּרֵ. וְיֵשׁ לוֹמֵר כִּינּוֹן שְׂאִין בְּהֵם עֲנוּי נֶפֶשׁ לֹא תַחוּשׁ אִם תִּקְיָמָם כּוּ'. וְאִם תֹּאמֵר יְדִירוּהָ שְׁלֵא תֹאכֵל כְּכֹר זֶה כּוּ' וְתֹאכְלֵנוּ לְאַלְתֵּר בְּפִנְיָנוּ, וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּלֹא תַחוּשׁ לְעֵנֶשׁ זֶה אֶלָּא בְּנֶדֶר, שְׁעַל יָדוֹ עוֹמֶדֶת בְּאֶסוּר כָּל יָמֶיהָ. תוֹסְפוֹת וְהֵרָא"ש. וּבְגִמְרָא וְכִי לֹא נִיסַת נְמִי לְכִי מִנְסָבָא מִפְּרָה לָהּ בַּעַל. וּמִשְׁנֵי אִין הַבַּעַל מִפְּרָה בְּקוֹדֶמִין. וְעִין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [יא] פֶּרֶשׁ רִש"י שְׁשְׁבוּעַת הַדִּינִים הַנְּזַכְּרֶת בְּמִשְׁנָה, שֶׁל תוֹרָה הִיא, וְנִקִּיט סֵפֶר תוֹרָה בְּיָדֶיהָ אוּ תִפְלִין, וּמִשְׁבִּיעַ לָהּ בְּשֵׁם אוּ בְּכִנּוּי כְּדֹאִשְׁכַּחַן בְּאֶבְרָהִם שִׁים נָא יָדְךָ כּוּ' וְאֶשְׁבִּיעֶךָ [בְּרַשִׁית כד]. וְעֲנֵשָׁה מְרַבָּה. וְחוּץ לְבֵית דִּין, שְׁבוּעָה דְרַבְּנָן בְּקַלְלַת אַרוּר, וְלֹא נִקִּיט מִיָּדֵי. וְאִף עַל פִּי שְׁשְׁבוּעַת הַמִּשְׁנָה טַכְסִיסָה כְּשֶׁל תוֹרָה, תִּקְנוּ כָּאוֹן לְהַקֵּל בְּכָךְ כְּדָרְךָ שֶׁתִּקְנוּ שֶׁתְּהֵא גוֹבָה בְּנֶדֶר. הַר"ן: [יב] תִּקּוּן כּוּ'. לֹא לְמִימְרָא שְׂהִיו צְרִיכִין כְּךָ לְכַתְּחַלָּה,

דְּהָא לְעִיל מְכַשְׁרִין חֲכָמִים דְּהִינּוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶפְלוּ בְּלֹא עֵדֵי חֲתִימָה. אֶלָּא תִקְּוֹן וְלִמְד לַעֲשׂוֹת כֵּן כְּדֵי שְׁלֹא יְהֵא צְרִיךְ לְעֵדֵי מְסִירָה. אֲבָל אִם יִרְצֶה לְכַתְּחֵלָה לְסַמֵּךְ עַל עֵדֵי מְסִירָה, יֵשׁ לְסַמֵּךְ. הָרֵא"שׁ : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים כו': נמנעו ב"ד מלהשביע את האלמנה לפי שהם ראו שהיא מקילה בשבועות ותשבע על שקר וכשהיו מגבין אותה כתובה תקן רשב"ג שיהיו מתנין עליה היתומים באיזה מן שירצו מין הנדרים כגון שיאמרו לה אמרי כל פירות שבעולם אסורים עלי אם קבלתי מזאת הכתובה שום דבר תעשה ממונך כולו קרבן אם קבלת שום דבר וכל הדומה לזה וכבר נתבארו הנדרים כולם ודיניהם במס' נדרים. ופסק ההלכה שאלמנה משביעין אותה היתומים שלא בב"ד או נודרת להם כל מה שירצו בב"ד כמו שהתקין רשב"ג ולהם הבחירה באי זו משני הדרכים שירצו ולפיכך אם נשאת האשה קודם שתשבע אבדה כתובתה לפי שיאמרו היתומים אנו אין רצוננו להשביעה אבל רצוננו להדירה בב"ד ואין תועלת בהיותה נודרת והיא בעולת בעל לפי שהבעל יפר לה כמו שנתבאר בפ' עשירי מנדרים (הלכה ה) והוא מה שאמר נשאת אין מדירין אותה לפי שמפר לה בעל לפיכך אם נתגרשה או מת בעלה גובה כתובתה אחר השבועה או הנדר וראיתי תשובה לרבינו האי ז"ל שאמר תשבע ותטול והוא הנכון כדי שיגיעו הזכיות לבעליהן וכמו כן העדים חותמין על הגט ואע"פ שאין תועלת בעדים שהן בגוף הגט ואמנם היא מתגרשת בעדים שהיא מקבלת הגט בפניהם והוא מה שאמרו עדי מסירה כרתי אבל אנו חוששין שמא ימות אחד מן העדים שנתן הגט בפניהם ונמצא הגט בידה חספא בעלמא אחר שאין בו עדים לפיכך חותמין בו וכבר בארנו הפרוזבול בפ' עשירי ממסכתא שביעית (מהלכה ג עד הלכה ח) : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

עֶבֶד שֶׁנִּשְׁבָּה וּפְדָאוּהוּ, אִם לָשׁוּם עֶבֶד,
יִשְׁתַּעֲבֵד. אִם לָשׁוּם בֶּן חוֹרִין, לֹא יִשְׁתַּעֲבֵד.
רָבֵן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ
יִשְׁתַּעֲבֵד {טו}. עֶבֶד שֶׁעָשָׂאוּ רַבּוֹ אֶפְוֹתֵיקֵי
לְאַחֲרִים וְשִׁחְרוּ, שׁוֹרֵת הַדִּין, אִין הָעֶבֶד חֵיב

כָּלוּם. אָלֵא מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ
וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל דָּמָיו.
רַבּוֹן שְׁמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵינּוּ כוֹתֵב אֶלֵא
מִשְׁחָרֵר:

ר"ע מברטנורה עבד שנשבה ופדאוהו. ישאלים אחרים לאחר שנתנאש
רבו ממנו: **אם לשום עבד ישתעבד**. לרבו שני **[יג]**: **לשום בן חורין לא**
ישתעבד. לא לרבו ראשון, ולא לרבו שני. לרבו שני לא, דהא לשום בן
חורין פרקיה. לרבו ראשון לא, דלמא ממנעי. ולא פרקי **[יד]**: **רבן שמעון**
בן גמליאל אומר בין כד ובין כד ישתעבד. לרבו ראשון. שלא יהא כל
אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגיסות ומפקיע עצמו מיד רבו **[טז]**:
אפותיקי. פה תהא קאי. מזה תגבה חובד ולא ממקום אחר **[יז]**:
ושחררו. רבו ראשון: **שורת הדין אין העבד חיב כלום**. לרבו שני.
שהשחרור ששחררו רבו ראשון מפקיעו מידי שעבוד: **אלא מפני תקון**
העולם. שמה ימצאנו רבו שני בשוק ויאמר לו עבדי אתה ויוציא לעז
על בניו: **כופין את רבו**. שני, ועושהו בן חורין. וכותב לו העבד שטר חוב
על דמיו, כלומר כפי מה שהוא שוה למכר בשוק, לא כפי החוב אם היה
החוב יתר על דמיו: **רבן שמעון בן גמליאל אומר אין העבד פותב**. שטר
חוב, שהוא אינו חיב כלום. אלא רבו ראשון שהזיק שעבודו של זה, הוא
שצריך לשלם לו דמיו, שהמזיק שעבודו של חברו חיב. והלכה כרבן
שמעון בן גמליאל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יג]** דקני ליה משבאי: **[יד]** ותימה דתיפוק ליה לפי שנתנאש
ממנו. והכי איתא בגמרא, וכן כתב הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב: **[טו]**
ישתעבד. ורבו נותן דמיו. תוספתא. ופרש הקסוף משנה דהינו אם פדאו לשם
עבד. אבל כשפדאו לשם בן חורין, הרי הפקיר דמיו: **[טז]** דאי ישתעבד לשני
אפתי יפיל עצמו לגיסות כדי שירויח לענין מציאה ומתנה, דלא קני ליה שני
אלא למעשה ידיו כמו שקנאו השבאי שממנו קנאו הוא, ופעמים נמי שהוא
שונא לרבו מתמול שלשום ומפקיע עצמו ממנו. תוספות. ועין תוספות יום
טוב: **[יז]** והינו אפותיקי מפרש, לאפוקי אם כתב לו גבה חובד מזה, דהינו
אפותיקי סתם, למה ליה למשחרר דלכתב שטר, הא כתוב וקאי, דהא
משעבדי ליה פלהו נכסי. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עבד שנשבה ופדאוהו אם לשום עבד כו': עבד שעשאו רבו אפותיקי
לאחרים כו': מה שאמר אמנם הוא לאחר יאוש רבו ראשון לפיכך אם פדאו
מי שפדאו לשם עבד ישתעבד בו לפי שרבו הראשון כבר נתייאש ממנו ואם
פדאו לשם בני חורין לא ישתעבד בו אפי' רבו ראשון לפי שנתנאש ממנו
ואנחנו נבאר יאוש בעלים בפ' אחרון מקמא (הלכה א) ופרק ב' ממציעא (הלכה
ה). רשב"ג אומר ישתעבד בו השני באי זה ענין שיהיה ואפי' פדאוהו לשם בן
חורין כדי שלא יהא כל עבד מפיל עצמו בגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו.
ואפותיקי מלה מורכבת פה תקנה ר"ל שאמר לבעל חובו אתה לא תגבה

ממונד לעולם אלא מזה ואין לך שום דבר בכל מה שברשותי אלא בזה לפיכך כשמת (הוא) * [העבד] או נאבד אבד ממונו ואם שחררו חייב הדין ודרך המשפט שיאבד הממון ולא יהיה חייב העבד שום דבר לפי שהעיקר בידינו חמץ הקדש ושחרור מפקיעין מידי שעבוד אבל מפני תקון העולם שמא ימצאנו בעל חובו ויאמר לו עבדי אתה כופים את רבו שני שיש לו החוב שישחרר אותו כמו ששחרר אותו הראשון וכותב שטר עליו בשויו לא במה שיש לו עליו מן החוב ואם היה החוב יותר מדמיו זה ענין מה שאמר כותב שטר על דמיו רשב"א שהמשחרר הוא שיכתוב החוב עליו לפי שהוא הזיק שעבודו של חבירו ויהיה פי' דבריו אין כותבין שטר אלא על המשחרר לפי שהוא גורם לאבוד הממון ואחר שהעיקר אצלנו דיינינן דיני דגרמי יהיה בזה המאמר האחרון הלכה כרשב"ג: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

מִי שְׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין, עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד וְאֶת עֲצָמוֹ יוֹם אֶחָד, דְּבָרֵי בַּיִת הַלֵּל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שֹׁמְאֵי, תִקְנַתֶּם אֶת רַבּוֹ, וְאֶת עֲצָמוֹ לֹא תִקְנַתֶּם. לְשֵׁא שְׁפָחָה אִי אֶפְשָׁר {יח}, שְׁכָבֵר חָצִיו בֶּן חוֹרִין. בֵּת חוֹרִין אִי אֶפְשָׁר, שְׁכָבֵר חָצִיו עֶבֶד. יבטל, וְהֵלֵא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפָרְיָה וְלִרְבִּיָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מה) לֹא תִהְיוּ {יט} בְּרָאָה {כ}, לְשֶׁבֶת יִצְרָה. אֶלָּא מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שֶׁטֶר עַל חָצִי דָמָיו. וְחָזְרוּ בַּיִת הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי בַּיִת שֹׁמְאֵי:

ר"ע מברטנורה מי שחציו עבד וחציו בן חורין. כגון עבד של שני שתפסים ושחררו אחד מהם. אי נמי שקבל רבו ממנו חצי דמיו ושחרר חציו

בְּאוֹתָם הַדְּמִים : תִּקְנֶתְם אֶת רַבּוֹ. שְׂאִינוּ חֶסֶר כְּלוּם : לִשְׂאָ שִׁפְחָה אֵינוֹ יָכוֹל. מִפְּנֵי צַד חֲרוּת שָׁבוּ : בֵּת חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל. מִפְּנֵי צַד עֲבָדוֹת שָׁבוּ : כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂהוּ בֶן חוֹרִין. וְהוּא הַדִּין אִם הִיָּה עֶבֶד שֶׁל מֵאָה שֶׁתִּפְּיִן וְאַחַד מֵהֶם שֶׁחָרְרוּ, שֶׁכּוֹפִין אֶת כָּלֶם לְשַׁחֲרוֹ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (יה) אי אפֿשׁר. משום לאו דלא יהיה קדש. דמתרגמינן לא יסב גברא מבני ישראל אתתא אמה. ולשא חצייה שפחה וחצייה בת חורין אינו יכול כו'. ועין תוספות יום טוב: **(יט) לא תהו כו'.** הא דלא נקט קרא דאורייתא דפרו ורבו. משום דאי היה יכול לקיים לשבת כל דהו משום פרו ורבו לא הוה כפינן ליה, דלא מחיב בה משום דאנוס הוא. ועוד יש לומר דנקט לשבת משום דשיגד אף בצד עבדות, אבל פרו ורבו לא שיגד אלא בצד חרות (דאתתא לא מפקדה אפרו ורבו, וכל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה). תוספות: **(כ) בראה.** יוצר הארץ לא על תהו להיות ריקנית ברא אותה, כי אם לשבת להיות בה ישוב יצרה. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו כו': אם היה עבד של שני שותפין ושחררו אחד מהם חזר חציו עבד וחציו בן חורין וכמו כן היו לו אלף בעלים ושחררו אחד מהם כופין את השאר וכמו כן אפ"י היה לו אדון אחד וקבל ממנו קצת דמיו ושחרר קצתו באלו הדמים שקבל חזר ג"כ חציו עבד וחציו בן חורין אבל אם שחררו רבו חציו בשטר ה"ז אינו כלום לפי שהעיקר אצלנו המשחרר חצי עבדו לא קנה וזהו בשטר ובתחלת קידושין אבאר איך תתקיים השחרור בשטר ואיך תתקיים בכסף: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

המוכר עבדו לגוי או לחוצה לארץ, יצא בן חורין. אין פוֹדִין אֶת הַשְּׁבוּיִים יוֹתֵר עַל כְּדֵי דְמִיָּהוּ, מִפְּנֵי תְקוּן הָעוֹלָם. וְאִין מִבְּרִיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין, מִפְּנֵי תְקוּן הָעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מִפְּנֵי תִקְנַת הַשְּׁבוּיִין. וְאִין

לוקחים ספרים **[כג]**, תפלין ומזוזות מן הגוים יותר על כדי דמיהן, מפני תקון העולם:

ר"ע מברטנורה יצא בן חורין. אם ברח מן הנכרי, או שקנסו אותו בית דין לפדותו מן הנכרים, כדאמרין **[כא]** כופין אותו לפדותו. ואחר שפדאו לא ישתעבד בו. וקנס חכמים הוא, לפי שהפקיעו מן המצות. וכן לחוצה לארץ יצא לחרות, לפי שהוציאו מארץ ישראל **[כב]**: **מפני תקון העולם**. שלא ימסרו הנכרים עצמן להרבות להביא שבויין כשרואין שמוכרין אותם ביותר מכדי דמיהם: ואין מבריחין את השבויין מפני תקון העולם. שמא יקצפו על השבויין העתידים לבא לידם ויתנום בשלשלאות וישימו בסד רגלם: רבן שמעון בן גמליאל אומר מפני תקנת השבויין. דלא חייש רבן שמעון בן גמליאל על העתידים לבא בשביה, אלא על אותם שהם שבויים עתה עמו. שאם אין שבויה אלא הוא יחיד, מבריחין אותו, ואין לחוש כאן מפני תקנת שבויים אחרים כשאין שבויים אחרים עמו. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כא]** רצונו לומר בגמרא: **[כב]** ואלוקח קאי, שהוא המוציא ואסורא גביה איתא, ואותו קנסו שיאבד דמיו. גמרא: **[כג]** ספרים. שלא להרגיל אותן לגונבן ולגוזלן. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המוכר עבדו לעובד כוכבים או לחוצה לארץ כו': אין פודין השבויין יתר על כדי דמיהן כו': ואין לוקחין ספרים תפלין ומזוזות כו': אם היו פודין אותם יותר מכדי דמיהם ישתדלו העובדי כוכבים שישבו אותם ואם היינו מבריחים אותם מאדונייהם ג"כ הנשארם הם יאסרו אותם בכבלי ברזל ויוסיפו להם בענויים ואם היה שבויה אחד לדעת רבן שמעון בן גמליאל הנזכר מותר לנו להבריחו לפי שאין עמו שבויה שני שנפחד עליו מן הענוי ושיאסר בברזל ולדעת חכמים שאומרים מפני תקון העולם אינו מותר כדי שלא יאסרו שבויים אחרים והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

המוציא את אשתו משום שם רע, לא יחזיר.

מְשׁוּם נֶדֶר, לֹא יִחַזֵּיר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, כָּל
נֶדֶר שֶׁיִּדְעוּ בּוֹ רַבִּים, לֹא יִחַזֵּיר. וְשֶׁלֹּא יִדְעוּ בּוֹ
רַבִּים, יִחַזֵּיר. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, כָּל נֶדֶר שֶׁצָּרִיךְ
חֻקִּירַת חֶכֶם, לֹא יִחַזֵּיר. וְשֶׁאִינוֹ צָרִיךְ חֻקִּירַת
חֶכֶם, יִחַזֵּיר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לֹא אָסְרוּ זֶה
אֶלָּא מִפְּנֵי זֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה,
מַעֲשֵׂה בְּצִידוֹן בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ, קוֹנֵם אִם
אֵינִי מְגֵרְשֶׁךְ, וְגֵרְשָׁהּ. וְהִתִּירוּ לוֹ חֻכְמִים
שֶׁיִּחַזְיֶרְנָהּ, מִפְּנֵי תַקוּן הָעוֹלָם :

ר"ע מברטנורה משום שם רע. שֵׁיִצָּא עֲלֶיהָ לַעֲזוֹ זְנוּת : **משום נדר.** שֶׁנֶּדְרָה
וְהוּא אֹמֵר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה נְדֻרְנִית **(כד)** : **לא יחזיר.** וְאֶפְלוּ נִמְצְאוּ
הַדְּבָרִים שֶׁקָּר, אִו הַנֶּדֶר הִתִּירוּ חֶכֶם. שֶׁמָּא תִּלְךְ וְתִנְשֵׂא לְאַחַר וַיִּמְצֵא
הַלְעֵז שֶׁל זְנוּת שֶׁקָּר, וְהַנֶּדֶר יִתִּירֵנוּ חֶכֶם וְהִיא לֹא תִהְיֶה פְּרוּצָה בַּנְּדָרִים,
וַיֹּאמֶר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן אֶפְלוּ הָיוּ נוֹתְנִים לִי מֵאָה מָנָה לֹא הֵייתִי
מְגֵרְשָׁהּ, וְנִמְצֵא גֵט בְּטֵל וּבְנִיָּה מִמְזֻרִים **(כה)**. לְפִיכֵךְ אֹמְרִים לוֹ הָיוּ יוֹדֵעַ
שֶׁהַמוֹצֵיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע וּמְשׁוּם נֶדֶר לֹא יִחַזֵּיר עוֹלָמִית,
וּמִתּוֹךְ הַדְּבָרִים הַלְלוּ הוּא גּוֹמֵר וּמְגֵרֵשׁ גְּרוּשִׁין גְּמוּרִים וְלֹא מְצִי תו
לְקַלְקֵלָה : **רבי יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר.** רַבִּי
יְהוּדָה סָבַר דְּטַעֲמָא דְאָמּוֹר רַבְּנָן הַמוֹצֵיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע
וּמְשׁוּם נֶדֶר לֹא יִחַזֵּיר, כְּדִי שֶׁלֹּא תִהְיִינָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּעַרְיוֹת
וּבַנְּדָרִים **(כו)**. וּמְשׁוּם הַכִּי קָאֵמַר דְּנֶדֶר שֶׁיִּדְעוּ בּוֹ רַבִּים, עֲשֶׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל
אוֹ יוֹתֵר, אֵיכָא פְּרִיצוּתָא טְפִי, וּקְנֻסוּהָ וְלֹא יִחַזֵּיר. וְשֶׁלֹּא יִדְעוּ בּוֹ רַבִּים
לֵיכָא פְּרִיצוּתָא כְּלִי הָאִי וְלֹא קְנֻסוּהָ : **לא יחזיר.** דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר טַעֲמָא
מְשׁוּם קְלֻקּוּלָא. הַלְכֵךְ נֶדֶר שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְהַפֵּר אֲבָל חֶכֶם יָכוֹל לְהִתִּיר,
יָכוֹל הוּא לְקַלְקֵל אֶת הַגֵּט לְאַחַר שֶׁתִּנְשֵׂא לְאַחַר וַיֹּאמֶר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ
שֶׁחֶכֶם יָכוֹל לְהִתִּיר לֹא הֵייתִי מְגֵרְשָׁהּ : **ושאינו צריך חקירת חכם.** אֶלָּא
הוּא יָכוֹל לְהַפֵּר, לֹא הֶצְרַכּוּ חֻכְמִים לְאָסֵר עֲלָיו מִלְּהַחֲזִירָהּ, לְפִי שֶׁאִינוֹ
יָכוֹל לְקַלְקֵלָה וְלוֹמֵר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ כּוֹי, שֶׁהָרִי נֶדֶר פְּתוּחַ הוּא וְהָיָה לוֹ
לְהַפֵּר וְלֹא הִפֵּר **(כז)** : **לא אסרו זה.** שֶׁצָּרִיךְ חֻקִּירַת חֶכֶם, לְהַחֲזִיר : **אלא**
מפני זה. שֶׁאִינוֹ צָרִיךְ. דְּבְצָרִיךְ לֹא הָיָה לָנוּ לְחַוֵּשׁ לְקַלְקוּלָא, לְפִי שֶׁאִינוֹ
יָכוֹל לוֹמֵר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ שֶׁחֶכֶם יָכוֹל לְהִתִּירוֹ לֹא הֵייתִי מְגֵרֵשׁ, דְּאֲנִן
סְהַדִּי שֶׁאֵף עַל פִּי כּוֹ הָיָה מְגֵרֵשׁ, שֶׁאִין אָדָם רוּצָה שֶׁתִּתְּבַזֶּה אִשְׁתּוֹ בְּבֵית
דִּין בְּפְנֵי חֶכֶם לִילְךְ לְבֵית דִּינֵנוּ וְלִשְׁאֵל עַל נְדָרָה. אֶלָּא מִפְּנֵי נֶדֶר שֶׁאִינוֹ
צָרִיךְ חֶכֶם וּבַעַל יָכוֹל לְהַפֵּר, אָסְרוּ אֶת כָּלָן, שֶׁלֹּא יֹאמֶר אֵלּוּ הֵייתִי יוֹדֵעַ
שֶׁהֵייתִי יָכוֹל לְהַפֵּר לֹא הֵייתִי מְגֵרְשָׁהּ : **אמר רבי יוסי ברבי יהודה כו'.**

בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, במה דברים אמורים, כשנדרה היא, אבל נדר הוא שיגרשנה וגרשה, יחזיר ולא חישנין לקלקולא [כח]: ואמר רבי יוסי ברבי יהודה מעשה נמי בצידן באחד שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשך. כלומר יאסרו כל פרות שבועולם עלי אם איני מגרשך, וגרשה, והתירו לו חכמים שיחזירנה: מפני תקון העולם. כלומר שלא אמרו חכמים המגרש את אשתו משום נדר לא יחזירנה אלא מפני תקון העולם דחישנין לקלקולא, והא לא שיך אלא משום נדר דידה, אבל כשנדר הוא שאין כאן משום תקון העולם, התירו להחזיר. והלכה כרבי יהודה: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כד] ונראה לי שלא בא לומר שצריך שיאמר כן בשעת גרושין, דאם כן במוציא משום שם רע נמי הוה ליה לפרש כן. אלא שפרושו מאי אכפת ליה באם נדרה, וקאמר שהוא אומר אי אפשי כו'. תוספות יום טוב. ועין עוד: [כה] לאו דוקא, דהא לא התנה בכך, אלא לעז בעלמא. וכן כתב הר"י: [כו] אבל לקלקולא לא חייש הכא, דבצריך חקירת חכם סבירא ליה כרבי אליעזר, ובאינו צריך סבירא ליה כרבי מאיר. גמרא: [כז] נראה לי דרבי מאיר לטעמיה במשנה ז' פרק י"א דנדרים, באומר לא הייתי יודע שזה נדר, שאף על פי כן הוה ליה להפר, ורבי אליעזר סבירא ליה כרבנן דהתם. ועין תוספות יום טוב: [כח] בגמרא, פשיטא מאי נחוש לה, מהו דתימא לגזר משום דרבי נתן, דתניא רבי נתן אומר הנודר כאלו בנה במה והמקימו כמו שהקריב עליה קרבן, והאי כיון דקיים נדרו נקנסיה מלהחזיר, קא משמע לן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר כו': מי שגרש את אשתו מטעם חשדא שחושד אותה בדבר עבירה או מטעם שהיא נודרת הרבה אינו מותר שיחזירנה אלא נאמר לו מיד שרוצה לגרשה מפני אחד מאלו הטעמים הוי יודע שאתה מזה הטעם מגרש אותה ותדע שלא תחזירנה לעולם ולא תהיה מותרת לך לעולם אחר אלו הגירושין עד שיסור כוונתו ממנה ויגרשנה גרושין גמורין לפי שאנו חוששין שמא ישאר לו בה שום תוחלת שמא תנשא לאחר ולא יראה לו זה הטעם שנתגרשה עליו ויאמר בעל הראשון אילו הייתי יודע שהענין היה כן והיא לא תתנהג בכך לא הייתי מגרשה ונמצא הגט בטל ובניה ממזרים ולפיכך אומרים לו הוי יודע שהמוציא את אשתו משום נדר או משום שם רע אינו מחזירה לעולם. ור' יהודה אומר אמנם זה הדין כשנדרה נדר שידעו בו רבים לא פחות מעשרה וכשנתפרסם אצל עשרה או יותר שהיא פרוצה בנדרים אז לא יחזיר ור"מ אומר אם היה הנדר שנדרה היא עצמה צריכה חקירת חכם לא יחזיר לפי שנחוש שמא יגרשנה ותנשא לאחר ואח"כ ישאל הבעל הראשון לחכם ויאמר לו שזה הנדר יש לו היתר ויאמר אילו ידעתי שיש התרה לא הייתי מגרשה אלא הייתי מביאה לב"ד ויתירו לה לפי שר' מאיר סובר אין אדם מקפיד על בזוי אשתו בב"ד ונמצא הגט בטל לפיכך מודיעין לו שלא יחזיר ור' אליעזר אומר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד והדעת היה נותן שהוא יחזיר אם היה צריך חקירת חכם לפי שאנו אומרים שמא יאמר אם הייתי יודע שיש לנדר היתר אצל ב"ד (כלום) הייתי מביאה לב"ד ויתירו לה לפי שהוא סובר אין אדם

רוצה שתתבזה אשתו בב"ד ואין אסור עליו שיחזיר כשנדרה נדר ושצריך חקירת חכם אלא מפני נדר שאין צריך חקירת חכם שאפשר לו לומר אחר שנשאת לאחר ולא נשמע עליה שהיא פרוצה בנדרים אילו ידעתי שהוא כן לא הייתי מגרשה לפי שאני הייתי מפר הנדר שנדרה בעודה אצלי לפי שאינו צריך חקירת חכם והלכה כתנא קמא שאמר לא יחזיר על איזה צד שיהיה הנדר מפני תקון העולם רצה לומר לא יבטל הגט למפרע כמו שבארנו. ואח"כ כלל במשנה מאמר אחר וכאילו אמר בד"א כשנדרה היא אבל נדר הוא יחזיר כלומר אם נדר שעל כל פנים יגרש את אשתו ולא תהיה בינו ובינה נשואין לעולם וגרשה מטעם הנדר אם רצה להתיר הנדר ויחזירנה הרי זה מותר ועל זה הדין הביא רבי יוסי מעשה בצידן. ומה שאמר על זה המאמר האחרון מפני תיקון העולם ר"ל אין במניעת החזרה תיקון העולם ולפיכך יחזיר והוא ענין מה שאמרו אין בזה מפני תיקון העולם והלכה כר' יוסי : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

המוציא את אשתו משום אילונית **[כט]**, רבי יהודה אומר, לא יחזיר. וחכמים אומרים, יחזיר. נשאת לאחר והיו לה בנים הימנו, והיא תובעת כתבתה, אמר רבי יהודה, אומרים לה, שתיקוּתֵיךְ יפה לֵיךְ מִדְּבוּרֵיךְ :

ר"ע מברטנורה רבי יהודה אומר לא יחזיר. שמה תנשא ותלד ויאמר אלו הייתי יודע שכן, אפלו היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשך **[ל]** : וחכמים אומרים יחזיר. שלא חישבין לקולא. ובגמרא מפרש מאן חכמים, רבי מאיר, דאמר בעינן תנאי כפול. והכא במאי עסקינן דלא כפליה לתנאיה **[לא]**, שלא אמר לה הוי יודעת שמשום אילונית אני מוציאך, ואם אין את אילונית לא יהא גט **[לב]**, דהשתא הוי גט אפלו אינה אילונית: והיא תובעת כתבתה. שהאילונית אין לה כתבה. ועכשיו שנמצא שאינה אילונית, תובעת כתבתה: שתיקוּתֵיךְ יפה לֵיךְ

מדבוריך. שִׂיאֲמַר אֱלוֹהֵי יִדְעָתִי שְׂסוּפִי לִתֵּן לְךָ כְּתָבָה לֹא גֵרֶשְׁתִּיךָ {ג},
נִמְצָא גַט בְּטֹל וּבְנִיָּה מִמְזָרִים : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט {כט} אילונית. פְּרוּשׁ שְׁחָשַׁב שֶׁהִיא אֵילוֹנִית גְּמוּרָה, דְּלֹא יִלְדָה, וְגֵרֶשָׁה בְּגֹט. וְאִם עַל פִּי שֶׁהֵאֵילוֹנִית אֵינָה צְרִיכָה גַט כְּדִתְנֵן רִישׁ פֶּרֶק קָמָא דִּיבְמוֹת כּוֹי, הִכָּא אֵינִי כְּדִאֲמַרְןָ דְּלֹא נוֹלְדוּ בָּהּ סִימְנֵי אֵילוֹנִית גְּמוּרִים אֲלָא שֶׁהִיא חֹשֶׁב כּוֹי, וְהֵינּוּ דְקִתְנֵי כּוֹי וְהֵינּוּ לָהּ בְּנִים. וְאִם נוֹלְדוּ בָּהּ סִימְנֵי אֵילוֹנִית אֵי אֲפָשֶׁר בְּשׁוּם צַד שֶׁיְהִיוּ לָהּ בְּנִים. הַר"ן : {ל} לְפִיכָךְ אוֹמְרִים לוֹ קִדְּם גְּרוּשֵׁין הָיִי יוֹדֵעַ שֶׁהִמוּצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשׁוּם אֵילוֹנִית לֹא יִחְזִירָנָה עוֹלָמִית. רִש"י : {לא} כְּלוֹמַר וְהִשְׁתָּא רַבְּנָן נִמְי חִישִׁי לְקִלְקוּלָא. וְעַיִן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : {לב} וְקִשְׂיָא, דָּאִם כּוֹי הִטִּיל הִתְנָאִי בְּגִט עֲצָמוֹ וְכִשְׁלֹא נִתְקִים נִמְצָא שֶׁהִגִּט בְּטֹל. וּבְמִתְנִיתִין דְּלַעִיל דְּכַפְלִיָּה כִּי לֹא נִתְקִים הִתְנָאִי וְהִגִּט בְּטֹל מֵה הוֹעִילוּ חַכְמִים בְּתִקְנָתָם דְּלֹא יִחְזִיר. וְהִתּוֹסְפוֹת וְהַרְמַב"ם כְּתָבוּ בְּדְכַפְלִיָּה לְמַלְתִּיהָ וְלֹא כַפְלִיָּה לְתַנְאִיהָ. דָּאִי כַפְלִיָּה לְתַנְאִיהָ אֵין מוֹעִיל מֵה שְׁלֹא יִחְזִיר, דְּלַעִילוֹם אֵיכָא קִלְקוּלָא. וְכִי לֹא כַפְלִיָּה לְמַלְתִּיהָ אֲפִלּוּ לַעֲזוֹ לֵיכָא, דְּחִשְׁשׁ קִלְקוּלָא זֶה אֵינוֹ אֲלָא לַעֲזוֹ בְּעַלְמָא. וְעַיִן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : {לג} כִּי הוּא הָיִה סְבוּר שֶׁהִיָּתָה אֵילוֹנִית, אֲלָא שְׂאֲמַרְנּוּ לוֹ שֶׁיְהִיא גּוֹיִר וּמְגֵרֶשׁ בְּכָל צַד, אֲבָל לֹא גֵרֶשׁ עַל דְּעַת שְׁתַּתְּבַע כְּתָבָה. הַר"ן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הִמוּצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשׁוּם אֵילוֹנִית כּוֹי : כִּבְר בִּארְנוּ בְּסוּף פֶּרֶק אַחַד עֶשֶׂר מִכְתוּבוֹת שֶׁהֵאֵילוֹנִית אֵין לָהּ כְּתוּבָה לְפִיכָךְ כִּשְׁהוּצִיָּא מִשׁוּם אֵילוֹנִית תִּצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה וְאִם הִיָּה לָהּ וְלֹד הָרִי זֶה אֵיגְלָאִי מִלְתָּא לְמַפְרַע שֶׁהִיא אֵינָה אֵילוֹנִית וְאִם תִּחְזוֹר עַל בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן לְתַבּוּעַ כְּתוּבָתָהּ אוֹמְרִים לָהּ שְׁתִּיקוּתִיךָ יִפָּה לִיךְ מִדְּבוּרִיךָ לְפִי שֶׁהוּא יֹאמֵר אֵילוֹ יִדְעָתִי שֶׁהִיא תִלְדָּ לֹא הֵייתִי מְגֵרֶשָׁה וְנִמְצָא הִגִּט בְּטֹל וּבְנִיָּה מִמְזָרִים וּמֵה שֶׁאֲמַר בְּכָאן וְחַכְמֵי אֵין יִחְזִיר כִּבְר בִּארְנוּ בְּגִמְרָא וְאֲמַרוּ מֵאֵן חַכְמִים ר"מ שֶׁמְצִרִיךְ תִּנְאִי כְּפוּל כְּמוֹ שִׁיתְבָּאֵר אַח"כ לְפִיכָךְ כ"ז שֶׁלֹּא יֹאמֵר לָהּ הִרִינִי מְגֵרֶשֶׁיךָ מִפְּנֵי שֶׁאֵת אֵילוֹנִית וְאֵילוֹ לֹא הֵייתִי אֵילוֹנִית לֹא הֵייתִי מְגֵרֶשֶׁיךָ לֹא חֵיִשְׁיִנָּן לְקִלְקוּלָהּ. וְהִלְכָה כְּר' יְהוּדָה : (רמב"ם)

פֶּרֶק ד - מִשְׁנָה ט

הַמוֹכֵר אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת בְּנָיו לְגוֹי, אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ, אֲבָל פּוֹדִין אֶת הַבְּנִים לְאַחַר מִיתַת

אַבִּיהוֹן. הַמוֹכֵר שְׂדֵהוּ לְגוֹי וְחָזַר וְלָקַחְהָ מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל, הַלּוֹקַח מִבֵּיא {לד} מִמֶּנּוּ בְּכוּרִים, מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם :

ר"ע מברטנורה **אין פוֹדִין אוֹתוֹ.** וְהוּא שְׂרָגִיל בְּכָף. כְּגוֹן שְׂמֹכֵר וְשָׁנָה
וְשֵׁשׁ: **לוֹקַח וּמִבֵּיא בְּכוּרִים.** בְּכָל שָׁנָה צָרִיף לְקַח מִהַנְּכָרִי בְּכוּרֵי
פְּרוּתֵיהָ בְּדָמִים, וּמִבֵּיאָן לִירוּשָׁלַיִם {לה}: **מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם.** שֶׁלֹּא יִהְיֶה
רָגִיל לְמַכֵּר קֶרֶקַע בְּאַרְצָ יִשְׂרָאֵל לְנֹכְרִים. וְאִם מָכַר יִטְרַח לְחָזֵר וְלִפְדוּת:
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לד} **הַלּוֹקַח מִבֵּיא.** הֵכִי גְרָסִינָן בְּסַפְרֵי מְדִיקִים, וְזוֹ הִיא גְרֵסַת
הַרְמַב"ם. וּמִפְּרֵשׁ כְּבָר בְּאַרְנוּ שֶׁהַעֲקָר אֶצְלָנוּ אֵין קִנְיָן לְנֹכְרֵי בְּאַרְצָ לְהַפְקִיעַ
מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת, לְפִיכֵךְ לְקַח מִן הַנְּכָרִי יִבֵּיא מִן הַתּוֹרָה. וּכְשֶׁרָאוּ חַכְמֵי שְׁהִיּוּ
מִתִּיקְרִין בְּלִקְיַחְתָּן מִן הַנְּכָרִי הַתְּקִינוּ שֶׁהַלּוֹקַח מִן הַנְּכָרִים לֹא יִבֵּיא בְּכוּרִים,
כְּדֵי שְׂיִתְבָּאֵר לוֹ שְׂיִרְדָּה מִקְדָּשְׁתָּהּ וְלֹא יִתְאוּוּ לְקִנּוּת מֵהֶם. וּכְשֶׁרָאוּ גַם כֵּן
שְׁזָה גוֹרֵם שֶׁתִּשְׂאֵר בְּיַד הַנְּכָרִי וְתִשְׁתַּקַּע בְּיָדָם, הַתְּקִינוּ שֶׁהַלּוֹקַח מֵהֶם יִבֵּיא
כְּדֵי שְׂיִדַּע שֶׁלֹּא הָיָה קִנְיָן לְנֹכְרֵי בְּאַרְצָ יִשְׂרָאֵל קִנְיָן גָּמוּר, וְלִכְפֹּף יִשְׁתַּדֵּל בְּפִדְיוֹן
זֶה הַקֶּרֶקַע מִיָּדוֹ, לְפִי שֶׁהִיא עוֹמְדַת בְּקְדָשְׁתָּהּ וּבְמִתְנּוֹת יְדוּעוֹת. וְעַיִן תּוֹסֵפוֹת
יוֹם טוֹב: {לה} הֵכִי גְרָסִינָן בְּמִשְׁנָה. וְלֹא גְרָסִינָן וְחָזַר וְלָקַחְהָ כּו'. וְכֵן הוּא
גְרֵסַת רִש"י. וְלֹא מִפְּרֵשׁ לְאוֹקִימְתָּא דְתַרֵּי תַקְנּוֹת הָיוּ כְּפִנְזָכָר לְעִיל, דְּכָל זֶה
לְמַאן דְּאָמַר לֹא הָיָה קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים כּו'. אֲבָל הַר"ב פָּסַק כְּמַאן דְּאָמַר
דְּיֵשׁ קִנְיָן, וּמִפְּרֵשׁ לְמִשְׁנַתְּנוּ אֲלִיבָא דְהַלְכְתָּא וְאֵין צָרִיף לְאוֹקִימְתָּא הַנְּזַפְרַת
לְעִיל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַמוֹכֵר אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת בְּנָיו לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים כּו': הַמוֹכֵר שְׂדֵהוּ לְעוֹבֵד
כּוֹכָבִים וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ כּו': וּבִתְנָאֵי שִׁימְכוֹר אֶת עֲצָמוֹ ג' פַּעֲמִים וְאִז לֹא
יִפְדָּה בַּפַּעַם שְׁלִישִׁית אֲאִ"כ חוֹשֵׁשִׁין עֲלֵיו שְׂמָא יִהְרֵג. וּכְבַר בְּאַרְנוּ בְּמִקּוּמוֹת
[א] מִסְדֵּר זֵרַעִים שֶׁהַעֲיָקָר אֶצְלָנוּ אֵין קִנְיָן לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּאַרְצָ לְהַפְקִיעַ מִן
הַמַּעֲשָׂרוֹת לְפִיכֵךְ לְקַח מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים יִבֵּיא מִן הַתּוֹרָה וּכְשֶׁרָאוּ חַכְמֵי
שֶׁהִיוּ מִתִּיקְרִין [ב] בְּלִקְיַחְתָּם מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הַתְּקִינוּ שֶׁהַלּוֹקַח מִן
הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים [ג] יִבֵּיא בְּכוּרִים כְּדֵי שְׂיִתְבָּאֵר לוֹ שִׁירְדָּה מִקְדוּשְׁתָּהּ וְלֹא
יִתְאוּוּ לְקִנּוּת מֵהֶם וּכְשֶׁרָאוּ ג"כ שֶׁזֶה גוֹרֵם שֶׁתִּשְׂאֵר בְּיַד עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וְתִשְׁתַּקַּע בְּיָדָם הַתְּקִינוּ שֶׁהַלּוֹקַח מֵהֶם יִבֵּיא כְּדֵי שְׂיִדַּע שֶׁאֵין קִנְיָן לְעוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים בְּאִ"י קִנְיָן גָּמוּר וְלִכְפֹּף יִשְׁתַּדֵּל בְּפִדְיוֹת זֶה הַקֶּרֶקַע מִיָּדוֹ לְפִי שֶׁהוּא
עוֹמֵד בְּקְדוּשְׁתָּהּ וּבְמִתְנּוֹת יְדוּעוֹת: (רמב"ם)

פרק ה - משנה א

הַנִּזְקִין שָׁמַיִן לָהֶם בְּעֵדוּת {א} וּבַעַל חוֹב
בְּבִינוּנִית, וּכְתַבַּת אִשָּׁה בְּזַבּוּרִית {ה}. רַבִּי מֵאִיר
אוֹמֵר, אִף כְּתַבַּת אִשָּׁה בְּבִינוּנִית :

ר"ע מברטנורה **הַנִּזְקִין שָׁמַיִן לָהֶם בְּעֵדוּת**. אף על גב דמְדַאֲרִיתָא היא {ב}, דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כב) מִיטֵב שָׁדְהוּ וּמִיטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלַם, הָאִי תִּנְא סָבַר דְּמִיטֵב שָׁדְהוּ דְנִזְקָא קְאָמַר קָרָא, וּמִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם {ג} אָמְרוּ חֲכָמִים שְׂיִשְׁלַם הַמַּזִּיק מֵעֵדוּת שְׁבִנְכָסִיו, אִף עַל פִּי שְׁהִם טוֹבִים מֵעֵדוּת שְׁל נִזְקָא, כְּדִי שְׂיִהוּ נִזְהָרִים מִלְּהַזִּיק : **וּבַעַל חוֹב בְּבִינוּנִית**. דְּמַדְאֲרִיתָא לֹא גָבִי אֱלָא מְזַבּוּרִית, דְּכַתִּיב (דְּבָרִים כד) וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אֶתָּה נוֹשֶׂה בוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הָעֵבוֹט הַחוּצָה, וְאִין דְּרַכּוֹ שְׁל אָדָם לְהוֹצִיא אֱלָא הַפְּחוֹת שְׁבִנְכָסִיו, וּמִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם אָמְרוּ בַעַל חוֹב בְּבִינוּנִית, כְּדִי שְׁלֹא תִנְעַל דְּלַת בְּפִנֵי לִוִּן {ד} : **וּכְתַבַּת אִשָּׁה בְּזַבּוּרִית**. דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ בְּהַ לְנַעֲלַת דְּלַת. דִּיּוֹתֵר מִמָּה שְׁהָאִישׁ רוֹצֵה לְשָׂא, אִשָּׁה רוֹצֵה לְהַנְשֵׂא {ו} : **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כּוּ**. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר : (ר"ע מברטנורה).

עִיקַר תּוּי"ט {א} בְּעֵדוּת. אֶת כָּל נְאוֹת יַעֲקֹב {אִיכָה ב} תַּרְגוּם ית כָּל עֵדוּת בֵּית יַעֲקֹב. נְאוֹת אֱלֹהִים {תְּהִלִּים פג} תַּרְגוּם עֵדוּת. עֵרוּךְ : {ב} כְּלוּמַר דְּהָא לְהַכִּי תִנּוּ לָהּ הַכָּא בְּגִטִּין וְאִף עַל פִּי שְׂאִין עֲנִינּוּ מֵעֲנִין גִּטִּין, אֱלָא מְשׁוּם דְּתִנִּי בְּפִרְק דְּלַעֲלִיל מְלִי דְתַקּוּן הָעוֹלָם : {ג} שְׁנוּחַ לוֹ לְאָדָם לְגִבּוֹת מַעֲט מְקַרְקַע עֵדוּת וְלֹא הִרְבֵּה מְזַבּוּרִית. רַשִׁי : {ד} גְּמָרָא. וּפְרַשׁ הַר"ב אִף עַל פִּי שְׁהַזַּבּוּרִית שְׁוּהָ כְּנִגְדַּת הַחוֹב לֹא קָפִיץ עָלֶיהָ זְבִינָא : {ה} **בְּזַבּוּרִית**. הַפְּחוֹת וְהַרְעָה. הַרְמַב"ם. וְלֹא נוֹדַע לִי מֵאִיזָה לְשׁוֹן הוּא (נִרְאָה לִי מִלְּשׁוֹן זְבוּרָא וְעַקְרָבָא. בֵּית דּוֹד) : {ו} וְקִשָּׁה דְלִמְאֵן דְּאָמַר כְּתַבָּה דְאֲוִרִיתָא דִּילִיף לָהּ מִכְּמַהֲרַת הַבְּתוּלוֹת כּוּ, מְדַאֲרִיתָא דִּינָה בְּעֵדוּת, וְאִמְרֵי הַפְּקִיעוֹ חֲכָמִים דִּינָה מֵהָאִי טַעֲמָא. וְרַבִּי מֵאִיר נִפְי דְאָמַר בְּבִינוּנִית קְסָבַר כְּתַבָּה דְאֲוִרִיתָא בְּרִישׁ פֶּרֶק אִף עַל פִּי. וַיֵּשׁ לּוֹמַר דְּטַעֲמָא דְהַפְּקִיעוֹ חֲכָמִים דִּינָה כְּדִאֲמַרְיָנוּ בְּגְמָרָא גָבִי בַעַל חוֹב, שְׁלֹא יִרְאָה אָדָם שָׁדְהָ נְאֻה וַיֵּאמַר אֶקְפֹּץ וְאֶלְוֵנוּ, הַכִּי נִפְי חֲשׂוֹ חֲכָמִים בְּאִשָּׁה שְׁמָא תַקְנִיטְנוּ כְּדִי

שִׁיגְרָשְׁנָה וְתִגְבָּה כְּתֵבָה. וְטַעַמָּא דְיוֹתֵר מְשַׁהֲאִישׁ כּוּי לֹא הָוּי אֶלָּא מְשׁוּם דְּלֹא תִימָא כְּמוֹ שֶׁבַעֵל חוּב בְּבִינוּנִית מְשׁוּם נְעִילַת דְּלֵת, אֲשֶׁה נְמִי מְשׁוּם חֲנָא שְׁיָהוּ הָאֲנָשִׁים נוֹשְׂאִים חֵן בְּעֵינֵי הַנָּשִׁים וַיִּנְשְׂאוּ לָהֶן תְּהֵא בְּבִינוּנִית. תּוֹסָפוֹת : (עִיקָר תּוּי"ט).

רמב"ם הניזקין שמין להן בעידית ובעל חוב כו' : עידית מעולה שבקרקעות והמיטב שבהן וזיבורית הפחות והרע שבהם ורחמנא אמר (שמות כב) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם ונפל המחלוקת בזאת הכוונה למי הוא חוזר אם על הניזק או על המזיק ואפי' למי"ד מיטב שדהו של ניזק מפני תקון העולם יקח הניזק שיעור נזקו במעולה מה שנמצא אצל המזיק כדי שלא תתרבה הנזק והתגבורת בין דיני אדם ודין בעל חוב מן התורה שיגבה מן הזיבורית לפי שנאמר (דברים כב) בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו ואין אדם מוציא מביתו לרצונו אלא הפחות ממה שנמצא אצלו ופחות שבתועלת אבל אמרנו בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לוין והעמדנו באשה בזיבורית על עיקר של ב"ח לפי שאין לנו לומר שמא אם אומרים לה שתגבה כתובתה מן הזיבורית לא תנשא לפי שהיא חפצה בנישואין יותר מהאיש הנושא אותה ואין שם נעילת דלת. ואין הלכה כר"מ : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

אין נפרעין מנכסין משעבדים במקום שיש נכסין בני חורין, ואפלו הן זבורית. אין נפרעין מנכסי יתומים {n}, אלא מן הזבורית :

ר"ע מברטנורה אין נפרעים מנכסין משעבדים. כגון לזה שמכר בינונית שפלו שהיא משעבדת לבעל חוב, אין הבעל חוב יכול לטרף אותה מן הלוקח אם נשאר אצל הלזה נכסין בני חורין, ואף על פי שאינן אלא זבורית {ז} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תו"ט {ז} וחשיב תקון העולם, דאי לאו תקון העולם היה גובה אפלו מממשעבדי בבינונית משום נעילת דלת. עד כאן. ומשום הכי נקט הר"ב בעל חוב. והוא הדין לנזקין : {n} יתומים. מפרש טעמא בגמרא משום דלא מסיק אדעתיה דמלזה דמית לזה ונפלי נכסי קמי יתמי דהוה ליה נועל דלת והלכך

אָפּלוּ יְתוּמִים גְּדוּלִים. וּבְנֵזֶקִין אָף עַל גַּב דְּמִדְּאוּרֵיָתָא בְּעֵדִית, הִינּוּ דְנֵזֶק,
וְגַי יְתָמִי אוֹקְמוּהָ אֲדִאוּרֵיָתָא. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת : (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם אין נפרעין מנכסים משועבדים כו': דמיון כגון שהזיק ראובן לשמעון ונתחייב ואח"כ מכר ראובן עידית שלו ונשאר לו זיבורית יקח שמעון שיעור הנזק מן הזיבורית המצויה אצלו ואינו יכול לומר זכיתי בעידית וכבר מכרת אותה אחר שהיה לי בה זכות לכך אוציאנה מיד הלוקח לפי שאין עושים כן אלא כשלא נמצאו אצל ראובן כלום שיכול לגבות ממנו : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ג

אין מוציאין לאכילת פרות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משעבדים, מפני תקון העולם. והמוצא מציאה, לא ישבע, מפני תקון העולם :

ר"ע מברטנורה אין מוציאין לאכילת פרות ולשבח קרקעות. הגוזל שדה ומכרה לאחר, וזרעה וצמחה ועשאה פרות, ובא נגזל ונגבאה עם פרותיה **[ט]** מן הלוקח, אינו משלם ללוקח כי אם היציאה, וחוזר הלוקח על המוכר וגובה דמי הקרקע מנכסים משעבדים, שהרי מכרה לו באחריות וכתב לו שטר מכירה והרי היא מלוה בשטר **[י]**, ואת הפרות מנכסים בני חורין ולא ממשעבדים : **וכן לשבח קרקעות**. אם השביחה הלוקח בנטיעת האילנות או בזבל וכיוצא בזה : **ולמזון האשה והבנות**. דתנאי כתבה הוא, ואת תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי, ובגן נוקבין דיהוין ליכי מנאי יהוין יתבין בביתי ומתזנין מנכסי וכי, כשבאות לגבות מזונותיהן אין גובים אלא מנכסים בני חורין ולא ממשעבדים : **מפני תקון העולם**. שהם דברים שאין להם קצבה ולא ידע כמה הם ולא מצי מזדהר : **והמוצא מציאה**. והחזירה, והבעלים אומרים שלא החזיר כלה : **לא ישבע מפני תקון העולם**. שאם אתה אומר ישבע, אין לך אדם שמטפל במציאה להחזירה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} ולשון לאכילת פירות לא דיקא, דלפרות בלחוד הנה ליה למתני. והרמב"ם מפרש כשגזל ראובן קרקע משמעון והיתה מלאה פרות ואכל ראובן הפירות והפסיד הקרקע כו', כשיבא שמעון לגבות מראובן הפירות שאכל כו'. ושני הפרושים בגמרא בבא מציעא דף י"ד. ופרוש הר"ב נדחה: **{י}** אבל דמי פרות הנה כמלה על פה. דאף על פי שכתב מוכר ללוקח אגא איקום ואשפי אינון ועמליהון ושביחיהון, אפלו הכי אין קול יוצא אלא על המקח, לא על השאר, כיון שעדין אינו בעולם. רש"י והר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות כו': כשגזל ראובן קרקע משמעון והיתה מלאה פירות ואכל ראובן הפירות והפסיד הקרקע כגון שחפרה (והפילה) [והפסידה] כשיבא שמעון לגבות מראובן הפירות שאכל ומה שהפסיד הקרקע הרי הוא גובה מה שהפסיד הקרקע מנכסי ראובן ואפילו ממשעבדי וגובה את הפירות מנכסים בני חורין וזה ענין שאמר ולא לאכילת פירות. וכמו כן אם הלוח ראובן לשמעון מאה דינרין ואחר שנתחייב שמעון בזה החוב לראובן מכרה שמעון ללוי נ' דינרין על דרך משל עד שהשיחה וחזרה ששוה ק' דינרין מצד השבח אח"כ בא ראובן וטרף מלוי זה הקרקע בשביל המאה דינרין שיש לו אצל שמעון חמשה ושבעים דינרין לפי שהדין אצלנו בעל חוב גובה חצי שבח וחזר לוי על אותן חמשה ושבעים דינרין ותובע אותן לפי מה שהוציא ממנו חמשה ושבעים דינרין הדין שיגבה חמשים דינרים משמעון ואפילו ממשעבדי והן החמשים שלקח בהן עיקר הקרקע לפי שאם לא ימצא שום דבר אצל שמעון היו מוציאים מיד הלוקח שלקח משמעון אחרי שלקחו ר"ל אחר שלקח לוי וכמו כן הדין אצלנו שיגבה החמשה ועשרים ג"כ אבל מנכסים בני חורין ואם לא נמצא אצלו כלום ישאר על שמעון כשאר החובות כולם וזה ענין לשבח הקרקעות ואמרו למזון האשה והבנות מבואר וכבר נתבאר בכתובות וזה כולן מפני תקון העולם שאין מוציאין מיד הלוקח אלא בדבר מפורסם חזק בחיוב וכמו כן אם אמר בעל המציאה שנאבד ממנו יותר מזה לא ישבע מי שמצאה שלא מצא אלא זה לפי שאם היו דנין בכך כל מי שימצא מציאה יניחנה ולא יאספנה ולא יחזירנה לחברו או יקחנה לעצמו: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

יתומים שסמכו אצל בעל הבית או שפנה להן
אביהן **{יא}** אפטרופוס, חיב לעשר **{יב}**

פְּרוֹתֵיהֶן. אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁמָנְהוּ **[יג]** אָבִי יְתוּמִים,
יִשְׁבַּע. מָנְהוּ בֵּית דִּין, לֹא יִשְׁבַּע. אָבֹא שְׂאוּל
אוֹמֵר, חֲלוּף הַדְּבָרִים. הַמְטִמָּא וְהַמְדַמַּע
וְהַמְנַסֵּד בְּשׁוֹגֵג, פָּטוּר. בְּמִזִּיד, חֵיב. הַכְּהֻנִּים
שְׁפִגְלוּ בַּמְקָדָשׁ מִזִּידִין, חֵיבִין :

ר"ע מברטנורה יְתוּמִים שְׁסָמְכוּ אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת. לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂיהֶם עַל פִּיו,
וְלֹא שְׁנַתְּמָנָה לָהֶם אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס, אֶפְלוּ הֵכִי כְּאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס הוּא.
אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס, בְּלִשׁוֹן רוֹמֵי קוֹרִין לָאָב פּאט"ר וְלִקְטָנִים פּוּטוּ"ס. וּפְרוֹשׁ
אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס אָבִיהֶן שֶׁל קְטָנִים: שְׁמָנְהוּ אָבִי יְתוּמִים יִשְׁבַּע. דָּאִי לָאוּ
דָּאִית לִיָּה הִנָּאָה מְנִיָּה לֹא הָוָה לִיָּה אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס, וּמְשׁוּם שְׁבוּעָה לֹא אֲתִי
לְאִמְנוּעֵי: מָנְהוּ בֵּית דִּין לֹא יִשְׁבַּע. דְּטוֹבֵת חֲנָם הִיא שְׁזָה עוֹשֶׂה לְבֵית
דִּין לְקַבֵּל דְּבָרֵיהֶם וְלְטַרַח חֲנָם, וְאִי רְמִית עֲלֵיָּה שְׁבוּעָה אֲתִי לְאִמְנוּעֵי:
אָבֹא שְׂאוּל אוֹמֵר חֲלוּף הַדְּבָרִים. מָנְהוּ בֵּית דִּין יִשְׁבַּע, דְּבַהֲהִיא הִנָּאָה
דְּקָא נְפִיק עֲלֵיָּה קְלָא דְּאִינֵשׁ מְהִימָנָא הוּא דְּהָא סְמִי עֲלֵיָּה בִּי דִּינָא,
מְשׁוּם שְׁבוּעָה לֹא אֲתִי לְאִמְנוּעֵי. מָנְהוּ אָבִי יְתוּמִים לֹא יִשְׁבַּע, דְּטוֹבֵת
חֲנָם עוֹשֶׂה לוֹ לְטַרַח עִם בְּנָיו, וְאִי רְמִית עֲלֵיָּה שְׁבוּעָה אֲתִי לְאִמְנוּעֵי.
וְהִלְכָה כְּאָבֹא שְׂאוּל: הַמְטִמָּא. טְהוּרֹתֵינוּ שֶׁל חֲבָרוֹ: וְהַמְדַמַּע. מְעַרְב
תְּרוּמָה בְּחֲלוּן שֶׁל חֲבָרוֹ, וּמְפָסִידוֹ, שְׁצָרִיד לְמַכְרוֹ לְכְּהֻנִּים בְּזוּל:
וְהַמְנַסֵּד. שְׁמַעְרַב יִין נָסֵד **[יד]** בֵּינן כָּשֶׁר וְאוֹסְרוֹ בְּהִנָּאָה: בְּמִזִּיד חֵיב.
וּבְדִין הוּא שְׂיָהָא פָּטוּר, דְּהִזִּק שְׂאִינוּ נִכְרָ לָאוּ שְׂמִיָּה הִזִּק **[טו]**, אֶלָּא מְפָנִי
תַּקּוּן הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵךְ וּמְטִמָּא טְהוּרֹתֵינוּ שֶׁל חֲבָרוֹ
וְאוֹמֵר פָּטוּר אָנִי: הַכְּהֻנִּים שְׁפִגְלוּ. קְרַבְנוֹת, שְׁשַׁחְטוּ וְזָרְקוּ דָּמָם **[טז]**
בְּמַחְשֶׁבֶת לְאֶכֶל מֵהֶם חוּץ לְזִמְנוֹ. וְלֹא הוֹרְצוּ לְבַעֲלִים: מִזִּידִים. שְׂיָדְעוּ
שְׁפָסוּלִים בְּכָד: חֵיבִים. לְשֵׁלֶם דְּמִיָּהוּ לְבַעֲלִים, שְׁהָרִי צָרִיכִין לְהַבִּיא
אַחֲרֵיהֶם, וְאִי נִמְי נִדְבָּה הִיא שְׂאִינוּ חֵיב בְּתַשְׁלוּמִין, מְכַל מְקוּם קֶשֶׁה
בְּעִינָיו שֶׁלֹּא הִקְרִיב קְרַבְנוֹ שְׁהָרִי לְהַבִּיא דוֹרוֹן הִיָּה מְבַקֵּשׁ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יא]** אָבִיָּהוּ. וְכֹל שְׁכָן הַמְּמָנָה מִהַבַּיִת דִּין שֶׁהוּא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין:
[יב] לַעֲשֹׂר. קוֹרְאִין כָּל הַמְּתַנּוֹת בְּשֵׁם מַעֲשֵׂר בְּלֶבֶד. וּבְגִמְרָא רְמִינן דְּתַנּוּ (בְּרִישׁ
תְּרוּמוֹת) וְהַתּוֹרָם אֶת שְׂאִינוּ שְׁלוֹ אִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וּמְשַׁנִּינן לֹא קְשִׂיאָ כְּאוֹן
לְהַאֲכִיל כְּאוֹן לְהַנִּיחַ. פֶּרֶשׁ רִשׁ"י לְהַאֲכִיל יְתוּמִים לְאַלְתֵּר חֵיב לַעֲשֹׂר, לְהַנִּיחַ
הַתְּבוּאָה בְּאוֹצָר עַד שְׂיָגְדְלוֹ, לְמָה לִי עֲשׂוּרִי, לְכַשְׂיָגְדְלוֹ יַעֲשׂוּרוּ הֵם: **[יג]**
שְׁמָנְהוּ. וּמִי שְׁסָמְכוּ אֶצֶל שְׁבָקִיָּה מְלָדוֹן בּוֹ. וַיֵּשׁ בְּזָה מַחְלֶקֶת הַפּוֹסְקִים לְמִי
דְּמִי יוֹתֵר: **[יד]** וְאִף עַל גַּב דְּהִינוּ מְדַמַּע, שֶׁהוּא נְמִי מְעַרְב, אֶצְטְרִיד לְמַתְנִי
בְּהַדְּיָא, מְשׁוּם דְּקִנְסָא מְקִנְסָא לֹא יִלְפִינוּ, דְּהָא לָאוּ דִּינָא הוּא, וְהִיכָא דְּקִנוּס
קִנוּס וְהִיכָא דְּלֹא קִנוּס לֹא קִנוּס. גְּמָרָא: **[טו]** וְצָרִיד לֹא מְזִיק שְׁעֵבּוּדוֹ
שֶׁל חֲבָרוֹ דְּתַנּוּ בְּפָרֵק דְּלַעֲלִיל מְשָׁנָה ד', דְּלָרְבִן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל דְּקִימָא לוֹ

כְּוֹתִיָּה מְחִיבֵינוּ לִיָּה, דְּחָשִׁיב הַיֶּזֶק נִכְרָ לְגִבֵי הַנֶּדֶד דְּהִכָּא. תּוֹסְפּוֹת. וְעֵינָן תּוֹסְפּוֹת
יוֹם טוֹב: [טז] וְהוּא הַדִּין לְעִבּוֹדַת הוֹלְכָה וְקַבְּלָה: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם יתומים שסמכו אצל בעל הבית כו': המטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור כו': אבא שאול אומר שבני אדם כולם משתדלין שימנו אותם ב"ד כדי שיתפרסם נאמנותם אצל בני אדם ואילו אתה מחייב אותם שבועה לא יהיו נמנעין מפני כך אבל האפוטרופוס שמינהו אבי יתומים אם אתה מחייב אותו שבועה ר"ל שמשביעין אותו היתומים בטענת שמא לעולם אין מקבלים אפוטרופוסות ויפסידו היתומים ולכך בטלו ממנו השבועה מפני תקון העולם. ומה שאמר המנסך אפשר זה על אי מבי דרכים. אי מהם שיערב יין נסך בין של חבירו שהכל אסור כמו שיתבאר במס' ע"ז בפרק האחרון (הלכה ח) והדרך השני שינסכהו לעבודת כוכבים וידע שהיין אסור בזה הניסוך כשיהיה מזיק בנזק ולא ידע שהוא חייב סקילה כשמנסך אותו לעבודת כוכבים לפי שאם היה יודע ג"כ שהוא חייב סקילה לא היה חייב תשלומים לפי שעיקר אצלנו אין אדם מת ומשלם כמו שביארנו בפרק ג' מכתובות (הלכה א). וכהנים שפגלו במקדש הוא שיפסיד הכהן הכוונה בשעה שמתעסק בשחיטת הקרבן או זריקת דמו או הדומה להם ויחשב בו שיאכל ממנו או שיקרב אותו חוץ לזמנו וזה הזבח נפסד על הבעלים ויתבארו אלו הענינים בפ"ב במס' זבחים (הלכה ג) והדין היה מחייב שיהיו אלו כולם פטורים בין בשוגג בין במזיד לפי שהיזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק ואמנם אמרנו מזיד חייב כדי שלא יהא כל אחד הולך ומטמא טהרותיו של חברו. והלכה כאבא שאול. ומן המבואר באמרו בכאן חייבין רוצה לומר חייב בתשלום מה שפגלו: (רמב"ם)

פּרָק ה - מִשְׁנֵה ה

הַעִיד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גִּדְגָדָה עַל הַחֲרָשֶׁת [יז]
שֶׁהִשְׂיָאָה אָבִיָּה, שֶׁהִיא יוֹצְאָה בְּגִט. וְעַל קְטֻנָּה
[יח] בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׂאָת לְכֹהֵן, שֶׁאוֹכְלֹת
בְּתֵרוֹמָה, וְאִם מִתָּה, בְּעֵלָה יוֹרְשָׁה [כ]. וְעַל
הַמְּרִישׁ הַגְּזוּל שֶׁבִּנְאוּ בַּבִּירָה, שֶׁיִּטַּל אֶת דָּמָיו,

מפני תקנת השבים. ועל חטאת הגזולה שלא נודעה {כא} לרבים {כב}, שהיא מכפרת {כג}, מפני תקון המזבח:

ר"ע מברטנורה על החרשת שהשיאה אביה. ואף על גב דהויא אשת איש גמורה שהרי קבל אביה קדושיה כשהיא קטנה, אפלו הכי יוצאה בגט, ומקבלת את גטה כשהיא חרשת, ואף על גב דלית בה דעתא, דאשה מתגרשת בעל כרחה, הלכך לא בעינו דעתה: **ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן.** והיא יתומה, דלא הוי נשואים אלא מדרבנן: **שאוכלת בתרומה.** דרבנן {יט}. ולא גזרינן תרומה דרבנן אטו תרומה דאורייתא: **מריש.** קורה: **בירה.** בית גדול: **מפני תקנת השבים.** שאם אתה מצריכו לקעקע בירתו ולהחזיר המריש עצמו, ימנע מלעשות תשובה: **שלא נודעה לרבים.** שהיא גזולה: **שהיא מכפרת.** ואין צריך להביא אחרת: **מפני תקון מזבח.** שלא יהיו כהנים עצבים שאכלו חליו שנשחטו בעזרה, ונמצא מזבח בטל, שנמנעים מלעבד עבודה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יז} החרשת. משום תרתי בתריתא דמשום תקנה נינהו, תנא ליה הכא. רש"י: **{יח} קטנה כו'.** אבל חרשת דאירי בה ושבקה, שמע מנה דלא אכלה. וטעמא בגמרא, גזרה שמא חרש שנשא פקחת יאכילנה, וגזרה משום תרומה דאורייתא: **{יט}** ואם תאמר ולוקמא אפלו בדאורייתא, דקטן אוכל נבלות הוא דאין מצוין להפרישו. ויש לומר דבגמרא משמע דאפלו מאכילה בידיים. ועוד משמע דאפלו לכי גדלה אוכלת מכח זה אף על פי שעדין לא בעל תוספות. ועין תוספות יום טוב: **{כ} יורשה.** דהפקר בית דין הפקר כדילפינן ליה בגמרא מקראי: **{כא} שלא נודעה.** דאי נודעה לרבים, מלתא דלא שכיחא הוא שיביאנה הגזלן, ולא תקנו במלתא דלא שכיח: **{כב} לרבים.** אמרינן בירושלמי דרבים הינו שלשה. ועין תוספות יום טוב: **{כג} מכפרת.** ואי קשיא האיך התנו בית דין לעקר דבר מהתורה ולפטר את זה מחטאת שהוא חב, הא אמרינן ביבמות דף צ"ב ואל תעשה שאני דלאו מעקר הוא. רש"י. וקשה דעדין אינו מישב האיך הכהנים אוכלין חליו בעזרה. ולהמסקנא מתרץ דרבנן אוקמיה ביד הגזלן שיהא שלו ושיוכל להקדישו. ופרש רש"י דהפקר בית דין הפקר, אם כן הוי שלו נמי לענין כפרה, ומישוב הכל. תוספות חדשים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם העיד רבי יוחנן בן גודגדא על החרשת כו': מריש קורה. ועל זה הדין תעשה היקש בכל דבר גזול כשעשה בו הגזלן מעשה שאי אפשר להסירו אלא בהפסד מרובה הרי הוא נותן דמי זה הדבר שגזל בלבד ואמנם נעשה זה מפני תקנת השבים כדי שלא תקשה דרך התשובה על בעל העבירה. ואלו העדיות כולם הלכה: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

לא הָיָה סִיקָרִיקוֹן בִּיהוּדָה **{כד}** בְּהַרוּגֵי מְלַחְמָה. מִהַרוּגֵי מְלַחְמָה וְאֵילָד, יֵשׁ בָּהּ סִיקָרִיקוֹן. כִּיצַד. לָקַח מִסִּיקָרִיקוֹן וְחִזַּר וְלָקַח מִבַּעַל הַבַּיִת, מִקָּחוֹ בָטֹל. מִבַּעַל הַבַּיִת וְחִזַּר וְלָקַח מִסִּיקָרִיקוֹן, מִקָּחוֹ קִיָּם. לָקַח מִן הָאִישׁ וְחִזַּר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה, מִקָּחוֹ בָטֹל. מִן הָאִשָּׁה וְחִזַּר וְלָקַח מִן הָאִישׁ, מִקָּחוֹ קִיָּם. זֹו מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ, הַלּוֹקֵחַ מִסִּיקָרִיקוֹן נוֹתֵן לְבַעָלִים רְבִיעַ **{כז}**. אֵימָתִי **{כח}**, בְּזַמַּן שֶׁאִין בְּיָדוֹ לָקַח. אָבֵל יֵשׁ בְּיָדוֹ לָקַח, הוּא קוֹדֵמִין לְכָל אָדָם. רַבִּי הוֹשִׁיב בֵּית דִּין וְנִמְנֹו, שָׂאֵם שְׁהֵתָה בְּפָנָי **{כט}** סִיקָרִיקוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ, כָּל הַקּוֹדֵם לָקַח, זוֹכֶה, אָבֵל נוֹתֵן לְבַעָלִים רְבִיעַ:

ר"ע מברטנורה לא הָיָה סִיקָרִיקוֹן. נִכְרֵי רוֹצֵחַ. כְּלוּמַר לֹא דָנוּ דִּין סִיקָרִיקוֹן, לוֹמַר שְׁהַקּוֹנָה קָרַקַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַנִּכְרֵי רוֹצֵחַ, יִהְיֶה חַיֵּב לְדוֹן עִם הַבַּעָלִים: **בְּשַׁעַת הַרוּגֵי הַמְּלַחְמָה**. בְּשַׁעַת שְׁהֵיִתָה הַגְּזֵרָה קָשָׁה עַל יִשְׂרָאֵל לְהַרְגַּ בְּמְלַחְמָה. שְׁהַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיָה מִקָּחוֹ קִיָּם וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְדוֹן עִם הַיִּשְׂרָאֵל בַּעַל הַקָּרַקַע, מִשּׁוּם דְּאָגַב אוֹנְסִיָּה דִּישְׂרָאֵל הָוּה גָּמַר **{כח}** וּמְקַנָּה לְסִיקָרִיקוֹן. וְקִיָּמָא לֵן [בְּבֹא בְתֵרָא מִז:] תְּלוּהוּ וְזָבִין זְבִינִיה זְבִינִי: **אָבֵל מִהַרוּגֵי מְלַחְמָה וְאֵילָד**. שֶׁלֹּא הֵיִתָה הַגְּזֵרָה לְהַרְגַּ, דָּנוּ דִּין סִיקָרִיקוֹן, לוֹמַר שְׁהַקּוֹנָה מִמֶּנּוּ יַעֲשֶׂה דִּין עִם הַבַּעָלִים. כְּמוֹ שֶׁמְפָרֵשׁ בְּמִשְׁנָה: **מִקָּחוֹ בָטֹל**. דְּאִמְרִינֵן מִיָּרְאָה עֶבֶד: **לָקַח מִן הָאִישׁ**. קָרַקַע הַמֵּיחַד לְכַתְּבַת אִשְׁתּוֹ **{כו}**: **מִקָּחוֹ בָטֹל**. דְּאִמְרָה נַחַת רוּחַ

עשיתי לבעלי: **נותן לבעלים רביע**. ששערו דסיקריקון מתוך שפחנם בא לידו מוזיל גביה רבעא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כד] ביהודה. מלחמת טיטוס שהיה בירושלים וביהודה. רש"י. ובירושלמי, בראשונה גזרו גזרה על יהודה לפי שמסרת בידם שיהודה הרג עשו דכתיב ידך בערף אויביך [בראשית מט]. תוספות: [כה] לשון מסרס הוא, דישראל אגב אונסיה הוה כו': [כו] או שכתב בכתבה או שהכניסה לו שום בכתבתה. וכל שכן שאר נכסים. דאי לא עבדה ליה אמר לה עיניך נתת בגרושין ובמיתה. רש"י. ועין תוספות יום טוב: [כז] **רביע**. כגון שלקח מהסיקריקון שדה בשלשים דינרין, הוא נותן לבעל הבית עשרה דינרין. לפי שאנו אומדין דמי הקרקע ארבעים דינרין ויותר, והרב שהסיקריקון עושה ממנו זול אף על פי שהיתה אצלו בלא דמים הוא זה השעור, והוא ענין מה שאמרו רביע בקרקע שהיא שליש בפמעות. הרמב"ם: [כח] **אימתי כו'**. מלשון אימתי משמע דקאי אדסמיה ליה, נותן לבעלים רביע אימתי כו', וכלומר שזה שהקרקע נשאר אצל הלוקח אלא שנותן רביע לבעלים, הוא בזמן שאין ביד הבעלים לקח, דאלו יש בידו לקח צריך שיחזיר להם כל הקרקע בדמים שנתן בה. ומדלא מסיים אבל יש בידו לקח יחזיר הקרקע לבעלים, ומסיים הן קודמין, משמע דמירי כשבאים לקח הלוקח והבעל, שהמזונה על הלוקח שלא לקח ולתת הרביע אלא יניח לבעליו שיקח (אבל אי קדם הלוקח וקנאה זכה). ומהרמב"ם משמע כדדקינן מהסיפא. והטור כתב כדדקינן מהרישא כו'. ובמשפטים (נתיב ל"א חלק ה') דיק מהירושלמי, שאם ידו משגת בשעה שלקחה לוקח, בעלים מסלקין ללוקח כל זמן שירצו. והשתא אתי שפיר לישנא דקודמין. דמלתא בטעמא קאמר, שהרי היו קודמים אלא שלא יזה סבה נמנעו באותה שעה לקח, לא מפני זה אבדו זכותם. ואף דברי הרמב"ם נוכח לפרש כן. תוספות יום טוב. ועין עוד: [כט] **בפני כו'**. פרוש ברשותו. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לא היה סיקריקון ביהודה בהרוגי מלחמה כו': סיקריקון אלם ואנס לוקח שדות מיד בעליהן בלא דמים כדי שלא יהרגם ונתחדש זה החידוש משע' הרוגי המלחמה והיה זה הזמן ידוע אצלם באותה שעה. ובעל הבית הוא בעל הקרקע הראשון כשגזלה ממנו הסיקריקון וכבר בארנו בסוף פרק עשירי מכתובות שקנין האשה. והודאתה במה שמכר בעלה אינו מועיל לפי שהיא יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי ויכולה להוציא מיד הלוקח כשתגבה הכתובה. ומה שאמר נותן לבעלים רביע כגון שלקח מהסיקריקון שדה בשלשים דינרין הוא נותן לבעל הבית עשרה דינרין לפי שאנו אומדים דמי הקרקע ארבעים דינרין ויותר והרוב שהסיקריקון עושה ממנה זול אע"פ שהיתה אצלו בלא דמים הוא זה השיעור והוא ענין מה שאמרו רביע בקרקע שהוא שליש במעות ואין ספק במה שאמר רבי שהיה המעשה כשהיה שם סיקריקון: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ז

חרש רומז ונרמז. וכן בתירא אומר, קופץ ונקפץ, במטלטלין **[לא]**. הפעוטות, מקחון מקח **[לד]** וממכרון ממכר, במטלטלין :

ר"ע מברטנורה רומז ונרמז. מה שהוא רומז או שאחרים רומזים לו ונתרצה, הכל קיים **[ל]**. רמיזה, בגדיו ובראשו. קפיצה, עקימת שפתים, שניאמר (איוב ה) קפצה פיה. ואינו סימן נכר כמו רמיזה: **במטלטלין**. אם מכר מטלטלין. ואין הלכה כן בתירה: **הפעוטות**. הקטנים כן שבע כן שמנה **[לב]** אם הוא חרף **[לג]** ויודע בטיב משא ומתן, או כן תשע וכן עשר אם אינו חרף כל כך: **מקחון מקח וממכרון ממכר במטלטלין**. ומתנתן מתנה. אחד מתנת בריא, ואחד מתנת שכיב מרע. אחד מתנה מרבה, ואחד מתנה מעטת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ל] ואף על פי שזה שנתרצה גם כן הוא ברמיזה ואם כן הינו רומז. לא קשיא דהוה אמינא כי נרמז מאחרים מה שנתרצה ברמיזה לא לסגי דדלמא טעה במה שנרמז לו קא משמע לן. והאי נתרצה לא קאי אלא אנרמז דאלו ברומז מאי בעי טפי ומה רצוי שיך: **[לא]** **במטלטלין**. אבל בגטין דברי הכל ברמיזה. כדתנן בריש פרק י"ד דיבמות ואיכא דאמרי כמחלקת במטלטלין כך מחלקת בגטין ואימא אף במטלטלין. גמרא. ומיהו הא דגטין כשנשא כשהוא חרש, כדתנן התם פשם שכנס ברמיזה כו': **[לב]** הכי גרס הרי"ף בדרב כהנא: **[לג]** וזה העיון תלוי בדין. הרמב"ם: **[לד]** **מקחון מקח**. וטעמא משום כדי חיו. גמרא. דאי לאו זביניה זבינא לא מזבני ליה מזוני ולא מזבני מניה. רש"י: **[לה]** לפי שדבר תורה הוא מה שכהן קורא ראשון ומקראי גליף להו ואיכא דמילף מוקדשתו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חרש רומז ונרמז וכן בתירא אומר כו': רמיזה ר"ל אי זה שירמוז וכן בתירא אומר שמקחו וממכרו במטלטלין אינו כלום עד שיקבל הדבר ויהיה ברשותו ויתן ג"כ למי שהוא מוכר ולא תספיק לו הרמיזה בלבד. והפעוטות הנערים קטנים מבן שש וכן שבע אם היה להם חריפות או מבן שמנה וכן ט' וכן י' לפי שיעור חריפתם וזה העיון תלוי בדין. ואין הלכה כן בתירא: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ח

וְאֵלוּ דְבָרִים אָמְרוּ מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. כֹּהֵן
קוֹרֵא רִאשׁוֹן, וְאַחֲרָיו לְוִי וְאַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל,
מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. מִעֲרָבִין בְּבֵית יֶשׁוּ, מִפְּנֵי
דַרְכֵי שְׁלוֹם. בּוֹר שֶׁהוּא קְרוֹב לְאַמָּה, מִתְמַלֵּא
רִאשׁוֹן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם. מְצוּדוֹת חֵיהָ וְעוֹפּוֹת
וְדָגִים יֵשׁ בָּהֶם מְשׁוּם גִּזְל, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, גִּזְל גָּמוּר. מְצִיאַת חֵרֶשׁ שׁוֹטָה
וְקָטָן **[מא]**, יֵשׁ בָּהֶן מְשׁוּם גִּזְל, מִפְּנֵי דַרְכֵי
שְׁלוֹם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, גִּזְל גָּמוּר. עָנִי הַמְּנַקֵּף
בְּרֵאשׁ הַזֵּית, מֵה שֶׁתְּחַתּוֹ גִּזְל, מִפְּנֵי דַרְכֵי
שְׁלוֹם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, גִּזְל גָּמוּר. אֵין מִמַּחִין
בְּיַד עֲנִיִּי גוֹיִם בְּלֶקֶט שְׂכָחָה וּפְאַה, מִפְּנֵי דַרְכֵי
שְׁלוֹם:

ר"ע מברטנורה פֶּהֵן קוֹרֵא רִאשׁוֹן וְכוּ'. כִּשְׁהוּן שׁוֹיִן בְּחֻכְמָה. אָבֵל אִם
הַיִּשְׂרָאֵל גְּדוֹל בְּחֻכְמָה, קוֹדֵם לְכֹהֵן וְלְלוֹי, דְּמִמְזוֹר תִּלְמִיד חֶכֶם קוֹדֵם
לְכֹהֵן גְּדוֹל עִם הָאֶרֶץ. הַדִּין הוּא דִּינָא דְגַמְרָא. וְהַאִידְנָא נְהוּג שְׂכֵהֵן אֶפְלוּ
עִם הָאֶרֶץ קוֹדֵם לְחֶכֶם גְּדוֹל שְׂבִי שְׂרָאֵל: **מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם**. דְּמִדְּאוּרֵיתָא
[לה] יְכוֹל הַכֹּהֵן לְתַת רְשׁוּת לְמִי שֶׁיִּרְצֶה שִׁיקְרָא בְּתוֹרָה לְפָנָיו, וּמִפְּנֵי
דַרְכֵי שְׁלוֹם אָמְרוּ שִׁיקְרָא הוּא רִאשׁוֹן וְלֹא יִתֵּן רְשׁוּת לְאַחַר שִׁיקְרָא,
דְּלֹא לִיתֵי לְאַיְנְצוּיִי וְלוֹמֵר מִפְּנֵי מָה הִרְשָׁה לָזֶה וְלֹא לְאַחַר. וְלֹא שֶׁנָּא
בְּשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים דְּשְׂכִיחֵי רַבִּים, וְלֹא שֶׁנָּא בְּשָׁנֵי וּבְחַמִּישֵׁי בְּזִמְן
הַזֶּה **[לו]**, לְעוֹלָם כֹּהֵן קוֹרֵא רִאשׁוֹן וְאֵינוּ יְכוֹל לְתַת רְשׁוּת לְיִשְׂרָאֵל
שִׁיקְרָא לְפָנָיו, כִּי הֵיכִי דְלֹא לִיתֵנוּ לְאַיְנְצוּיִי. וְאִם אֵין שֵׁם כֹּהֵן, נִתְפָּרְדָּה
הַחֲבִילָה, וְלֹא יִקְרָא לְוִי שְׁנֵי אֶלָּא כְּפִי חֲשִׁיבוֹתוֹ, וְאֵית דְּאִמְרֵי לֹא יִקְרָא
לְוִי בְּתוֹרָה כָּלָל **[לז]**, וְכֵן הַמְּנַהֵג: **מִעֲרָבִין בְּבֵית יֶשׁוּ**. בְּנֵי חֲצַר שְׂרָגִילִים

לתן ערובן בכל שבת בבית אחד, אין משנין את מקומן לתנו בבית אחר: **מפני דרכי שלום**. שבני אדם שהיו רגילים לראות הערוב באותו בית, עכשוויו שאין רואים אותו יאמרו שמטלטלין בלא ערוב, ואיפא חשדא **לח**: **בור שהוא קרוב**. למוצא אמת הפנים הבא מן הנקה: **מתמלא ראשון לט**. ואחריו יתמלאו התחתונים: **מצודות חיה**. שאין להם תוד דליקני ליה פליו: **יש בהן גזל מפני דרכי שלום**. ולא נפיק בדנינים: **רבי יוסי אומר גזל גמור**. מדברייהם. ונפיק בדנינים **מ**. ומיהו מודה רבי יוסי דלא הוי גזל דאורייתא לעבר עליו בלאו. ואין הלכה כרבי יוסי: **המנקה**. חותך **מב**. כמו ונקף סבכי היער (ישעיהו י): (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט לו דשכיחי נמי רבים. תוספות: **לז** ופרוש נתפרדה החבילה, נפסק הקשר, אבד הלוי את כבודו בשביל חבילתם הנפרדת ואינו קורא כלל. רש"י: **לח** וצריך לומר שאם יחשדו יבאו על ידי כך לידי מחלקת. רש"י. ורבנו תם מפרש חשדא שלא יאמרו מפני החשד שחושדים אותם לגנב פת של ערוב אין מניחין אותו שם: **לט** וכשהוא ממלאו סוכר את האמה עד שיתמלאו. רש"י: **מ** וטעמא דרבי יוסי בכולהו, דקסבר עשו מפני דרכי שלום את שאינו זוכה לקנות קנן גמור כזוכה. רש"י: **מא** **חרש שוטה וקטן**. דמדאורייתא לא זכה, לפי שאין לו יד לזכות במה שאינו שלו ואין דעת אחרת מקנה לו. בית יוסף: **מב** ומירי שכשחותך הפרי אינו אוזח לפרי בידו. והינו דתנא בגמרא אם לקט ונתן ביד הרי זה גזל גמור. וזה לשון התוספות, נראה דאצטריך לאשמעינן בתולשן בידו ומפילן אף על פי שלא נתעכבו בידו ולא אחז בהן אלא להפילן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כו': דע שזה הדבר המפורסם בכל המקומות שיהיה הכהן קורא בבהכ"נ ראשון בין שיהיה ת"ח או ע"ה הנה הוא דבר שאין לו שורש בתורה כלל ולא נזכר זה בש"ס ולא היא זאת הכוונה הנרמזת אליה בזאת ההלכה ואני נפלא הפלא מפלא מערי הגלות שנוהגים בזה המנהג אחר היותם בריאים מחולאי המנהגות ומדעות האחרונים ודרכיהם ואין אצלם אלא ענינים נאותים ללשון הש"ס ואיני יודע מאיזה מקום בא להם זה ההפסד ואמנם צורת הענין לפי מה שבא לנו בקבלה כמו שאגיד וזה שהכהן קודם ללוי ולישראל לפי שנאמר (ויקרא כא) וקדשתו כי את לחם אלהיך וגוי ובא בקבלה בכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון וזה כולו בשאין שם חכם גדול ממנו כגון שיהיה שם כהן ולויים ישראלים ויהיו כולם מדרגה אחת בחכמה ולא יהיו קצתם יותר חכמים מקצתם אז תחזור הקדמת היחס כהן קודם ואחריו לוי ואחריו ישראל ויתבאר לך זה הלשון בפ' אחרון מהוריות (והלכה ה) באמרו בזמן שכולם שוים אבל אם היה ממזר ת"ח וכהן גדול עם הארץ ממזר ת"ח קודם בכל ענין מבואר בש"ס (מגילה כב.) שאחד מן החכמים קרא ראשון בשבת בספר תורה ורב אמי ורב אסי גדולים מכהני ארץ ישראל היו מצויין שם ולפי שהיה יותר חכם מהם וכך אמרו רב קרא בכהני ר"ל קרא ראשון כמו הכהן ולפי שהיה יותר חכם מן הכהנים המצויים שם וזה אין מחלוקת בו ומן העיקרים גם כן כשהכהן כשהוא ראוי שיקרא ראשון אם התיר לישראל שהוא כמותו או פחות ממנו שיעלה ויקרא הרשות בידו אבל

אסרו חכמים זה מפני דרכי שלום לפי שיתחדש מזה המחלוקת שמא יאמר ישראל אחר מפני מה התיר לזה שיעלה ראשון ולא התיר לי אחר שהדבר תלוי בו לכך אנו אומרים שיקרא הוא עצמו לא שיתיר לזולתו ולזאת הכוונה רמז בזאת ההלכה באמרו כהן קורא ראשון וכן באר הגמרא. ואם היה המנהג שהיו מניחים העירוב בבית מבתי החצר אמר שלא ישנה לעולם אלא בזה הבית שהיו נותנין בו בתחלה להניח אותו לפי שיש להם בזה הנאה שהבית שמניחין בו העירוב אינו צריך ליתן את הפת כמו שנתבאר שם. ומה שאמר גזל גמור ר"ל גזל מדרבנן גמור וההפרש שיש באמרו גזל מפני דרכי שלום ובאמרו גזל גמור הוא שהגזל גמור יוצא בדינין ויוסיף חומש ואע"פ שהוא מדרבנן לפי סברתו וגזל מדרכי שלום אין בו שום דבר מכל זה. ואין הלכה כרבי יוסי : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ט

מִשְׁאֲלֹת אִשָּׁה לַחֲבֵרְתָּהּ הַחֲשׂוּדָה עַל
הַשְּׂבִיעִית, נֶפֶה וּכְבָרָה וְרַחֲמִים וְתַנּוּר, אֲבָל לֹא
תָבַר וְלֹא תִטָּחַן עִמָּה. אִשְׁתְּ חֵבֵר מִשְׁאֲלֹת
לְאִשְׁתְּ עִם הָאָרֶץ, נֶפֶה וּכְבָרָה, וּבִזְרָת וְטוֹחֲנֹת
וּמְרַקְדֹת עִמָּה, אֲבָל מִשְׁתַּטִּיל הַמַּיִם, לֹא תִגַע
עִמָּה, לְפִי שְׂאִין מִחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֵבֶרָה.
וְכֵלֵן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם.
וּמִחֲזִיקִין יְדֵי גוֹיִם בְּשְׂבִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי
יִשְׂרָאֵל, וְשׂוֹאֲלִין בְּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם :

ר"ע מברטנורה הַחֲשׂוּדָה עַל הַשְּׂבִיעִית. לְשֹׁמֵר פְּרוֹת שְׂבִיעִית וּלְהַצְנִיעַם
מִן הַבְּעוּר וְאֵילָף : לֹא תָבַר וְלֹא תִטָּחַן עִמָּה. לְסִיעָה, מִפְּנֵי שְׂאִסוּר לְסִיעַ
בְּיָדִים יְדֵי עוֹבְרֵי עֵבֶרָה בְּשַׁעַת הָעֵבֶרָה : לְאִשְׁתְּ עִם הָאָרֶץ. הַחֲשׂוּדָה עַל
הַמַּעֲשָׂרוֹת : וּבִזְרָת וְטוֹחֲנֹת. לְפִי שֶׁרַב עִמֵּי הָאָרֶץ מִעֲשָׂרֵין הֵן : אֲבָל
מִשְׁתַּטִּיל הַמַּיִם. בְּעֵסָה : לֹא תִגַע עִמָּה. לְפִי שֶׁמִּשְׁגֻלְגָּלָה הַטְּבֵלָה לְחֻלָּה,

וְקָא מִטְמָאָה מִחֲמַת כְּלִים טְמֵאִים שְׁהָרִי הַכְּשֶׁרָה לְקַבֵּל טְמָאָה, וְזוֹ
מְסִיעָה לְגִלְגָל, וְאֶסוּר לְגַרֵם טְמָאָה לְחַלָּה: **וְכֹלֵן לֹא אָמְרוּ כו'.** לֹא הִתִּירוּ
לְהַשְׁאִילֵם כְּלִים וּלְסִיעֵם בְּלֹא שְׁעַת עֲבָרָה עֲצֻמָּה, אֶלָּא מְשׁוּם דְּרַכֵּי
שְׁלוֹם: **וּמַחְזִיקִים יְדֵי גוֹיִם.** לוֹמֵר לָהֶם תְּחַזְקֶנָּה יְדֵיכֶם: **וְשׂוֹאֲלִים
בְּשְׁלוֹמָם.** כָּל הַיָּמִים וְאֶפְלוּ בְיוֹם חֲגָם. וְאָף עַל פִּי שְׁמֵטִיל שֵׁם שְׁמִים עַל
הַנְּכָרִי, שְׁשָׁלוֹם אֶחָד מְשֻׁמְוֵתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם משאלת אשה לחבירתה החשודה כו': כבר נקדם לנו פירוש זאת
ההלכה אות באות בסוף פי' חמישי משביעית אבל אני אזכיר ג"כ פירושה
בכאן מותר לה לתת מה שנזכר לחבירתה החשודה על השביעית לפי שהם
כלים שאינן מיוחדין לעבירה שאנו יכולין לומר אפשר שתשאלה הנפה
לתקן בו או להכין בו הדבר הראוי להרקדה והרחים לטחון בהם הסממנין
והתנור להלבין בו המטווה לפיכך אם פירשה ואמרה לה תני לי הנפה להניף
בו הקמח או תנור לאפות בו פת אינה משאלת לה ומה שאמר אשת חבר
משאלת לאשת עם הארץ וכו' אין בזה הענין שום דבר משביעית אמנם הוא
מותר לעולם לפי שהעיקר אצלנו רוב עמי הארץ מעשרין הן לפיכך בוררת
וטוחנת ומרקדת עמה ומה שאמר משתטיל מים לעיסה לא תגע אצלה הוא
דבר מענין הטומאה וטהרה וזה שעם הארץ אשתו ובניו בחזקת טומאה
כמו שיתבאר במקומו במס' טהרות והעיקר אצלנו ג"כ שהאוכלין אינן
מקבלים טומאה אלא אחר הכשר באחד משבעה משקין כמו שנתבאר במס'
מכשירין (פ"ו הל"ד) ולאלו העקרים כולם מחוייבת להפריש ממנו משתטיל
מים על הקמח שאז יקבל טומאה ויהיה עובר עבירה שמטמא התרומה
ואפ"י על העיקר האחרון שהוא מותר לגרום טומאה לחולין שבא"י לפי
שבזאת העיסה חיוב תרומה והיא הקדש ודע זה. עוד אמר שכל מה שזכרנו
מהיתר השאילה ואפילו על דרך הספק ומעוט הסיוע אמנם הוא מפני דרכי
שלום. ומחזיקין ידי עובדי כוכבים בשביעית בדבור בלבד כגון שיראה אותו
עובד אדמה שיכול לומר לו יהא אלהים בעזרך או יצליח מעשיך וכל כיוצא
בזה. שואלים בשלומן של עובדי כוכבים ואפילו ביום חגם: (רמב"ם)

פרק ו - משנה א

האומר התקבל גט זה לאשתי או הולד גט זה לאשתי, אם רצה לחזור, יחזר {א}. האשה שאמרה, התקבל {ב} לי גטי, אם רצה לחזור, לא יחזר. לפיכך {ג}, אם אמר לו הבעל, אי אפשר שתקבל לך אלא הולד ותן לך, אם רצה לחזור, יחזר {ד}. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף האומרת טל לי גטי, אם רצה לחזור, לא יחזר:

ר"ע מברטנורה האומר התקבל. אם רצה לחזור יחזר. דגט חוב הוא לך, ואין חבין לאדם שלא מדעתו: לא יחזר. דכיון דאייתי שויתיה שליח הרי הוא כגדה, ונתגרשה מיד בקבלתו של זה: אף האומרת טל לי גטי. לשון קבלה הוא. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} התקבל כו' יחזר. וכי מטא גטא לגדה ולא חזר מגרשה. ואף על גב דבעל לאו בר שויי שליח לקבלה הוא, אפלו הכי אמרינן דאדם יודע שאינו יכול לעשות שליח לקבלה, וגמר ונתן לשם הולכה, והתקבל והולד לך קאמר. גמרא: {ב} התקבל. בגמרא דקדושין דף מ"א ושלחה, מלמד שהאשה עושה שליח. ופרש רש"י, קרי ביה ושלחה בלא מפיק הי"א: {ג} לפיכך כו'. כיון דאמרן אין יכול לחזור אין לו תקנה לחזור אלא אם כן אמר הבעל כו'. רש"י. ועין תוספות יום טוב: {ד} יחזר. כל זמן שלא הגיע הגט לגדה, שאינה מתגרשת אלא מדעת המגרש, והוא אינו רוצה שיהא גט עד שיגיע לגדה. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האומר התקבל גט זה לאשתי כו': כבר נקדם לנו בפ"ב (הלכה ה) ששליח קבלה כשהגיע הגט לידו הרי הוא כאילו הגיע לידה לפי שהוא מורשה. והלכה כרשב"ג שאמר טול לי לשון קבלה הוא: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה, הִתְקַבַּל {ה} לִי גִטִּי, צְרִיכָה שְׁתִּי כִּתִּי {ו} עֵדִים, שְׁנַיִם שְׂאוּמָרִים בְּפָנֵינוּ אָמְרָה וּשְׁנַיִם שְׂאוּמָרִים בְּפָנֵינוּ קִבַּל {ז} וְקָרַע, אִפְלוּ הֵן {ט} הָרֵאשׁוֹנִים וְהֵן הָאֲחֵרוֹנִים, אִם אֶחָד מִן הָרֵאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאֲחֵרוֹנִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶן. נִעְרָה הַמְאָרְסָה, הִיא וְאָבִיהָ מְקַבְּלִין אֶת גִּטָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִין שְׁתִּי יָדִים זֹכוֹת כְּאֶחָת, אֶלָּא אָבִיהָ מְקַבַּל אֶת גִּטָּהּ בְּלִבָּד. וְכָל שְׂאִינָה יְכוּלָה לְשָׁמַר {י} אֶת גִּטָּהּ, אִינָה יְכוּלָה לְהִתְגַּרֵּשׁ:

ר"ע מברטנורה צריכה. להביא לפנינו שתי כתי עדים: שנים שיאמרו בפנינו אמרה. לו לקבלו: ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע. ובשעת השמך שנו, שגזרו על המצות והיו קורעים הגט מיד, שלא יראה {ח}: ואפלו הן כו'. שהשנים שאמרה בפניהם הם עצמם ראו כשקבלו: או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד. שלישי, שנעשה עד בזו ובזו, מצטרף עמם: היא ואביה. או היא או אביה. היא יש לה יד דקה גדולה היא. ואביה נמי זכאי לקבלו: אינה מתגרשת. ואפלו בקבלת אביה, דכתיב (דברים כד) ושלחה מביתו, מי שמשלחה ואינה חוזרת, יצאה זו שמשלחה וחוזרת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} התקבל. והוא חזר ואמר קבלתי. רש"י: {ו} כתי כו'. ולא הוה כל פת מעידה על חצי דבר בלבד, ורחמנא אמר דבר ולא חצי דבר, דכל פת ראתה מה שיכולה לראות באותה שעה. תוספות: {ז} קבל. כשאין מכירין חתימת העדים החתומים על הגט. אבל אם נתקימה חתימתו, אין צריך שתביא עדי מסירה בפנינו, רק שיאמר השליח שקבלו בפני שנים. טור. ועין תוספות יום טוב: {ח} ואפתי קשיא לי דלמאי נפקא מנה מעידון כן. וצריך לומר משום דאף על פי שיש גזרה ומשום הכי נקרע, צריך שיעידו על כך, דלאו כלי עלמא מסקי אדעתיהו דמשום הכי לא יביאנו בידו, ויאמרו אלו הנה אמת הנה לו להסתכן ולהביאו, ויוציאו לעז: {ט} אפלו הן כו'.

סִלְקָא דְעֵתְךָ אֲמִינָא דְמַחְזִי כְשִׁקְרָא, שְׁהֵאִידָּ אֶפְשָׁר שְׁנַזְדַּמֵּן הַדְּבָר שְׁאוּתָן
בְּעֵצְמָן שְׁשִׁמְעוּ הַשְּׁלִיחוֹת רְאוּ הַקְּבֵלָה, דְּמִסְתַּמָּא הַבְּעַל וְהַאֲשָׁה בְּשִׁתֵּי עִירוֹת
הוּ כִּיּוֹן שְׁהִיא מְמַנָּה שְׁלִיחַ וְאִינָה מְקַבְּלָתוּ מִיַּד הַבְּעַל. וּמְשׁוּם הַכִּי הַדָּר תְּנִי
וְאַחַד מְצִטְרֵף עִמָּהֶם, דְּסִלְקָא דְעֵתְךָ אֲמִינָא דְנָהִי דְלִתְרִי לֹא חִישִׁינָן
דְּמִשְׁקְרִי, לְחַד מִיָּהָא חִישִׁינָן, קָא מְשִׁמַּע לָן. הַרְיִין: **[י]** לְשִׁמּוֹר. יֵשׁ חֲלוּף
גְּרָסָאוֹת בְּגִמְרָא בְּיַדְעַת לְשִׁמּוֹר. רְשִׁי וְסִיעַתוֹ גּוֹרְסִין מְשִׁתְּגִיעַ לְעוֹנֵת
הַפְּעוּטוֹת. וְלִגְרָסַת הַרְיִיף וְסִיעַתוֹ מְשִׁתְּגִיעַ לְמִדַּת צְרוּר וְזוֹרְקָתוֹ אֲגוּז
וְנוֹטְלָתוֹ: (עִיקָר תוּי"ט).

רמב"ם נערה המאורסה היא ואביה מקבלין כו': וקרע אינו מתנאים
שיקרע על כל פנים ואמנם ר"ל שאם קרעו שיעידו על כך. ונערה המאורסה
כבר בארנו משפטיה בפי עשירי מנדריים. ומה שאמר היא ואביה רוצה לומר
או היא או אביה. ומי שהיא יכולה לשמור גיטה הרי היא גי"כ תקבל גיטה
אחר מיתת אביה והיותה יכולה לשמור גיטה היא שתהיה מבחנת בין גיטה
לדבר אחר. ואין הלכה כר' יהודה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

קִטְנָה שְׁאֲמָרָה הִתְקַבַּל לִי גָטִי, אֵינּוּ גֵט עַד
שְׁיִגִיעַ גֵּט לְיָדָהּ. לְפִיכָךְ אִם רָצָה הַבְּעַל לְחַזֵּר,
יִחַזֵּר, שְׁאִין קָטוֹ **[יא]** עוֹשָׂה שְׁלִיחַ. אֲבָל אִם
אָמַר לוֹ אֲבִיָּהּ, צָא וְהִתְקַבַּל לְבֵתִי גָטָה, אִם
רָצָה לְהַחֲזִיר, לֹא יִחַזֵּר. הָאוֹמֵר יֵתֵן גֵּט זֶה
לְאִשְׁתִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְנִתְּנוּ לָהּ בְּמָקוֹם אֲחֵר,
פָּסוּל. הֵרִי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְנִתְּנוּ לָהּ
בְּמָקוֹם אֲחֵר, כָּשֵׁר. הָאֲשָׁה שְׁאֲמָרָה הִתְקַבַּל לִי
גָטִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְקִבְּלוּ לָהּ בְּמָקוֹם אֲחֵר,

פְּסוּל. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר מְכַשֵּׁיר. הֵבֵא לִי **[יג]** גָּטִי
מִמְּקוֹם פְּלוּנִי וְהֵבִיאוּ לָהּ מִמְּקוֹם אַחֵר, כְּשֶׁר :

ר"ע מברטנורה בְּמִקּוֹם אַחֵר פְּסוּל. שֶׁהִבְעֵל מִקְפִּיד, שְׂאִין רְצוֹנוֹ שְׂיִלְעִיזוּ
עָלָיו שָׁם: הֵרִי הִיא בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי. אֵינּוּ אֶלָּא כְּמֵרָאָה מִקּוֹם, שָׁם
תִּמְצָאָנָה: וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר מְכַשֵּׁיר. דְּסָבַר אֵיהּוּ דְּמִדְעֵתִיהּ מְגֵרֶשׁ אֵיכָּא
קְפִידָא, אֵיהִי דְּבַעַל כְּרַחֵהּ מִתְגַּרְשֵׁת **[יב]** מֵרָאָה מִקּוֹם הִיא לוֹ. וְאִין
הִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יא]** שְׂאִין קָטָן כּוֹי. וְאִף עַל פִּי שְׂיִישׁ לָהּ חֶצֶר, הָא בְּגִט מִדִּין יָדָה
אֶתְרַבִּי. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יב]** דְּמִנָּא יָדְעָה דְּנִיחָא לִיהּ לְבַעַל לְמִתְבָּה
הֵתָם. רְש"י: **[יג]** הֵבֵא לִי כּוֹי. אֶפְלוּ לְרַבָּנָן, דְּכִיּוֹן דְּאֵינָהּ מִתְגַּרְשֵׁת בְּקַבְּלָתוֹ
לֵיכָא קְפִידָא כְּשֶׁמְבִיאוּ לָהּ מִמְּקוֹם אַחֵר. הֵר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם קִטְנָה שֶׁאִמְרָה הִתְקַבַּל לִי גִיטִי אֵינּוּ גִט כּוֹי: אִין הִלְכָה כּוֹי אֶלְיעֶזֶר
מִטְעָם שֶׁהִיא לֹא עֲשֵׂתָהּ אוֹתוֹ שְׁלִיחַ אֶלָּא לְקַבַּל לָהּ גִיטָה בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי וְכֹל
זְמַן שֶׁעֶבֶר נִתְבַּטַּל הַשְּׁלִיחוֹת וְכֹבֵר נִתְבָּאֵר לָךְ הַכּוּוֹנָה שֶׁאִם הִיא דַּעַת הַבַּעַל
לְהַתְנוּת שִׁיתֵן לָהּ הַגִּט בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי וְלֹא קִיִּים הַתְנָאִי בִטּוֹל הַגִּט וְאִם אָמַר
הֵרִי הִיא בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי אִמְנָם רָצָה לְהוֹדִיעוֹ בְּאִיזָה מִקּוֹם הִיא בְּלִבָּד וְלֹא
לִיחַד מִקּוֹם לְתַתּ בְּאוֹתוֹ מִקּוֹם וְלֹא בְּמִקּוֹם אַחֵר לְפִיכַךְ בְּכֹל מִקּוֹם שֶׁנִּתְּנוּ
לָהּ כֶּשֶׁר: (רמב"ם)

פֶּרֶק ו - מִשְׁנֵה ד

הֵבֵא לִי גָטִי, אוֹכְלֵת בְּתֵרוּמָה עַד שְׂיִגִיעַ גִּט
לְיָדָהּ. הִתְקַבַּל לִי גָטִי, אֶסוּרָה לְאָכַל בְּתֵרוּמָה
מִיָּד **[יד]**. הִתְקַבַּל לִי גָטִי בְּמִקּוֹם פְּלוּנִי, אוֹכְלֵת
בְּתֵרוּמָה עַד שְׂיִגִיעַ גִּט לְאוֹתוֹ מִקּוֹם. רַבִּי
אֶלְיעֶזֶר אוֹסֵר מִיָּד:

ר"ע מברטנורה **הבא לי גטי אוכלת בתרומה**. אם אשת פהן היא, עד שנגיע גט לידה: **לאותו מקום**. שפך אמרה לו לא תהא שלוחי אלא שם **{טו}**: **ורבי אליעזר אוסר מיז**. משפרש מאצלה. ורבי אליעזר לטעמיה דמכשיר כשקבלו במקום אחר, דמראה מקום היא לו ומשעת קבלה אגרשה לה, לפיכך משעה שפרש מלפניה אסורה, שפא מצאו חוץ לעיר וקבלו הימנו **{טז}**. ואין הלכה כרבי אליעזר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יד}** **מיז**. שפא קבלו כבר. ואף על גב דהוה ליה למימר אוקי אשה בחזקת שלא נתגרשה, חמרא הוא שהחמירו חכמים, משום דחזקה שלים עושה שליחותו, אף על גב דאין ביד השליח לעשות שפא לא יתן לו הבעל גט כו'. תוספות: **{טו}** ובגמרא פריד, וכיון שקבלו במקום אחר היכי הוי גטא כלל, והתנן ברישא התקבל כו' וקבל לה במקום אחר פסול, ומוקמינן לה בדאמרה ליה קבל גטא במתא מחסיא וזמנין דמשפחת ליה בבבל, פנין דהדר אמרה לה הכי, מכלל דלא קפדה אי מקבל ליה בדוכתא אחרינא, והא דקבעה ליה עקר במתא מחסיא, הכי קאמרה ליה, משקל כל היכא דמשפחת ליה שקול ליה מניה, גטא לא להוי עד דמטית למתא מחסיא. גמרא: **{טז}** ובגמרא פריד, פשיטא. ומשני לא צריכא דאיתיה לבעל במזרח ואמרה ליה זיל במזרח וקאזיל בפערב, מהו דתימא בפערב הא ליתיה, קא משמע לן, דלמא בהדי דקא אזיל מפגע פגע ביה. עין מה שכתבתי ריש פרק ח' דתרומות בשם הירושלמי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **הבא לי גיטי אוכלת בתרומה כו'**: ואין הלכה כרבי אליעזר: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ה

האומר, כתבו גט **{יז}** ותנו לאשתי, גרשוה, כתבו אגרת ותנו לה, הרי אלו יכתבו ויתנו. פטרוה, פרנסוה, עשו לה פנמוס, עשו לה כראוי, לא אמר כלום. בראשונה היו אומרים, היוצא בקולר ואמר, כתבו גט לאשתי, הרי אלו יכתבו ויתנו. חזרו לומר, אף המפרש

וְהִיוּצֵא בְּשִׁירָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אֹמֵר, אֶף הַמְּסַכָּן :

ר"ע מברטנורה **כתבו אגרת וכו'.** שֶׁהֵגֵט קְרוֹי אֲגָרַת, שֶׁכָּדָּ כְּתוּב בּוֹ וְאֲגָרַת שְׁבוּקִין : **פְּטוּיָה לֹא אָמַר פְּלוּם.** דְּלִמָּא לְשׁוֹן פְּטוּר וְחֻבָּה קְאָמַר, לְהַקְל מְעַלְיָה חֻבּוֹת שְׁחִיבָת : **פְּרִנְסוּיָה.** לְשׁוֹן עֲשִׂית צְרָכִיָּה כְּמוֹ מוֹצִיאִים לְפְרִנְסָה וְכוּ'. הַלְכָּד לֹא יִדְעִינָן אִי צְרָכִי הֵגֵט הוּא, שְׁלֹא תְּהֵא זְקוּקָה לְיָבָם, אִי צְרָכִי מְלַבּוּשׁ וּכְסוּת הוּא : **כְּחֻק.** לֹא יִדְעִינָן אִי חֻק גֵּט אִי חֻק מְזוּן וּכְסוּת. וְכֵן כְּרָאוּי : **הִיוּצֵא בְּקוּלָר.** יְהִרְג בְּדִין הַמְּלָכוֹת : **וְאָמַר כְּתָבו.** אֶף עַל פִּי שְׁלֹא אָמַר תְּנִי : **יְכַתְּבוּ וַיִּתְּנוּ.** דְּאֵגַב פְּחֻדִיָּה טְרִיד וְלֹא פְּרִישׁ : **הַמְּפָרֵשׁ.** לֵיָם : **וְהִיוּצֵא בְּשִׁירָא.** לְמַדְבְּרִיּוֹת : **הַמְּסַכָּן.** חוּלָה **{יח}**. וְהַלְכָּה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ז}** **גט כו'.** כִּלְהוּ לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם הֵם לְקָרוֹת סֵפֶר כְּרִיתוֹת אֲשֶׁה, גֵּט, גְּרוּשִׁין, אֲגָרַת. רַש"י : **{יח}** וּמַדְּלֵא כְּתָב חוּלָה הַמְּסַכָּן, שְׁמַע מִנֵּה דְּכָל חוּלָה מְסַכָּן קָרִי לִיָּה. וְעִינָן מַה שְׁכָּתֵב הַר"ב פֶּרֶק ד' דְּטָבוּל יוֹם מְשָׁנָה ה' : וְעִינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האומר כתבו גט ותנו לאשתי גרשוה כו' : בראשונה היו אומרים היוצא בקולר כו' : היוצא בקולר מי שיוצא מבית הסוהר לידון מאת המלך. ומפרש המפרש בים ויוצא בשיירא היוצא בדרך ללכת במדבר עם השיירא ודי לאלו באמרם כתבו בלבד ואע"פ שלא אמרו ותנו לפי שהענין מחייב שהוא ג"כ רצה שיתנו לה גט ושיגרשנה מרשותו. והל' כר"ש שזורי : (רמב"ם)

פּרָק ו - מִשְׁנָה ו

מִי שֶׁהָיָה מְשַׁלֵּךְ לְבוֹר וְאָמַר, כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוּלוֹ יְכַתְּבֵנִי גֵּט לְאִשְׁתִּי, הָרִי אֵלָיו יְכַתְּבוּ וַיִּתְּנוּ. הַבְּרִיא שְׁאָמַר, כְּתָבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, רָצָה לְשַׁחֵק בָּהּ. מְעַשֶׂה בְּבְרִיא אֶחָד שְׁאָמַר, כְּתָבוּ גֵּט

לְאִשְׁתִּי, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגֵּג וְנָפַל וּמֵת. אָמַר רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אָמְרוּ חֲכָמִים, אִם מְעַצְמוּ **{כ}** נָפַל, הֲרִי זֶה גִט. אִם הָרוּחַ דָּחָאתוּ, אֵינוֹ גִט:

ר"ע מברטנורה וְאָמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ. וּפְרַשׁ שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ **{יט}**: רְצָה לְשַׁחַק בָּהּ. הוֹאִיל וְלֹא אָמַר תְּנוּ: מְעַשֶׂה בְּבִרְיָא. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְחֲסוּרֵי מַחְסָרָא וְהָכִי קִתְּנִי, וְאִם הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ עַל תַּחֲלָתוֹ, הֲרִי זֶה גִט, וּמְעַשֶׂה נְמִי בְּבִרְיָא וְכוּ'. וְהִלְכָה כְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יט}** וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ וְשֵׁם עִירָה. טוֹר: **{כ}** מְעַצְמוֹ. דְּדַעְתּוֹ מִתַּחֲלָה הָיָה לְקַדְּ, וְסוֹפּוֹ הוֹכִיחַ וְהָיָה לִיהָ כְּמִפְרֵשׁ לַיָּם וּמְסַכֵּן. רַש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שהיה מושלך לבור ואמר כו': הבריאה שאמר כתבו גט לאשתי כו': רצה לשחק בה כשלא היה שם ענין מורה על כוונתו כמו שסיפר בזה המעשה. והלכה כרבן שמעון בן גמליאל: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ז

אָמַר לְשָׁנִים, תְּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי, אוֹ לְשִׁלְשָׁה, כְּתָבוּ גִט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי, הֲרִי אֵלָיו יִכְתְּבוּ וְיִתְנוּ. אָמַר לְשִׁלְשָׁה, תְּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי, הֲרִי אֵלָיו יִאֲמְרוּ לְאַחֲרִים וְיִכְתְּבוּ, מִפְּנֵי שְׁעֵשְׂאָן בֵּית דִּין, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְזוֹ הִלְכָה הָעֵלָה רַבִּי חֲנִינָא אִישׁ אוֹנוֹ מִבֵּית הָאֶסוּרִין, מְקַבֵּל אָנִי בְּאוֹמַר לְשִׁלְשָׁה, תְּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי, שְׂיִאֲמְרוּ לְאַחֲרִים וְיִכְתְּבוּ, מִפְּנֵי שְׁעֵשְׂאָן בֵּית דִּין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי **{כא}**, נוֹמִינוּ לְשִׁלִּיחַ, אֶף אָנוּ מְקַבְּלִין, שְׂאֵפְלוּ

אָמַר לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל **{כב}** שְׁבִירוּשָׁלַיִם, תָּנוּ גִט
לְאִשְׁתִּי, שְׁיִלְמְדוּ וַיִּכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ. אָמַר לְעִשְׂרָה,
כְּתַבוּ גִט לְאִשְׁתִּי, אַחַד כּוֹתֵב וּשְׁנַיִם חוֹתְמִין.
כִּלְכֶם כְּתַבוּ **{כג}**, אַחַד כּוֹתֵב וְכֻלָּם חוֹתְמִין.
לְפִיכֶךָ, אִם מֵת אַחַד מֵהֶן, הֲרִי זֶה גִט בְּטֵל:

ר"ע מברטנורה אָמַר לְשְׁנַיִם תָּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי. אָף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר כְּתַבוּ
וַתְּנוּ, הֲרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ בְּעֶצְמוֹן. וְלֹא יֵאמְרוּ לְסוֹפֵר אַחַר שְׁיִכְתֹּב, וְלֹא
לְעֵדִים לְחַתֵּם, דְּלֹאוּ בֵּית דִּין שְׁוִינְהוּ לְצוּוֹת עַל אַחֲרִים אֶלָּא עֵדִים
שְׁוִינְהוּ, וְהוּן שְׁלוּחֵי הוּן הוּן עֵדִיו. וְאִם אָמַר לְשַׁלְּשָׁה כְּתַבוּ וַתְּנוּ גִט
לְאִשְׁתִּי, אָף עַל פִּי שְׁהוּן רְאוּיִין לַעֲשׂוֹת בֵּית דִּין, כִּינּוּן דְּבִהְדִּיא אָמַר לְהוּ
כְּתַבוּ, לָאוּ בֵּית דִּין שְׁוִינְהוּ אֶלָּא עֵדִים: **אָמַר לְשַׁלְּשָׁה תָּנוּ.** וְלֹא אָמַר
כְּתַבוּ: **הֲרִי אֵלּוּ יֵאמְרוּ.** לְעֵדִים אַחֲרִים, לְכַתֵּב וְלְחַתֵּם וְלִתְּנוּ, מִפְּנֵי
שְׁעִשְׂאָן בֵּית דִּין: **מִבֵּית הָאֲסוּרִים.** מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שְׁהִיָּה חֲבוּשׁ
בְּבֵית הָאֲסוּרִים: **נוֹמִינּוּ לְשַׁלִּיחַ.** אָמְרָנוּ לְרַבִּי חֲנִינָא שְׁנַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ
בְּהַלְכָה זֹאת לְאִמְרָה בְּבֵית הַמְדָרְשׁ: **יִלְמְדוּ.** אִם אֵינֶם יוֹדְעִים לְכַתֵּב.
יִלְמְדוּ לְכַתֵּב עַד שְׁיִכְתְּבוּהוּ הוּן בְּעֶצְמוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כא}** **אָמַר רַבִּי יוֹסִי.** בְּגִמְרָא, הַלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי דְאָמַר מְלִי לֹא
מִמְסָרֵן לְשַׁלִּיחַ: **{כב}** **לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל.** אֵינּוּ מִן הַנִּמְנָע שְׁבֵית דִּין הַגָּדוֹל
שְׁבִירוּשָׁלַיִם לֹא יִהְיוּ בְּקִיָּאִים בְּכַתִּיבָה, לְפִי שְׁהִתְנַאֲי בְּבֵית דִּין שְׁיִהְיוּ
חֲכָמִים, לֹא שְׁיִהְיוּ סוֹפְרִים. הֲרַמְבַּ"ם: **{כג}** **כְּתַבוּ.** וְנִרְאֶה שְׁצָרִיךְ שְׁיֵאמַר גַּם
כִּן חֲתֻמוֹ, וְכֵן כְּתַב הַבֵּית יוֹסֵף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אָמַר לְשְׁנַיִם תָּנוּ גִט לְאִשְׁתִּי אוּ לְשַׁלְּשָׁה כּו': אֵינּוּ מִן הַנִּמְנָע שְׁבֵית
דִּין הַגָּדוֹל לֹא יִהְיוּ בְּקִיָּאִין בְּכַתִּיבָה לְפִי שְׁהִתְנַאֲי בְּב"ד שִׁיְהִיו חֲכָמִים לֹא
שִׁיְהִיו סוֹפְרִים וְאִמְרוּ אַחַד כּוֹתֵב וְכוּלָן חוֹתְמִין לְפִי שְׁהִתְנַה בְּזֵה וְהַצְרִיךְ
לְמַגְרֵשׁ שִׁיְאִמַר כְּמוֹ שִׁסְדְּרוּ שְׁהוּא כְּשִׁאמַר לְרַבִּים כְּתַבוּ יְבֵאֵר וַיֵּאמַר כֹּל
אַחַד מִכֶּם בְּפָנַי עֲצֻמוּ וְאִם אָמַר לְרַבִּים חֲתַמוּ יְבֵאֵר וַיֵּאמַר כֹּל שְׁנַיִם מִכֶּם אִי
זֶה שְׁנַיִם מִכֶּם שִׁיְהִיו וְאִם אָמַר לְרַבִּים הוֹלִיכוּ גִט לְאִשְׁתִּי יְבֵאֵר וַיֵּאמַר אַחַד
מִכֶּם אִיזָה שִׁיְהִיָּה וְהוּא עֲנִין מַה שִׁאמְרוּ כְּתַבוּ כֹל חַד מִנְכוּן חֲתוּמוֹ כֹּל תְּרִי
מִנְכוּן אוּבִילוּ כֹל חַד מִנְכוּן וְכ"ז שֶׁלֹּא יְבֵאֵר כּוֹלָם חוֹתְמִין כְּמוֹ שֶׁזָּכַר אֲמַנְס
שְׁנַיִם מִשׁוּם עֵדִים וְהַשָּׂאֵר מִשׁוּם תְּנַאֲי וְלִכְךָ אֵין אֲנוּ קַפְדִּין בְּשִׂאֵר הִיּוֹתָן
פְּסוּלִין אוּ קְרוּבִין אוּ שְׁנַתְּאֲחַר עֲדוּתָן זְמַן מְרוּבָה לְפִי שְׁהֵם תְּנַאֲי לְעֵדִים
וְמִזָּה הִטְעַם אֲנוּ אוֹמְרִים שְׁעֵדִי הִגִּט אֵין חוֹתְמִין אֵלָּא זֶה בְּפָנַי זֶה שִׁאֲנוּ
חוֹשְׁשִׁין שִׁיְאִמַר כּוֹלְכֶם וַיַּעֲיִדוּ מִקְצַתֶם וְתַחֲשׁוּב הַאֲשֵׁה שְׁהוּא גִט כְּשֶׁר אַחַר
שִׁישׁ בּוּ שְׁנֵי עֵדִים וּמִתְנַאֲיוּ שִׁיעִידוּ כּוֹלָם כְּמוֹ שֶׁזָּכַר. וְהִל' כְּר' יוֹסִי: (רמב"ם)

פרק ז - משנה א

מי שְׁאַחֲזוּ קְרִדִּיקוֹס, וְאָמַר, כְּתָבוּ גִט לְאַשְׁתִּי,
לֹא אָמַר כָּלוּם **[ב]**. אָמַר, כְּתָבוּ גִט לְאַשְׁתִּי,
וְאַחֲזוּ קְרִדִּיקוֹס, וְחִזַּר וְאָמַר, אֵל תִּכְתְּבוּ, אֵין
דְּבָרֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים כָּלוּם. נִשְׁתַּתֵּק **[ד]**, וְאָמְרוּ לוֹ
נִכְתָּב גִּט לְאַשְׁתְּךָ, וְהִרְפִּין בְּרֵאשׁוֹ, בּוֹדְקִין
אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, אִם אָמַר עַל לָאו לָאו **[ה]**
וְעַל הֵן הֵן, הִרִי אֵלוֹ יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ:

ר"ע מברטנורה **מי שְׁאַחֲזוּ קְרִדִּיקוֹס**. שְׁנֵתִּיבְלָה דְעֵתוֹ מִחֲמַת שְׂד
הַשּׁוֹלֵט עַל הַשּׁוֹתֵה יֵין חֲדָשׁ **[א]**: אֵין בְּדַבְּרֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים כָּלוּם. וְאֵין
צָרִיךְ לְחִזֹּר וּלְשַׁאֲלוֹ אַחַר שְׁנֵתִּיבְשָׁבָה דְעֵתוֹ, אֶלָּא כּוֹתְבִין הֶגֶט וְסוּמְכִים
עַל דְּבָרֵינוּ הָרֵאשׁוֹנִים. וּמִיָּהוּ כָּל זְמַן שֶׁדְּעֵתוֹ מִבְּלַפְלֵת אֵין כּוֹתְבִין הֶגֶט:
הִרְפִּין. הֵטָה **[ג]**: בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. בְּדַבְּרִים אַחֲרִים: הִרִי אֵלוֹ יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ.
אִם הִרְפִּין עַל הֶגֶט הִרְפִּינָת הֵן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** וְהָא רִיחָא קְרִדִּיקוֹס שְׂמָה. גְּמָרָא: **[ב]** כָּלוּם. וְאַפְלוּ אָמַר
כְּתָבוּ וַיִּתְּנוּ. תּוֹסֵפוֹת: **[ג]** וַיִּט שְׂמִים (שְׂמוּאֵל ב כב). מְתַרְגְּמִין וְאַרְפִּין שְׂמִיא.
רש"י. וּבִתְנִיחָה הֵטָה נָא כִּדְדָּ [בְּרֵאשִׁית כד] מְתַרְגְּם אַרְפִּינִי. הִרְמַב"ם: **[ד]**
נִשְׁתַּתֵּק. לָאו אֲשַׁחֲזוּ קְרִדִּיקוֹס קָאֵי. אֶלָּא אָדָם שֶׁנַּעֲשָׂה אֵלֶם מִחֲמַת חֲלִי.

רש"י: {ה} לאו. שְׂרוּמָזוּ עַל תְּשׁוּבַת לָאוּ, הִרְכָּנָה שְׂדֵרְךָ בְּנֵי אָדָם לְהִרְכָּן עַל לָאוּ, וְעַל הֵן הִרְכָּנַת הֵן. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שאחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט כו': קורדייקוס חולי מתחדש ממלוי חדרי המוח ומתבלבל הדעת מפני כך והוא מין ממיני חולי הנופל. ואמרו אין דבריו האחרונים כלום ר"ל שאין אנו צריכין לשאול אותו פעם שניה אחר שיצא מחוליו אם יעמוד על דבריו או לא ואמנם לא יכתוב הגט עד שיקל מעליו חליו זה. והרכין בראשו ר"ל שירמז בראשו רמיזה תורה תשובה נכונה לשאלה ויפלוג בה בכל צדדי הנסיון בכל מה שאפשר: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ב

אָמְרוּ לוֹ, נִכְתָּב גִּט לְאִשְׁתְּךָ, וְאָמַר לָהֶם כָּתְבוּ {ו} , אָמְרוּ לְסוֹפֵר וְכָתַב, וְלַעֲדִים וְחִתְמוּ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתְבוּהוּ וְחִתְמוּהוּ וּנְתַנוּהוּ לוֹ וְחִזַּר וּנְתַנוּ לָהּ, הֵרִי הֵגִט בְּטַל, עַד שִׁיאֲמַר לְסוֹפֵר כָּתַב וְלַעֲדִים חִתְמוּ:

ר"ע מברטנורה אָמְרוּ לוֹ. לְפָרִיא אוֹ לְשָׁכִיב מֵרַע חָכָם: נִכְתָּב גִּט לְאִשְׁתְּךָ. שְׁלֵא תִזְקַק לִיבָם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} כָּתְבוּ. מִסְקִינָן בְּגִמְרָא, דְּכִלְהַ רַבִּי יוֹסִי (דְּסוֹף פְּרָקִין דְּלַעֲלִיל) הִיא (דְּעַל פְּרָחַד שְׁהִי שְׁלֶשָׁה, דְּאֵלוּ לְשָׁנִים אֶפְלוּ רַבִּי מֵאִיר מוֹדָה. רש"י). וְדָאֲמַר כָּתְבוּ לָאוּ דְּוִקָא, דְּהוּא הִדִּין תְּנוּ נְפִי פְּסוּל כְּדִקְתָּנִי סִיפָא עַד שִׁיאֲמַר כו', וְאוֹרְחָא דְּתַנָּא לְמַתְנִי וְלֵאֲוִסוּפִי כו', וְלֵא מְבַעֲיָא קֶאֱמַר, לֵא מְבַעֲיָא הִיכָא דְּלֵא אָמַר תְּנוּ, אֶלָּא אֶפְלוּ אָמַר תְּנוּ לֵא. וְלֵא מְבַעֲיָא הִיכָא דְּלֵא אָמַר לְבִי תִלְתָּא, אֶלָּא אֶפְלוּ אָמַר לְבִי תִלְתָּא לֵא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמרו לו נכתוב גט לאשתך ואמר להן כתובו כו': אמרו לו אינו ר"ל למי שאחזו קורדייקוס אלא לאיזה אדם שיזדמן וכמו כן אילו אמרו לו נכתוב גט ואמר להם תנו לה הגט בטל עד שיאמר הוא בעצמו כתבו וחתמו ותנו לה: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ג

זֶה גִּטּוֹךְ אִם מִתִּי, זֶה גִּטּוֹךְ אִם מִתִּי מִחֲלִי זֶה [ח], זֶה גִּטּוֹךְ לְאַחַר מִיתָה [ט], לֹא אָמַר כָּלוּם [י]. מֵהַיּוֹם אִם מִתִּי [יא], מֵעַכְשָׁיו אִם מִתִּי, הֲרִי זֶה גִּט. מֵהַיּוֹם וְלֵאחֶר מִיתָה, גִּט וְאִינוּ גִּט. אִם מִת, חוֹלְצַת וְלֹא מִתִּיבְמַת. זֶה גִּטּוֹךְ מֵהַיּוֹם אִם מִתִּי מִחֲלִי זֶה, וְעַמֵּד וְהִלֵּךְ בְּשׁוּק וְחָלָה וּמִת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ, אִם מִחֲמַת חֲלִי הָרֵאשׁוֹן מִת, הֲרִי זֶה גִּט. וְאִם לֹאוֹ, אִינוּ גִּט:

ר"ע מברטנורה זֶה גִּטּוֹךְ אִם מִתִּי. לֹא אָמַר כָּלוּם. דְּמִשְׁמַע לְכַשְׁאֲמוֹת, וְאִין גִּט לְאַחַר מִיתָה [ז]: **מִחֲלִי זֶה**. מִשְׁמַע מִחֲלִי זֶה וְאִילָךְ, וְכִיּוֹן שְׁמַת מִתּוֹךְ הַחֲלִי נִמְצָא שְׁאִין הִגִּט חָל אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה: **מֵהַיּוֹם וְלֵאחֶר מִיתָה גִּט וְאִינוּ גִּט**. מִסְפָּקָא לָן אִי תִנָּאָה הָיִי מֵהַיּוֹם אִם אֲמוֹת, וְכִיּוֹן שְׁמַת נִתְקִיִּים הִתְנָאִי וְנִמְצָא שְׁהוּא גִּט מִשְׁעַת נִתְיָנְתוּ. אִי חֲזָרָה הָיִי שְׁחֲזַר בּוֹ מִמָּאִי דְאָמַר מֵהַיּוֹם, וְאָמַר לְאַחַר מִיתָה יְהֵא גִּט, וְאִינוּ כָּלוּם כִּיּוֹן דְּלֹא אָמַר מֵהַיּוֹם אִם מִתִּי: **חוֹלְצַת**. שְׁמָא אִינוּ גִּט: **וְלֹא מִתִּיבְמַת**. שְׁמָא גִּט הוּא וְהוּא לֵה גְרוּשַׁת אַחִיו וְקִימָא עֲלִיהָ בְּאֶסוּר כְּרַת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ז] שְׁכֹן הַדִּין בְּכָל הַתְּנָאִים, שְׁהָאוּמַר הֲרִי זֶה גִּטּוֹךְ אִם אֶעֱשֶׂה דְבַר פְּלוּנִי אִם לֹא אֶעֱשֶׂה, אִין הִגִּט חָל אֶלָּא מֵאוֹתוֹ זְמַן וְאִילָךְ, כְּדַתְנִן לְקַמֵּן מִשְׁנָה ח', הֲרִי זֶה גִּטּוֹךְ אִם לֹא בְּאִתִּי מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ וּמִת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ אִינוּ גִּט. הָרִי"ן וְעִי"ן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ח] **אִם מִתִּי כּוּ'**. בְּרִיא שְׁאָמַר אִם מִתִּי. חוֹלָה שְׁאָמַר אִם מִתִּי מִחֲלִי זֶה. הִרְמַבְי"ם: [ט] **לְאַחַר מִיתָה**. לֹא הָוָה זֶה וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר זֶה. אֶלָּא הִכִּי קָאָמַר, הֲרִי זֶה גִּטּוֹךְ אִם מִתִּי כּוּ', נֶעֱשֶׂה כְּאוֹמַר לְאַחַר מִיתָה וְלֹא אָמַר כָּלוּם: [י] **לֹא כּוּ'**. וְדִלָּא כְּרַבִּי יוֹסִי דְמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ח' דְּבָבָא בְּתָרָא, דְאָמַר זְמַנּוֹ שֶׁל שֶׁטַר מוֹכִיחַ עָלָיו וְאֶפְלוּ לֹא אָמַר מֵהַיּוֹם כְּמֵאן דְאָמַר דְּמִי. גְּמָרָא. דְּבַגְטִין לֹא חִישְׁינן לְדַבְּרֵי רַבִּי יוֹסִי. הַמְּגִיד מִשְׁנָה: [יא] **מֵהַיּוֹם אִם מִתִּי**. דְּאִי מִתִּי שְׁתִּי לְשׁוֹנוֹת מִשְׁמַע. מִשְׁמַע

כְּמַעֲכָשׁוֹ, וּמִשְׁמַע כְּלֶאֱחָר מִיָּתָהּ. אָמַר לָהּ מִהְיוֹם, כְּמֵאן דְּאָמַר לָהּ מִעֲכָשׁוֹ
דְּמִי, לֹא אָמַר לָהּ מִהְיוֹם כְּמֵאן דְּאָמַר לָהּ לְאַחַר מִיָּתָהּ דְּמִי. גְּמָרָא: (עֵיקָר
תוֹי"ט).

רמב"ם זה גטיך אם מתי זה גטיך אם מתי מחולי זה כו': שיעור זאת
המשנה לפי מה שאגיד בריא שאמר לאשתו זה גטיך אם מתי או חולה
שאמר זה גטיך אם מתי מחולי זה לא אמר כלום לפי שהעיקר אצלנו אין
גט לאחר מיתה ומה שאמר אם מתי משמעותו לאחר מיתה אלא אם באר
ואמר מעכשיו או מהיום אבל אם אמר מהיום ולאחר מיתה הוא ספק אם
על מה שאמר מהיום היה דעתו והוא גט כשר וכשאמר לאחר מיתה הוי
תנאה או חזר בו ועל מה שאמר לאחר מיתה הי' דעתו והוי גט בטל [כמו
שאמרנו] שאין גט לאחר מיתה לפיכך חולצת ולא מתייבמת לפי מה שנתבאר
בפ"ג מיבמות (הל"י) וכולן שהיו להן קדושין או גירושין בספק חולצות ולא
מתייבמות: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ד

לֹא תִתְיַחַד עִמּוֹ אֶלָּא בְּפָנֵי עֵדִים, אֶפְלוּ עֶבֶד,
אֶפְלוּ שְׂפָחָה, חוּץ מִשְׂפָּחָתָהּ, מִפְּנֵי שְׂלֻבָּהּ גִּס
בָּהּ בְּשִׂפְחָתָהּ. מַה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּאִשְׁתְּ אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ. רַבִּי
יוֹסִי אוֹמֵר, מְגֵרְשֶׁת וְאִינָה מְגֵרְשֶׁת: **[יג]**

ר"ע מברטנורה לא תתיחד עמו. זה שנתנו גט ואמר לה מהיום אם מתי,
לא תתיחד עמו, שפא יבא עליה ותהא צריכה גט שני, דחישין שפא
בעל לשם קדושין: מה היא באותן הימים. לאו ארישא קאי **[יב]** באומר
מהיום אם מתי, דההיא ודאי לכי מיית אגלאי מלתא דהוי גט משעת
נתינה, והבא עליה פטור. אלא באומר לה במסירת הגט הרי זה גט
והתגרשי בו מעת שאני בעולם אם מתי, רבי יהודה סבר סמוך למיתה
הוא דהוי גט ומקמי הכי אשת איש היא. ורבי יוסי סבר מכי זיב לה
גטא כל שעתא מספקא לן דלמא זו היא שעה הסמוכה למיתה והוי גט

סִפְקָא, וְאָף עַל גַּב דְּחֵי טַפֵּי, אִין בְּרָרָה, הַלְכָד סִפְקָא הִיא וְהָבָא עָלֶיהָ
בְּאִשָּׁם תְּלוּיָא : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט {יב} כּוּן פִּרְשׁ רַש"י. וְהִקְשׁוּ בְּתוֹסְפוֹת דְּלִישְׁנָא דְּמָה הִיא שְׁהַזְכֵּר
כוּי מִשְׁמַע דְּקָאֵי אֲמַאי דְּלַעִיל מְנִיָּה. לְפִיכָד פִּרְשׁוּ דְּקָאֵי אֲמַהִיּוּם אִם מִתִּי.
וְרַבֵּי יְהוּדָה סָבַר שְׂדַעְתּוֹ לְאַחַר הַגֵּט כֹּל מָה שְׂיֻכַּל רַק שְׂיַחֲוּל מַחֲזִיִּים שְׁעָה
אַחַת סָמוּךְ לְמִיתָתוֹ, וְלְפִיכָד הִיא כְּאִשְׁתּוֹ אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ. וְלְדִידֵיהָ בְּרִישָׁא
דְּלֹא תִתְיַחַד כּוּי לֹא הָוִי טַעְמָא מְשׁוּם חֲשֵׁשׁא דְּקִדּוּשִׁין, דְּהָא עֲדִין אֵינָהּ
מְגַרְשָׁת, אֲלֵא טַעְמָא מְשׁוּם גֵּט יָשׁוּן. וְרַבֵּי יוֹסִי מְסַפְקָא לִיה אִי מְהִיּוּם מִמֶּשׁ
קְאָמַר וְהָרִי הִיא כְּפְנוּיָה, אוֹ מַעַת שְׂאֲנִי בְּעוֹלָם וְהוּא אִשְׁתּוֹ אִישׁ עַד שְׁעָה
אַחַת סָמוּךְ לְמִיתָתוֹ. וְלֹא הָוִי טַעְמָא מְשׁוּם דְּאִין בְּרָרָה, דְּאִי מְשׁוּם דְּאִין
בְּרָרָה, לֹא הִיא לְחוּל הַגְּרוּשִׁין כְּלָל, אָף עַל גַּב דְּהַבְרַר הַדְּבַר לְבִסּוּף, כִּיּוֹן דְּאִין
בְּרָרָה : **{יג}** מְגַרְשָׁת וְאֵינָהּ מְגַרְשָׁת. וְלֹא תִנּוּן סִפְקָא מְגַרְשָׁת דְּכִשְׂאָמְרוּ בְּלִשׁוֹן
מְגַרְשָׁת וְאֵינָהּ מְגַרְשָׁת, בְּעֵלָה חֵיב בְּמִזְוֹנוּתֶיהָ, כְּדֹאִיתָא בְּגַמְרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לֹא תִתְיַחַד עִמּוֹ אֲלֵא בְּפָנֵי עֵדִים כּוּי : מִמָּה שְׂרָאוּי שְׂתַדַּע שְׂכַל הַנוֹתָן
גֵּט עַל תְּנָאֵי אוֹ גֵּט עַל זְמַן אֵינּוּ מוֹתֵר לוֹ לְהִתְיַחַד עִמָּה כֹּל אוֹתוֹ הַזְּמַן אֲלֵא
שִׁיחִיָּה פְרוּשׁ מִמְנָה מִשְׁעַת כְּתִיבַת הַגֵּט וְכֹל זְמַן שֶׁהֵעִידוּ שְׁנֵי עֵדִים שְׂנִיתִיחַד
עִמָּה הַגֵּט בְּטַל וְדִינֵי מְגוּרְשָׁת וְשִׁאֵינָהּ מְגוּרְשָׁת רַבִּים מֵהֶם שֶׁהוּא חֵיב
בְּמִזְוֹנוּתֶיהָ וְאֵינּוּ מִפְּרֵי נִדְרֵיהָ וְאֵינּוּ מִטַּמְא לָהּ כְּמוֹ הַמְגוּרְשָׁת. וּפְסַק הַהֲלָכָה
בְּזֹאת שֶׁהִיא מְגוּרְשָׁת לְכָל הַדְּבַר וּבִלְבַד שִׁימוֹת לְפִיכָד מִי שְׁבֹא עֲלֶיהָ בְּאֵלוֹ
הַיָּמִים בְּעִילְתוֹ תְּלוּיָה אִם מֵת הַבַּעַל יִפְטֹר וְאִם עִמַּד וּבְטַל הַגֵּט הִנֵּה בְּעַל
אִשְׁתּוֹ אִישׁ וְאִם בֹּא עֲלֶיהָ בְּשִׁגְגָה יִבִּיא חֲטָאָת : (רמב"ם)

פּרָק ז' - מִשְׁנָה ה'

הָרִי זֶה גֵּטְךָ עַל מְנַת שְׂתִתְנִי לִי מְאִתִּים זֹז, וְהָרִי זֶה מְגַרְשָׁת, וְתִתֵּן. עַל מְנַת שְׂתִתְנִי לִי מְכָאן
וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם נִתְּנָה לוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים
יוֹם, מְגַרְשָׁת **{יד}**, וְאִם לָאוּ, אֵינָהּ מְגַרְשָׁת. אָמַר
רַבּוֹן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַעֲשֵׂה בְּצִידוֹן בְּאַחַד

שָׁאֵמַר לְאִשְׁתּוֹ, הֲרִי זֶה גִּטְךָ עַל מְנַת שְׁתַּתַּנִּי לִי
אֶצְטְלִיתִי, וְאֶבְדָּה אֶצְטְלִיתוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים,
תִּתֵּן לוֹ אֶת דְּמִיָּה:

ר"ע מברטנורה הרי זו מגרשת ונתת. מגרשת מעכשיו משעת קבלת הגט, וחיבת לתן מה שהתנה עמה. ואם אבד הגט או נקרע קדם שתתן, אינה צריכה גט אחר, דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו: **אמר רבן שמעון בן גמליאל מעשה בצידן**. בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, אם אמר לה על מנת שתתני לי אצטליתי ואבדה אצטליתו, דוקא קאמר לה. רבן שמעון בן גמליאל אומר תתן לו את דמיה, שלא נתפון הבעל אלא להרוחה דידיה, ומעשה נמי בצידן באחד שאמר לאשתו וכו' ואמרו חכמים תתן לו את דמיה. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יד] **מגרשת**. פשיטא, מהו דתימא קפדיה לאו קפדא ולזרזה קאתי, קא משמע לן. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז כו': ותתן ר"ל שנתגרשה מעכשיו אבל מחוייבת שתתן מה שהתנה עליה לפיכך אם נקרע הגט או נאבד קודם שיתקיים תנאה ואח"כ קיימתו אינה צריכה גט אחר. מה שאמר מכאן עד שלשים יום אינו ר"ל שהיא תתן לו כשישלמו שלשים יום על כל פנים אמנם הכוונה שתשלים בזה הזמן ואין עושין היקש על זה הדין כשאמר לה ה"ז גיטיך ע"מ שתתני לי בגד פלוני או חפץ פלוני שנאמר תתן דמיו או אחר במקומו ששוא יותר ממנו אלא היא מחוייבת לתת אותו הדבר בעצמו ורשב"ג חולק על זה הדין כמו שזכר. ואין הלכה כמותו: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ו

הרי זה גיטיך על מנת שתשמשי את אבא, על מנת שתניקי את בני, כמה היא מניקתו, שתי

שָׁנִים {טו}. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁמֹנֶה עָשָׂר חֲדָשׁ.
מֵת הַבֵּן אוֹ שְׁמֵת הָאָב, הֵרִי זֶה גִט. הֵרִי זֶה
גִּטְךָ עַל מְנַת שְׁתֵּשְׁמִשִּׁי אֶת אֲבֵא שְׁתֵּי שָׁנִים, עַל
מְנַת שְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנֵי שְׁתֵּי שָׁנִים, מֵת הַבֵּן אוֹ
שְׁמֵת הָאָב אוֹ שְׁאָמַר הָאָב אִי אֶפְשִׁי
שְׁתֵּשְׁמִשְׁנִי, שְׁלֹא בְּהַקְפָּדָה, אֵינוֹ גִּט. רַבֵּן
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּזֶה גִּט. כָּלֹל אָמַר
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כָּל עֶכְפָּה שְׁאִינָה
הַיְמָנָה, הֵרִי זֶה גִּט:

ר"ע מברטנורה על מְנַת שְׁתֵּשְׁמִשִּׁי אֶת אֲבֵא, עַל מְנַת שְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנֵי.
בְּגִמְרָא מוֹכַח דְּכָל סְתָם שְׁלֹא קָבַע זְמַן כְּמָה תִּשְׁמַשׁ אֶת אָבִיו אוֹ כְּמָה
תַּנִּיק אֶת בְּנוֹ, כְּמִפְרָשׁ יוֹם אֶחָד דְּמִי, וְנִתְקַיֵּם הַתְּנָאִי אִם תִּשְׁמַשׁ אֶת
אָבִיו אוֹ תַּנִּיק אֶת בְּנוֹ יוֹם אֶחָד בְּלִבְד: **כְּמָה הִיא מְנִיקְתּוֹ.** כְּלוּמַר כְּמָה
הוּא זְמַן הַיְנִיקָה, שְׁאִם הַיְנִיקְתּוֹ יוֹם אֶחָד בְּזֶה הַזְּמַן, נִתְקַיֵּם הַתְּנָאִי:
שְׁתֵּי שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁמֹנֶה עָשָׂר חֲדָשׁ. אֲבָל אִם הַיְנִיקָה אוֹתוֹ
אֲחֵר שְׁשָׁלְמוּ שְׁתֵּי שָׁנִים לְרַבֵּן וְשְׁמֹנֶה עָשָׂר חֲדָשׁ לְרַבִּי יְהוּדָה, אֵין זֶה
יְנִיקָה, וְלֹא נִתְקַיֵּם הַתְּנָאִי. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **מֵת הַבֵּן.** וְלֹא
הַיְנִיקְתּוֹ כָּלֹל: **אוֹ מֵת הָאָב.** וְלֹא שְׁמַשְׁתּוֹ: **הֵרִי זֶה גִּט.** דְּלֹא לְצַעוּרָה
אֵיכּוֹן בְּתַנְאוֹ, אֲלֵא לְהַרְוּחָה דִּידֵיהּ {טז}, וְהָא לֹא אֶצְטְרִיךְ, וְאִם הָיָה
יּוֹדֵעַ שְׁיִמּוֹת אָבִיו אוֹ בְּנוֹ לֹא הָיָה מִתְּנָה: **שְׁלֹא בְּהַקְפָּדָה.** אֵף עַל פִּי שְׁהִיא
לֹא הִכְעִיסְתּוֹ, וְאֵין הַעֶכְפָּה מְמַנָּה, אֵינוֹ גִּט. וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בְּהַקְפָּדָה:
כְּזֶה גִּט. הוּאִיל וְלֹא הַקְפִּידְתּוֹ וְאֵין הַעֶכְפָּה מְמַנָּה. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבֵּן
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} **שְׁתֵּי שָׁנִים.** וְלַעֲנִין לְשַׁמֵּשׁ אֶת אָבִיו, כָּל יְמֵי חַיָּיו. רַשִׁי:
{טז} וְלֹא קָשְׁיָא דְרַבֵּן אֲדַרְבַּנּוּ, דְּהִכָּא לֹא נִתְכַּוֵּן לְצַעוּרָה בְּחִנְסִים אֲלֵא לְצַרְךָ
בְּנוֹ וְאָבִיו, וְכִי מֵת הָאָב לֹא אֶצְטְרִיךְ. אֲבָל גְּבִי אֶצְטְלִית לְעוֹלָם הוּא צְרִיךְ
לְאֶצְטְלִית וְלֹא לְדַמְיָהּ, וְלִכְךָ כְּשֶׁאֲבָדָה יָכוֹל לומר אֵינִי חַפֵּץ בְּדַמְיָ אֶצְטְלִית.
תּוֹסְפוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרי זה גיטיך על מנת שתשמיש את אבא כו': אמרו כמה היא
מניקתו שתי שנים אינו ר"ל שהוא מחייב אותה בזה התנאי שתניקהו ב'
שנים לפי שהוא ע"מ שתניקהו סתם אמר לה והעיקר אצלנו כל סתם
כמפרש יום אחד דמי לפיכך אינה חייבת שתניקהו אלא יום אחד בלבד
וכמו כן לא תשמש אביו אלא יום אחד אמנם זה היום שתניקהו יהיה בזמן
היניקה וכאילו שאל כמה זמן היניקה שתניק בו זה היום שהיא מתחייבת

והשמיענו מחלוקת ר' יהודה ורבנן זה זמן היניקה שהוא מכריח את האשה להניק את בנה ואפילו היתה מגורשת והם שתי שנים א"כ לא היה הולד מכירה כמו שבארנו בפרק שנים עשר מכתובות (הלכה א) ואינו מותר אצלנו נשואי המעוברת והמניקה בכל אלו השתי שנים ואפילו שנתנה בנה להניק ומי שנשא מעוברת או מניקה יוציאה בגט ואפילו היה כהן ואם מת הולד תנשא ולא נחוש שמא יהרגנו לפי שזה רחוק מן האפשרות אלא א"כ היתה האם יורשת כגון שתהיה בת דודו שאז נחוש ממנה שמא תהרגנו בשביל הירושה ולא מניחין שתניקוהו אלא בעדים ולשון התלמוד (כתובות קב:) מי שמת והניח בן קטן אין מניחין אותו אצל מי שראוי ליורשו מעשה שהיה והרגוהו. ואין הלכה כר' יהודה ולא כרבן שמעון בן גמליאל: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ז

הרי זה גטף אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום, והיה הולד מיהודה לגליל, הגיע לאנטיפטרס וחזר, בטל תנאו. הרי זה גטף אם לא באתי מכאן עד שלשים יום, והיה הולד מגליל ליהודה, והגיע לכפר עותנאי וחזר, בטל תנאו {יח}. הרי זה גטף אם לא באתי מכאן עד שלשים יום, והיה הולד למדינת הים והגיע לעכו וחזר, בטל תנאו. הרי זה גטף כל זמן שאעבר מכנגד פניך שלשים יום, היה הולד ובא, הולד ובא, הואיל ולא נתיחד עמה, הרי זה גט:

ר"ע מברטנורה הגיע לאנטיפטרס. מפרש בגמרא משנה זו, כגון דאתני שני תנאים, אי מטינא לגליל, לאלתר להוי גטא. ואי לא מטינא לגליל, אי משתהינן תלתין יומין ולא אתינא להוי גטא, ואי לא, לא ליהוי גטא

יז. וְהִלֵּךְ וְהִגִּיעַ לְאַנְטִיפָטְרָס שֶׁהוּא סוּף אֶרֶץ יְהוּדָה וְחָזַר קִדְּם שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּטַל הַגֵּט. דְּלֹא לְגַלִּיל מְטָא, וְלֹא אִישְׁתַּהֲי תִּלְתִּין יוֹמִין: **וְכֵן אִם הָיָה הוֹלֵךְ מְגַלִּיל לְיְהוּדָה וְהִגִּיעַ לְכַפּוֹר עוֹתְנָאִי**. שֶׁהוּא בְּקֶצֶה גְבוּל הַגְּלִיל: **וְכֵן אִם הָיָה הוֹלֵךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְהִגִּיעַ לְעַפּוֹ**. שֶׁהוּא בְּקֶצֶה גְבוּל שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **יט** וְחָזַר בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּטַל הַגֵּט, שֶׁהָרִי לֹא הִלֵּךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְגַם לֹא נִשְׁתַּהֲה שְׁלֹשִׁים יוֹם: **כֹּל זְמַן שֶׁאֶעְבֵּר מִכְּנֻד פְּנִידָה שְׁלֹשִׁים יוֹם**. כְּשֶׁאֶשְׁתַּהֲה שְׁלֹשִׁים יוֹם עוֹבֵר מִכְּנֻד פְּנִידָה אִזּוּ יֵהָא גֵּט: **וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא וְכוּ'**. לְאַחַר מְכָאן כְּשִׁישְׁתַּהֲה שְׁלֹשִׁים יוֹם עוֹבֵר מִכְּנֻד פְּנִיָּה, יֵהָא גֵּט. וְלֹא אֶמְרִינן הוֹאִיל וּמַעְקָרָא הָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, נְחוּשׁ שְׁמָא פִּיס קִטְטָה שְׁבִינִיָּהּ וּבְטַל גֵּטָא, דְּמַאחַר שֶׁלֹּא נִתְיַחַד עִמָּה בְּשַׁעָה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא, לֹא חִישִׁינן שְׁמָא פִּיס **כ**. וְכִי מְקִיָּם תְּנַאֲיָה וְשַׁהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם עוֹבֵר מִכְּנֻד פְּנִיָּה, הוּי גֵּטָא. וּבְגִמְרָא מוֹקִי לָהּ בְּאוּמַר בְּשַׁעָה הַתְּנַאֲיָה עַל מְנַת כּוֹן אֲנִי מוֹסֵר לָהּ הַגֵּט, שֶׁתְּהָא נֶאֱמַנְתָּ עָלַי כְּמַאָה עֲדִים כֹּל זְמַן שֶׁתֹּאמַר שֶׁלֹּא בָּאתִי וְנִתְיַחַדְתִּי וּפְיִסְתִּי. וְכֵן הִלְכָה. שְׁאִם לֹא אָמַר כּוֹן בְּשַׁעָה הַתְּנַאֲיָה, חִישִׁינן שְׁמָא יבֹא בְּעַל וַיַּעֲרַר וַיֹּאמַר פְּיִסְתִּי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט יז וְהָכִי מִשְׁמַע מִתְּנִיתִין, הָרִי זֶה גֵּיטָא אִם לֹא בָּאתִי מְכָאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם שֶׁאֶצֵּא מְכָאן, וְהָיָה הוֹלֵךְ מִיְהוּדָה לְגַלִּיל, וְתִלָּה הַגֵּט גַּם בְּבִיאָתוֹ לְגַלִּיל. הַר"ן: **יח** **בְּטַל תְּנַאֲוֹ**. וְאִין כָּאן עוֹד תְּנַאֲי לְקִימוֹ כוּ'. וְאֶפְלוּ קִימוֹ לְאַחַר זְמַן, הָרִי לֹא הִתְנָה אֶלְא עַל מְהִלָּךְ רֵאשׁוֹן. רְש"י: **יט** דְּעַפּוֹ מְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא, אֶף עַל גֵּב דְּלַעֲנִין מִבֵּיא גֵּט מִמַּדִּינַת הַיָּם עַפּוֹ כְּחוּצָה לְאֶרֶץ לְתַנָּא קִמָּא דְּמִשְׁנָה ב' דְּפָרֵק קִמָּא: **כ** וְכֵן פִּרְשׁ רְש"י, כְּשִׁישְׁתַּהֲה עִמּוֹ וּבְעַל הוֹנָה לִיָּה גֵּט יִשָּׁן. עַד כָּאן. כְּלוּמַר וְתַנּוּן בְּמִשְׁנָה ד' פָּרֵק דְּלִקְמוֹן דְּבֵית הַלֵּל אוֹסְרִין לְגַרְשׁ בּוֹ. וְהָכִא תַנּוּן הָרִי זֶה גֵּט דְּמִגְרָשִׁים בּוֹ לְכַתְּחִלָּה. הַר"ן. לְפִי שְׁמַחֲשֵׁב קִיּוּם הַתְּנַאֲי לְנִתְיַנְתָּ הַגֵּט כוּ'. וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפּוֹת דְּמִלְשׁוֹן רְש"י (וְכֵן כְּתַב הַר"ב) וַיַּעֲרַר, מִשְׁמַע שֶׁחֲשַׁשְׂתָּא זֹו אֵינָה אֶלְא מְשׁוּם שְׁיּוּצִיא לְעוֹ, וְכִיּוֹן שֶׁהֶאֱמִינָה לֹא יוּצִיא לְעוֹ, דְּכִסִּיפָא לִיָּה מְלִתָּא. וְעִינן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הָרִי זֶה גֵיטִיךְ אִם לֹא בָּאתִי מְכָאן עַד שְׁלֹשִׁים כוּ': אֲנִטִּיפְטְרָס מְקוּם בְּאֶרֶץ יְהוּדָה. וְכַפּוֹר עוֹתְנָאִי מְקוּם בְּאֶרֶץ הַגְּלִיל. וְעַכּוֹ שְׁכוּנָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל הַמִּיצַר וְזֹאת הַמִּשְׁנָה בְּנוּיָה עַל שְׁתֵּי תַנַּאֲיִן וְזֶה כְּשֶׁהוּא אוֹמַר לָהּ [אם הַגְּעֵתִי לְגַלִּיל הָרִי הוּא גֵט] אִם לֹא הַגְּעֵתִי לְגַלִּיל אֲלֹא נִשְׁתַּהֲתִי בִיְהוּדָה שְׁלֹשִׁים יוֹם הָרִי הוּא גֵט וְאִם לֹא אֵינּוּ גֵט לְפִיכֵךְ כְּשֶׁהִגִּיעַ לְאַנְטִיפְטְרָס וְחָזַר בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵינּוּ גֵט לְפִי שֶׁאֲנִטִּיפְטְרָס מְאֶרֶץ יְהוּדָה הוּא וְלֹא שֶׁהָיָה שְׁלֹשִׁים יוֹם וְכַמוֹ כֵּן הַדִּין בְּאִמְרוֹ גַלִּיל וּמַדִּינַת הַיָּם וְמָה שֶׁאֵמַר הִיָּה הוֹלֵךְ וּבָא ר"ל בְּזֶה שֶׁהוּא גֵט כְּשֶׁר וְאֵינּוּ גֵט יִשָּׁן וְלֹא תִתְגַרֵּשׁ בְּשׁוּם פְּנִים אֲלֹא עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְצוּי בְּמַדִּינָה שְׁלֹשִׁים יוֹם רְצוּפִים: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ח

הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד שנים
עשר חדש, ומת בתוך שנים עשר חדש, אינו
גיט. הרי זה גיטך מעכשיו **{כא}** אם לא באתי
מכאן ועד שנים עשר חדש, ומת בתוך שנים
עשר חדש, הרי זה גיט **{כב}** :

ר"ע מברטנורה אינו גיט. דכיון דלא אמר מעכשיו, משמע לאחר שנים
עשר חדש יהא גיט, והרי מת בתוך הזמן, וצריכה ליבם : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כא}** מעכשיו. אף על גב דכבר תנן לה לעיל משנה ג', סלקא
דעתך אמינא נהי דאם מתי לאחר מיתה משמע, הני מלי היכא דתלה
במיתה, דכיון דלא מגרש לה אלא כי היכי דלא תפל קמי יבם אף הוא אינו
רוצה שיחול גטה אלא לאחר מיתה, דסבור הוא דיש גיט לאחר מיתה, אבל
הכא דתלה באם לא באתי סלקא דעתך אמינא דמעכשיו משמע. קא משמע
לן כו'. הר"ן : **{כב}** הרי זה גיט. ובגמרא איכא דמתני אמתניתין דהכא נמי
שצריך שיאמינה אם תאמר שלא בא, ואיכא דלא מתני הכי אמתניתין,
דכיון שלא ראינו שבה לעיר משיצא לא חישינן שמה בא. והר"ב שלא פרש
משמע שסובר דאין צריך. וכן פסק הרמב"ם. עוד אבעיא להו אם מתרת
מיד שמת, שהרי ודאי לא יבא עוד ויש כאן קיום תנאי, או דלמא לאחר
שנים עשר חדש דאתקיים תנאה, ופרשו התוספות, משום דאיכא למגזר אטו
לא מת. ולא אפשיטי, ופסקו לחמרא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש כו' : אבל אינה
מותרת לאחרים אלא בחליצה עד שישלמו שנים עשר חדש : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ט

אִם לֹא בָאתִי מִכָּאן עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כָּתְבוּ
וּתְנוּ גִט לְאִשְׁתִּי, כָּתְבוּ גִט בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר
חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, אִינוּ גִט {כג}.
כָּתְבוּ וּתְנוּ גִט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָאתִי מִכָּאן וְעַד
שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ
וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, אִינוּ גִט. רַבִּי
יוֹסִי אוֹמֵר, כְּזֶה גִט {כד}. כָּתְבוּ לְאַחַר שְׁנַיִם
עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ וּמֵת,
אִם הֵגִט קֹדֶם לְמִיתָהּ, הֵרִי זֶה גִט. וְאִם מִיתָהּ
קֹדָמָה לְגִט, אִינוּ גִט {כה}. וְאִם אֵין יָדוּעַ, זֹו הִיא
שְׁאֵמְרוּ {כו}, מְגַרְשֵׁת וְאִינָה מְגַרְשֵׁת {כז} :

עיקר תוי"ט {כג} אינו גט. דלא תימא שלא הקפיד אלא על הנתינה. אלא אף על הפתיבה הקפיד. הר"ן: {כד} כזה גט. מדהוה ליה למימר אם לא באתי כתיבו ותנו, ואמר כתיבו ותנו אם לא באתי, הכי קאמר, כתיבו מעכשיו ותנו אם לא באתי. ורבנן, לא שנא הכי ולא שנא הכי. גמרא: {כה} אינו גט. אם מת אחר שנים עשר חודש אחר שנכתב הגט קודם שיתנוהו לה. הרמב"ם: {כו} זו היא כו'. כלומר גם זו היא בכלל שאמרו מגרשת כו': {כז} מגרשת ואינה מגרשת. ולא מוקמינן ליה בחזקת חי ונימא דלאחר שנים עשר חודש מת, אלא כיון דהשתא מת מסקמי הכי מספקינן ליה דלמא בתוך שנים עשר חודש מת. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אם לא באתי מכאן עד י"ב חדש כתבו כו': אם מיתה קדמה לגט אינו גט אם מת אחר י"ב חדש אחר שנכתב הגט קודם שיתנהו לה. ואין הלכה כר' יוסי: (רמב"ם)

פרק ח - משנה א

הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה **[א]** או בתוך חצר, הרי זו מגרשת. זרקו לה בתוך ביתו או בתוך חצרו, אפלו הוא **[ד]** עמה במטה, אינה מגרשת. לתוך חיקה או לתוך קלתה, הרי זו מגרשת:

ר"ע מברטנורה הזורק. הרי זו מגרשת. דכתוב (דברים כד) ונתן בגדה, ומדלא כתיב ובגדה יתננו, משמע ונתן מכל מקום **[ב]**, בין בחצר בין בגנה בין בקרפיפה. והוא שתהא עומדת בצד ביתה או בצד חצרה **[ג]**: **קלתה.** כלי שהנשים נוטות בו מטוה ומחטין: **הרי זו מגרשת.** ואפלו היא בתוך ביתו, דמקום חיקה וקלתה קנוי לה, שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה **[ה]** ולא על מקום קלתה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] ביתה. של נכסי מלוג, וזרקו לה על גבי קרקע. רש"י. ובגמרא פריך מה שקנתה אשה קנה בעלה ואם כן אפתי לא נפיק גט מיד הבעל. ואסיק רבא דגטה וחצרה באים כאחד, מידי דהווא יד עבד דקני ליה לרביה ואפלו הכי קונה את עצמו בשטר על ידי עצמו משום דגטו וידו באין כאחד, הכי נמי גטה וחצרה באין כאחד: **[ב]** וידה דכתב רחמנא, דבעינן דומיא דידה, דמשתמרת לדעתה. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** גמרא. וטעמא, כי ידה, מה ידה בסמוכה אף חצרה בסמוכה. ומזה הלשון משמע דבצד וחוצה לה סגי, ובתוך לאו דוקא. ועין תוספות יום טוב: **[ד]** הוא. פרוש, הגט, ומוקי לה בגמרא כשהמטה שלו. אבל מטה שלה וגבוה עשרה חולקת רשות לעצמה. מאי איכא, מקום פרעי, אמקום פרעי לא קפדי אינשי: **[ה]** ואם תאמר פשיטא דהא חיקה הוי ממש כידה. ואומר ר"י דמיירי כשבגדיה נגררין בארץ. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה כו': קלתה כלי מקבצות בו הנשים מה שטוות ואין הבעל מקפיד לו על מקום חיקה ולא על מקום קלתה ולכך מקנה לה ואע"פ שהיא ברשות הבעל ומה שאמר לתוך ביתה או לתוך חצרה מגורשת על מנת שתהיה עומדת בצד ביתה או בצד חצירה: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ב

אמר לה, כְּנִסִּי שְׁטֵר חוֹב זֶה, או שְׁמַצָּאתוּ מֵאַחֲרָיו, קוֹרְאָה וְהָרִי הוּא גְטָה, אֵינוּ גֵט **{ו}**, עַד שְׂיֹאמַר **{ז}** לָהּ, הֵא גֵטְךָ **{ח}**. נָתַן בְּיָדָהּ וְהִיא יִשְׁנָה **{ט}**, יַעֲזֹרָה, קוֹרְאָה וְהָרִי הוּא גְטָה, אֵינוּ גֵט, עַד שְׂיֹאמַר לָהּ הֵא זֶה גֵטְךָ **{י}**. הִיָּתָה עוֹמֶדֶת בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים וְזָרְקוּ לָהּ, קָרוֹב לָהּ, מְגֵרֶשֶׁת. קָרוֹב לוֹ, אֵינָה מְגֵרֶשֶׁת. מְחַצָּה עַל מְחַצָּה, מְגֵרֶשֶׁת וְאֵינָה מְגֵרֶשֶׁת:

ר"ע מברטנורה או שְׁמַצָּאתוּ מֵאַחֲרָיו. שְׁהִיָּה הַגֵּט עַל גְּבוּ וְעַקֵּם גְּבוּ לָהּ כְּדִי שֶׁתִּטְלֶנּוּ: אֵינוּ גֵט עַד שְׂיֹאמַר טְלִי גֵטְךָ. וְלִכִּי אָמַר טְלִי גֵטְךָ מִיֵּהָת הָיָה גֵט. אָבֵל אִם הָיָה הַגֵּט עַל גְּבֵי קָרְקַע אוֹ עַל גְּבוּ אוֹ בְּגוּפוֹ וְלֹא עַקֵּם גְּבוּ אוֹ לֹא הִמְצִיא גוּפוֹ לָהּ כְּדִי שֶׁתִּטְלֶנּוּ, אָפְלוּ אָמַר טְלִי גֵטְךָ אֵינוּ גֵט: קוֹרְאָה וְהָרִי הִיא גְטָה. כְּשֶׁהִיא קוֹרְאָה בּוֹ רוֹאָה שֶׁהוּא גְטָה: קָרוֹב לָהּ מְגֵרֶשֶׁת, קָרוֹב לוֹ אֵינָה מְגֵרֶשֶׁת. כֹּל שֶׁהִיא יְכוּלָה לְשַׁמְרוֹ וְהוּא אֵינוּ יְכוּל לְשַׁמְרוֹ, זֶהוּ קָרוֹב לָהּ. וְכֹל שֶׁהִיא אֵינָה יְכוּלָה לְשַׁמְרוֹ וְהוּא יְכוּל לְשַׁמְרוֹ **{יא}** זֶהוּ קָרוֹב לוֹ. שְׁנִיָּהֶם יְכוּלִים לְשַׁמְרוֹ אוֹ שְׁנִיָּהֶם אֵינָם יְכוּלִים לְשַׁמְרוֹ, זֶהוּ מְחַצָּה עַל מְחַצָּה **{יב}**. וְלַעֲנִין פֶּסֶק הִלְכָה אֵינָה מְגֵרֶשֶׁת עַד שְׁיִגִיעַ **{יג}** גֵּט לְיָדָהּ אוֹ לְרִשּׁוּתָהּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ו}** אֵינוּ גֵט. בְּעֶסוּקִין בְּעִנְיָן גְּרוּשִׁין עֶסְקִינּוּ. דָּאִי לֹא, מֵאִי אִירָא אָמַר לָהּ כְּנִסִּי שְׁטֵר חוֹב כו', אָפְלוּ נָתַנוּ לָהּ נְתִינָה מְעֻלָּתָא אֶלָּא שְׁלֹא פְרַשׁ

אינו כלום, דהא קימא לן צריד לפרש. אלא בעסוקין בענין גרושין בתחלה עסקינן, אלא כיון שאמר לה כנסי שטר חוב זה הרי נתבטל כל מה שהיו עסוקין באותו ענין מתחלה, כיון שלא אמר לעדים ראו גט שאני נותן לה, דבהכי מהני כדאיתא בגמרא דף נ"ה. וכן נמי כשמצאתו אחריו, אין עסוקין באותו ענין מועיל, כיון שהיא נתינה גרועה שעקם גבו לה. הר"ן: **[ז]** עד שיאמר. פרוש אפלו בעודו בידה, ואין צריד לחזר לטלנו מידה, כרבי בגמרא, דונתו בידה קרינא ביה אף על גב דנתינה ראשונה לאו פלוס הוא. הר"ן. אבל נתינה בעינו. ומשום הכי טלי גיטא מעל גבי קרקע לא מהני ואפלו אמר לה אחר כך הא גיטא: **[ח]** הא גיטא. שצריד שיתן לה בתורת גרושין, שגמרא ספר פרייתות ונתן בידה, שיתן אותה בתורת ספר פרייתות. הרמב"ם: **[ט]** ישנה. דאף על גב דלא בעינו דעתא דידה, מקום המשפחה מיהא בעינו, וכשהיא ישנה לא מינטר. הר"ן: **[י]** עד שיאמר כו'. ואף על פי שהיו מתחלה עסוקין באותו ענין, ואפלו אמר לעדים מתחלה ראו הגט שאני נותן לה, דמהני ברישא, הכא לא, דישנה לאו בת אגרושי היא. הר"ן. ויאמר לה בעודו בידה כשננערה, וכרבי, וכמו שכתבתי לעיל: **[יא]** ואם תאמר מה לי יכול לשמרו כיון דהיא אינה יכולה לשמרו. ויש לומר בפני עצמה אינה יכולה לשמרו אלא עם אחר, והוא יכול לשמרו בפני עצמו. תוספות: **[יב]** תימה הוא אמאי מגרשת כלל. ותמצו בתוספות דשניהם אינם יכולים לשמרו הינו כל אחד בפני עצמו, אבל שניהם ביחד יכולים לשמרו. ועין תוספות יום טוב: **[יג]** גזרה שפא יאמרו על רחוק שהוא קרוב. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמר לה כנסי שטר חוב זה או שמצאתו כו': היתה עומדת ברה"ר וזרקו לה קרוב לה כו': מה שאמר מצאתו מאחוריו אינו גט עד שיאמר הרי זה גיטיך בתנאי שירמוז לה שתקבלנו והוא בידו או קשור על גבו לא שיהיה על גבי קרקע אמנם אחר שהגיע לידה אינו מועיל שום דבר שיאמר ודע שלעולם היא צריכה חליצה מדרבנן עד שיגיע גט לידה או לרשותה: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ג

וכן לענין קדושין **[יד]**. וכן לענין החוב. אמר לו בעל חובו, זרק לי חובי, וזרקו לו, קרוב למלוה, זכה הלוה. קרוב ללוה, הלוה חב.

מַחֲצָה עַל מַחֲצָה, שְׁנֵיהֶם יִחַלְקוּ. הִיָּתָה עוֹמֶדֶת עַל רֹאשׁ הַגֵּג {יז} וְזָרְקוּ לָהּ, כִּיּוֹן שֶׁהִגִיעַ לְאֹוִיר הַגֵּג, הָרִי זֶה מְגַרְשֶׁת. הוּא מְלַמֵּעָה וְהִיא מְלַמֶּטָה וְזָרְקוּ לָהּ, כִּיּוֹן שֶׁיֵצֵא מִרְשׁוֹת הַגֵּג, נִמְחַק {יט} אוֹ נִשְׂרָף {כ}, הָרִי זֶה מְגַרְשֶׁת :

ר"ע מברטנורה אָמַר לוֹ בְּעַל חוּבוֹ זֶרֶק לִי חוּבִי. בְּגִמְרָא מוֹקְמִינן לָהּ בְּאוֹמַר זֶרֶק לִי חוּבִי בְּתוֹרַת גִּטִין {טו}, דְּכִיּוֹן דְּאָמַר לִיהּ הֵכִי הָוָה לִיהּ לְחוּב זֶה דִּין גִּט, וְאִם זָרֶק אוֹתוֹ הַלְוָה קְרוּב לְמַלְוָה וְאָבַד, זָכָה הַלְוָה וְאִינוּ חַיֵּב לְשֵׁלִם. וְאִם קְרוּב לְוָה, הַלְוָה חַיֵּב וְכוּ'. אָבַל אִם אָמַר לוֹ זֶרֶק לִי חוּבִי וְהִפְטִיר, מְכִיּוֹן שֶׁזָּרְקוּ לוֹ בְּכָל עֲנָן, פְּטוֹר {יז} : לְאֹוִיר הַגֵּג. לְפָחוֹת מְשֻׁלְשָׁה סְמוּךְ לְקַרְקָעִית הַגֵּג, דְּכָלְבוּד דְּמִי : מִרְשׁוֹת הַגֵּג. יֵצֵא מִמַּחְצַת הַגֵּג וְנִכְנַס לְתוֹךְ מַחְצַת הַמְּקוֹם שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בּוֹ {יח} : אוֹ נִשְׂרָף הָרִי זֶה מְגַרְשֶׁת. וְהוּא שֶׁקְדָמָה זְרִיקַת הַגִּט בְּחֹצֵר קִדְּם שֶׁתִּהְיֶה הַדְּלָקָה בְּאֹוִיר הַחֹצֵר. שְׂאִם הִיָּתָה הַדְּלָקָה בְּחֹצֵר תַּחְלָה, מֵעַקְרָא לְשִׁרְפָה קְאָזִיל וְאִינָה מְגַרְשֶׁת : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} קְדוּשִׁין. דְּכִתִּיב וְיִצְאָה וְהִיָּתָה. גִּמְרָא : {טו} פֶּרֶשׁ רִשִׁי דְּדוֹקָא לְעֲנָן גִּטִין מִפְּנֵי הַתְּקֵנָה וְכוּן לְקְדוּשִׁין מְשׁוּם דְּאִתְקַשׁ, הַלְכָדָּהּ הָא דְּתַנּוּ וְכוּן לְעֲנָן הַחוּב דְּוֹקָא כְּשֶׁאָמַר לָהּ בְּתוֹרַת גִּטִין. דְּאֵלוֹ סִתְמָא זֶרֶק לִי וְשִׁמְרָ קְאָמַר. וְאָמַרוּ בְּגִמְרָא דְּקָא מְשֻׁמַע לָן דְּלֹא מְצִי אָמַר לִיהּ מְשֻׁטָה אֲנִי בְּדָ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {יז} וְזֶה לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם, אָמַר לוֹ הַמְּלֹוֹה זֶרֶק לִי חוּבִי וְהִפְטִיר, וְזָרְקוּ וְאָבַד אוֹ נִשְׂרָף קִדְּם שֶׁיִּגִיעַ לִיד הַמְּלֹוֹה, פְּטוֹר. וּמְשֻׁמַע לִיהּ לְהַר"ב דְּבָכָל עֲנָן קְאָמַר דְּפְטוֹר. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {יז} הַגֵּג. מְסִיק בְּגִמְרָא בְּגַג דִּידָהּ וְחֹצֵר דִּידָהּ : {יח} וְכוּן לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם. וְכִלּוּמֵר וְלֹא סְגִי בִּיצִיאָה מִרְשׁוֹת הַגֵּג בְּלִבְד אֵלָא עַד שֶׁיִּכְנַס לְתוֹךְ מַחְצַת הַמְּקוֹם וְכוּ', מְשׁוּם דְּקִדְּם שֶׁיִּכְנַס לְתוֹךְ מַחְצוֹת אֵין רְאוּי לְנוּחַ, דְּאִתִּי זִיקָא וְדָחִי לִיהּ חוּץ לְמַחְצוֹת. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {יט} נִמְחַק. בְּגִמְרָא אָמְרִינן דְּהִינוּ שְׁנִמְחַק דְּרָף יְרִידָה, אָבַל כְּשֶׁנִּמְחַק דְּרָף עֲלֶיהָ, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ מַחְצוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת אִינָה מְגַרְשֶׁת, דְּלֹא מְקַרְיָא נְתִינָה אֵלָא דְּרָף הַנְּחָתוֹ. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {כ} אוֹ נִשְׂרָף. וְהוּא הַדִּין בְּרִישָׁא. וְהָא דְּתַנָּא לָהּ בְּסִיפָא, אוֹרְחָא דְּמַלְתָּא נֶקֶט, דְּבַחֲצֵר שְׁכִיחַ מִים וְאֵשׁ. פּוֹסְקִים : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וְכוּן לְעֲנָן קְדוּשִׁין וְכוּן לְעֲנָן הַחוּב כו' : הִיָּתָה עוֹמֶדֶת עַל רֹאשׁ הַגֵּג וְזָרְקוּ לָהּ כו' : וְעַל מִנַּת שִׁיאֵמַר לוֹ זְרוּק לִי חוּבִי בְּתוֹרַת גִּיטִין לְפִיכַד אִם הִגִיעַ הַמִּמּוֹן קְרוּב מִן הַמְּלֹוֹה נִפְטֵר הַלוֹה שְׁכַבֵּר הִגִיעַ לוֹ הַמִּמּוֹן כְּמוֹ הַגִּט וְהוּא כְּבֵר נִתְפִיִּס מִמֶּנּוּ בְּקַבְלַת הַמִּמּוֹן בְּזֶה הָעֲנָן אֲבַל אִם אָמַר לוֹ זְרוּק לִי חוּבִי וְתִפְטֵר וְלֹא אָמַר בְּתוֹרַת גִּיטִין וְזָרְקוּ לוֹ וְנִאֲבַד אוֹ נִשְׂרָף קוֹדֵם שִׁיגִיעַ לִיד הַמְּלֹוֹה הָרִי זֶה (אִינּוּ) פְּטוֹר. וְמָה שֶׁאָמַר כִּיּוֹן שֶׁהִגִיעַ לְאֹוִיר הַגֵּג ר"ל לְפָחוֹת מְגִי לִגְג לְפִי שְׁפָחוֹת מְשֻׁלְשָׁה כְּלָבוּד דְּמִי וְכִאִילוֹ בָּא עַל פְּנֵי הַמְּקוֹם שֶׁהִיא

עומדת בו ומה שאמר כיון שיצא מרשות הגג ר"ל ממחיצת הגג ונכנס במחיצות המקום שהיא עומדת בו. ומה שאמר נשרף בתנאי שלא קדם האש בזה המקום קודם שיצא הגט מידו אבל אם היה האש והשליכו על האש הרי זה אינו גט: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ד

בית שמאי אומרים, פוטר אדם את אשתו בגט ישן. ובית הלל אוסרין. ואיזהו גט ישן, כל שנתיחד עמה אחר שכתבו לה {כב}:

ר"ע מברטנורה בגט ישן. שכתב לגרש את אשתו ואחר שכתב הגט נתיחד עמה. בית שמאי סברי לא אמרינן גזרה שפא יאמרו גטה קודם לבנה, שפא ישקה את הגט שנה או שנתים בין כתיבה לנתינה ויהיו לה בנים ממנו בתוך זמן זה, ואחר כך יגרשנה בו, וכשיראו זמן הגט קודם לידת הבר יתנו סבורים שנתן לה גט משעת כתיבה, והוי פגם שיאמרו מן הפנויה נולד {כא}. ופסק ההלכה, לא יגרש אדם את אשתו בגט ישן. ואם גרש והלך הבעל למדינה אחרת, ותנשא בו לכתחלה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כא} ואזלי לטעמיהו. דבית שמאי אית להו בסוף מכילתין לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה, והלכך מזהמת היא בעיניו ואינו בא עליה. ובית הלל אית להו אפלו הקדיחה תבשילו יכול לגרשה, ואינה מזהמת בעיניו ויאמרו כי בא אליה. ירושלמי. ואף על גב דלביית הלל נמי אפשר שיגרשנה משום דבר ערוה, מפל מקום חישינן שפא יאמרו שהקדיחה כו': {כב} אחר כו'. כלומר ואפלו ביומו שכתב ונמסר, והלכך לא שיד למפרד אדקא אם כן מה הועילו חכמים בתקנתו דזמן בגטין, כדפרכינן אגטין שמביאין ממדינת הים. תוספות יום טוב. ועין עוד: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בש"א פוטר אדם אשתו בגט ישן כו': בית הלל סברי חיישינן שמא יאמרו גיטה קודם לבנה וב"ש אין חוששין לכך. וגט ישן הוא שיכתוב לה הגט ואחר כך החזירה ונשאר הגט אצלו אחר זמן כתיבת הגט ואחר שהחזירה גרשה פעם שניה ונתן לה זה הגט בעצמו. וענין מלכות שאינה

הוגנת שלא יהיה לזה המלך דין בזה המקום שכתב בה הגט ומשום שלום מלכות תקנו הזמנים בגיטין כולם למלך מזאת הממלכה ולכך פסל כשכתב הזמן למדי וארם [מדין] שכבר נתבטלה ונאבדה או לחורבן הבית או לבנינו שאינו מלכות. ומה שאמר הולד ממזר הוא דעת רבי מאיר שאומר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר ואין הלכה אלא אם שינה שמו או שמה ושם עירו ושם עירה בלבד הוא שיהיה הולד ממזר ודע שמי שגירש את אשתו בגט ישן הרי היא תנשא בו לכתחלה: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ה

כָּתַב לְשׁוּם מְלָכוֹת שְׂאִינָה הוֹגְנָת, לְשׁוּם מְלָכוֹת מְדֵי [כג], לְשׁוּם מְלָכוֹת יוֹן, לְבַנְיָן הַבַּיִת [כה], לְחֶרְבֵן הַבַּיִת [כו], הָיָה בַּמְזָרָח [כז] וְכָתַב בַּמַּעְרָב, בַּמַּעְרָב וְכָתַב בַּמְזָרָח, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְצָרִיכָה גֵט מִזֶּה וּמִזֶּה, וְאִין לָהּ לֹא כְּתָבָה וְלֹא פָּרוֹת וְלֹא מְזוֹנוֹת וְלֹא בְּלָאוֹת, לֹא עַל זֶה וְלֹא עַל זֶה. אִם נָטְלָה מִזֶּה וּמִזֶּה, תַּחֲזִיר. וְהוֹלֵד מִמְזָר מִזֶּה וּמִזֶּה. וְלֹא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין לָהּ, וְלֹא זֶה וְזֶה זָכָאִין לֹא בַּמְצִיאתָה וְלֹא בַּמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְלֹא בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ. הֵיטָה בֵּית יִשְׂרָאֵל, נִפְסָלָת מִן הַכְּהֻנָּה. בֵּית לוֹי, מִן הַמַּעֲשֵׂר. בֵּית כֹּהֵן, מִן הַתְּרוּמָה. וְאִין יוֹרְשָׁיו שֶׁל זֶה וְיוֹרְשָׁיו שֶׁל זֶה יוֹרְשִׁין כְּתָבָתָה. וְאִם מֵתוּ, אָחִיו שֶׁל זֶה וְאָחִיו שֶׁל זֶה חוֹלְצִין וְלֹא מִיבְּמִין. שְׁנָה [ל] שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ, שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם

עִירָה, תִּצַּא מִזָּה וּמִזָּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּה :

ר"ע מברטנורה פתב לשום מלכות שאינה הוגנת. אם היה בבבל וכתב לחשבון שנות מלכות אדום, שאין להם מלכות במקום פתיבת הגט, תצא מזה ומזה. ונקראת מלכות [אידא] מלכות שאינה הוגנת שאין לה לא כתב ולא לשון: **או שכתב לשום מלכות מדי**. לפי שצריך לכתב לשם המלכות של מדינה שהגט נכתב בה, משום שלום מלכות [כד], שיאמרו חשובים אנו בעיניהם שפותרים שטרותיהם בשמנו: **תצא מזה ומזה**. אם נשאת בגט זה תצא מן הראשון ומן השני: **ואין לה לא פרות ולא בלאות וכו'**. כלה מתניתין מפרשה ביבמות פרק האשה רבה [כה]: **והולד ממזר מזה ומזה**. מתניתין רבי מאיר היא דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגטין הולד ממזר [כח]. ואינה הלכה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כג] **מדי**. דאי אשמעינן אחרת, הוה אמינא משום דמולכת עכשיו, אבל מלכות מדי מאי דהוה הוה, קא משמע לו. גמרא: [כד] שיהא לנו שלום עמהם, שיאמרו כו'. רש"י: [כה] **לבנין הבית**. דהוה אמינא כיון דלא מלכותא היא לא קפדי. גמרא: [כו] **לחרבן הבית**. דלא תימא בנין הבית דמדכרי חשיבותיהו הוא דקפדי, אבל חרבן הבית דצערא הוא אימא לא, צריכא. גמרא: [כז] **במזרח כו'**. גמרא, מאן, אילימא בעל, הינו שנה שמו ושמה שם עירו ושם עירה, אלא לאו סופר, כדאמר להו רב לספרי כו' כי יתביתו בשילי כתבו, בשילי ואף על גב דמימסר לכו מלי בהיני כו'. וכתבו רב הפוסקים דספרי לאו דוקא, אלא עדים החתומים קאמר: [כח] ומיהו איכא ביניהו, דאלו התם אשתו דראשון מדאורייתא היא, ואלו הכא אפכא דאשתו של שני מדאורייתא היא, ולפיכך ישתנה הדין והטעם ביניהם. וקל להבין ממקומה, ולפיכך לא הצריך לבאר. ורש"י מפרש כסגנון דהתם, ונחלקו עליו התוספות והר"ן. ולי נראה לישיב שסובר דהא דאמר רבי מאיר הולד ממזר הינו שעשאוהו ממזר גמור כשל תורה ומתיר בממזרת. וכן כתב בית יוסף לדעת יש אומרים. ואפשר שכן הוא גם כן דעת הר"ב, וכמו שכתב הר"ן בעצמו בסמוך. ועין תוספות יום טוב: [כט] דאי לאו רבי מאיר, אפלו מדבריהם לא. ולא דמי להא דהאשה רבה דחד הוה מדבריהם: [ל] שנה. פרשו התוספות, לאו שנוי ממש קאמר, אלא שיש לו שני שמות בשני מקומות, וכן שנה שם העיר. דאי בשנוי שם ממש פשיטא שהגט פסול, שלא נכתב שם בעלה כלל. וכן מדאצטריך למימר בגמרא דחכמים מודים לרבי מאיר בזו, ואם שנה ממש מאי צריכא למימר. בית יוסף. ועין תוספות יום טוב דמסיק דהרמב"ם חולק ומפרש בשנוי ממש, ושכן הוא גם כן דעת הר"ב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כתב לשם מלכות שאינה הוגנת כו': בית הלל סברי חיישינן שמא יאמרו גיטה קודם לבנה וב"ש אין חוששין לכך. וגט ישן הוא שיכתוב לה הגט ואחר כך החזירה ונשאר הגט אצלו אחר זמן כתיבת הגט ואחר

שהחזירה גרשה פעם שניה ונתן לה זה הגט בעצמו. וענין מלכות שאינה הוגנת שלא יהיה לזה המלך דין בזה המקום שכתב בה הגט ומשום שלום מלכות תקנו הזמנים בגיטין כולם למלך מזאת הממלכה ולכך פסל כשכתב הזמן למדי וארם [מדי] שכבר נתבטלה ונאבדה או לחורבן הבית או לבנינו שאינו מלכות. ומה שאמר הולד ממזר הוא דעת רבי מאיר שאומר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר ואין הלכה אלא אם שינה שמו או שמה ושם עירו ושם עירה בלבד הוא שיהיה הולד ממזר ודע שמי שגירש את אשתו בגט ישן הרי היא תנשא בו לכתחלה: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ו

כָּל הָעֲרִיּוֹת שֶׁאָמְרוּ צְרוּתֵיהֶן מִתְרוֹת, הֶלְכוּ
הַצְּרוֹת הָאֵלוּ וְנִשְׂאוּ וְנִמְצְאוּ אֵלוּ אֵילוֹנִיּוֹת,
תִּצַּא מִזָּה וּמִזָּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּהּ:

ר"ע מברטנורה כָּל הָעֲרִיּוֹת שֶׁאָמְרוּ צְרוּתֵיהֶן מִתְרוֹת. חֲמֵשׁ עֲשָׂרֵה עֲרִיּוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁצְרוּתֵיהֶן מִתְרוֹת לְנִשְׂאָ לְשׁוֹק בְּלֹא חֲלִיצָה: הֶלְכוּ הַצְּרוֹת. שֶׁל עֲרִיּוֹת: וְנִשְׂאוּ. לְשׁוֹק: וְנִמְצְאוּ. הָעֲרִיּוֹת אֵילוֹנִיּוֹת, וְאֶגְלָאֵי מִלְתָּא שֶׁהָיוּ קִדּוּשֵׁי הַמֵּת בְּטַעוּת, וְנִמְצְאוּ שֶׁלֹּא הָיוּ אֵלוּ צְרוּתֵיהֶן וְלֹא פְטוּרִים הָעֲרִיּוֹת הָאֵלוּ מִן הַחֲלִיצָה: תִּצַּא מִזָּה. מִבְּעַל שֶׁנִּשְׂאָתָ לּוֹ. וּמִן הַיָּבָם: וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּהּ. וּבִיבָמוֹת מוֹקְמִינָן לָהּ כְּרַבֵּי עֲקִיבָא דְאָמַר יֵשׁ מִמְזָר מַחֲיָבֵי לְאוּיָן, וְאֵינָהּ הִלְכָה [לא]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [לא] דָּאָף עַל גַּב דְּמוֹדוֹ רַבְּנָן בְּשֵׁנוּי שְׁמוֹ וְשִׁמְיָה דְּהַוְלָד מִמְזָר אֶפְלוּ מִן הָרֵאשׁוֹן, הֵתָם הֵינּוּ טַעְמָא לְפִי שֶׁנִּשְׂאָתָ בְּגִט פְּסוּל שְׁעוּשָׁה וְלָדָה מִהַשְּׁנִי מִמְזָר מִדְּאוּרֵיתָא, וּמִשׁוּם הָכִי קִנְסִינָן לִיהָ מִדְּרַבְּנָן בְּוֹלָדָה הָרֵאשׁוֹן. אֲבָל כָּל הַיָּבָם דְּלִיכָא מִמְזָר מִדְּאוּרֵיתָא לֹא קִנְסִינָן לְמַעַבְדַּ מִמְזָר מִדְּרַבְּנָן. הַר"ן. וְעִינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות כו': זה דעת רבי עקיבא שאומר יש ממזר מיבמה כמו שבארנו בפרק רביעי מיבמות (הלכה יב) ואינה הלכה וחזר ושנה זה הדין אחר כך להודיעך שאפי' בכונס את יבמתו שנתקיימה מצות הייבום תצא צרתה וכל הדברים האלו בה: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ז

הכּוֹנֵס **{לב}** אֶת יְבָמֹתוֹ וְהִלְכָה צָרְתָּהּ וְנִשְׂאתָ לְאַחַר וְנִמְצְאָה זֹאת שְׁהִיא אֵילוֹנִית, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוֹ בָּהּ :

ר"ע מברטנורה וְנִשְׂאת לְאַחַר. דְּקִימָא לָן בִּיאַת הָאֲחַת פּוֹטְרַת צָרְתָּהּ : וְנִמְצְאָת זֹה. שְׁנַת־יְבָמָה אֵילוֹנִית, וְאִין יְבוּמִיָּה יְבוּמִין. וְנִמְצָא שְׁלֹא נִפְטְרָה צָרְתָּהּ וְנִשְׂאת לְשׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה : תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה. מִבְּעַל זֶה וּמִיְבָמָה הֶרְאֵשׁוּן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לב} הכּוֹנֵס. וְצָרִיכָא, דְּאִי אֲשַׁמְעִינן בְּהַדְּ קַמִּיתָא מְשׁוּם דְּלֹא אַקִּיִּים מְצוֹת הַיְבוּם הַלְכָּד קִנְסִינן לָהּ עַל שְׁלֹא הִמְתִּינָה עַד שְׁתִּרְאָה שְׁהַעֲרוֹה אֵילוֹנִית. אָבֵל הָכָא דְאַקִּיִּים מְצוֹת יְבוּם אִימָא דְלֹא הוּי לָהּ לְהִמְתִּין וְלֹא לְקִנְסָהּ. וְאִי אֲשַׁמְעִינן הָכָא מְשׁוּם דְּקָא רְמִיָּא קַמִּיָּה וְהוּאִיל וְהִיא זְקוּקָה לּוֹ כְּמוֹ הָאֲחֵרֶת הוּי לָהּ לְהִמְתִּין עַד שְׁתִּרְאָה שְׁיִהִיו יְבוּמִי חֲבַרְתָּהּ כְּשֵׁרִין כְּדִי לְצִאת מִיַּדִּי זְקָתָהּ, אָבֵל הַתָּם דְּלֹא רְמִיָּה קַמִּיָּה, שְׁמַתְחַלַּת נְפִילְתָּהּ לְפָנָיו הִיָּתָה סְבוּרָה שְׁהִיא צָרַת עֲרוֹה וּמַעוֹלָם לֹא נִזְקָקָה לּוֹ, אִימָא לֹא נְקִנְסָה עַל שְׁלֹא הִמְתִּינָה, צָרִיכָא. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַכּוֹנֵס אֶת יְבָמֹתוֹ וְהִלְכָה צָרְתָּהּ וְנִשְׂאתָ לְאַחַר כּוֹי : חוץ מן הממזרת כמו שבארנו : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ח

כָּתַב סוֹפֵר גֵּט לְאִישׁ וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה, וְטָעָה וְנָתַן
גֵּט לְאִשָּׁה וְשׁוֹבֵר לְאִישׁ, וְנָתַנּוּ זֶה לְזֶה, וְלֵאחֶר
זָמַן הָרִי הֵגִט יוֹצֵא מִיַּד הָאִישׁ, וְשׁוֹבֵר מִיַּד
הָאִשָּׁה, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ
בָּה. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אֹמֵר, אִם לֹא־לָתֵר יֵצֵא, אֵין
זֶה גֵּט. אִם לֹא־חֵר זָמַן יֵצֵא, הָרִי זֶה גֵּט. לֹא כָּל
הַיָּמֵנוּ מִן הָרֵאשׁוֹן לְאֶבֶד זְכוּתוֹ שֶׁל שְׁנִי. כָּתַב
לְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים,
פְּסָלָהּ {לד} מִן הַכְּהֻנָּה. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, אִף
עַל פִּי שְׁנֵיתָנוּ לָהּ עַל תְּנָאי וְלֹא נַעֲשֶׂה הַתְּנָאי,
לֹא פְּסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה :

ר"ע מברטנורה **כתב סופר גט לאיש**. לְגֵרֶשׁ בּוֹ אִשְׁתּוֹ: וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה.
שֶׁתִּמְסֹר לְבַעֲלָהּ כְּשִׁיפְרַע לָהּ כְּתַבְתָּהּ: וְטָעָה. הַסּוֹפֵר, כְּשֶׁמְסֹר לְהוֹן
הַשְּׁטָרוֹת: וְנָתַן גֵּט לְאִשָּׁה וְשׁוֹבֵר לְאִישׁ. וְהֵם מְסָרוּ זֶה לְזֶה. וְהִלְכָה זֹו
וְנִשְׁאַת כְּסָבוֹרָה שֶׁזֶה גֵּט שֶׁמְסֹר לָהּ בַּעֲלָהּ וְזֶה סָבוֹר שֶׁמְסָרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ
שׁוֹבֵר. וְרַמְבַּ"ם גָּרִיס וְנָתַן גֵּט לְאִישׁ וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה. וּפְרִשׁ וְנָתַן, שֶׁחֲשַׁב
שֶׁנָּתַן גֵּט לְאִישׁ וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה, אֲבָל הוּא לֹא עָשָׂה אֶלָּא בְּהַפְּדָו. וְדַחֲוִק
הוּא: אִם לֹא־לָתֵר. כָּל זָמַן שֶׁלֹּא נִשְׁאַת יֵצֵא גֵּט מִתַּחַת יַד הַבַּעַל: אֵינוּ גֵּט.
וְצָרִיכָה גֵּט אַחֵר: וְאִם לְאַחֵר שְׁנִשְׁאַת. הָרִי זֶה גֵּט: לֹא כָּל הַיָּמֵנוּ. אֵין
הַכֵּל כְּדַבְּרֵיו שֶׁל זֶה הָרֵאשׁוֹן לְהֵאֱמִינוּ: לְאֶבֶד זְכוּתוֹ שֶׁל שְׁנִי. שְׁנִשְׁאַה.
דְּאִמְרִינָן קְנוּנְיָא הִיא בִּינֵיהֶם {לג} וְהַחֲלִיפוּ הַשְּׁטָרוֹת לְאַחֵר שְׁנִשְׁאַת.
וְהִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לג} וְאִם תֹּאמַר מַה קְנוּנְיָא שִׁיבָד, דְּכִינּוֹן שְׁנִשְׁאַת לְשְׁנֵי לֹא מְצִי
לְהַחֲזִירָהּ, דְּתֵצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּפַעְמִים דְּאֵין הַבַּעַל שָׁם עַל לְבוֹ
שְׁאִסוֹר לְהַחֲזִירָהּ וְעוֹשֶׂה קְנוּנְיָא. תּוֹסְפוֹת: {לד} פְּסָלָהּ כּוֹי. חֲמָרָא בַּעֲלָמָא
הוּא שְׁהַחֲמִירוּ בְּקִדְשֵׁת יוֹחֲסִין לְאוֹסְרָהּ לְכַהֲנָה מִפְּנֵי כְּתִיבַת הֵגִט. כְּדַמוּכַח
בְּגִמְרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כתב סופר גט לאיש ושובר לאשה וטעה כו': ר"ל בזה המאמר
כשטעה הסופר ונתן גט לפי מחשבתו שהוא שובר לאשה שתתנונו לבעלה
וכמו כן נותן שובר לאיש לפי מחשבתו שהוא גט שיתנהו לאשתו ונתנו זה
לזה. ופ"י לאלתר בכאן כל זמן שלא נשחת ולאחר זמן אחר שנשאת נשואין
שניים. ומה שאמר לאבד זכותו של שני ר"ל שיאסר אותה עליו ואילו היה
יכול בעל הראשון לעשותו כל אחד ואחד יעשהו. והלכה כר"א: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ט

המגרש את אשתו ולנה עמו בפנדקי, בית שמאי אומרים, אינה צריכה הימנו גט שני. ובית הלל אומרים, צריכה הימנו גט שני. אימתי, בזמן שנתגרשה מן הנשואין. ומודים בנתגרשה מן הארוסין שאינה צריכה הימנו גט שני, מפני שאין לבו גס בה. כנסה בגט קרח, תצא מזה ומזה, וכל הדרכים האלו בה:

ר"ע מברטנורה ולנה עמו בפנדקי. ויש שם עדי יחוד ואין שם עדי ביאה. בית הלל סברי הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה **[לה]**, ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והרי קדשה בביאה. ובית שמאי סברי לא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה עד שיראוה שנגעלה: **גט קרח**. שקשריו מרבין מעדיו. דתקון רבנן גט מקשר משום כהנים קפדנים שהיו כותבים גט פתאום לנשותיהם ומתחרטים ולא היו יכולים להחזירן, ותקנו להם גט מקשר שאינו נוח לכתב מהרה, שמא בתוך כך יתפייס. וכותב שיטה אחת או שתיים וכורכן על החלק ותופר, ועד אחד חותם על הכרך מבחוץ, וחוזר וכותב שני שטין או יותר מבפנים וכורכן על החלק וחותם עד שני על הכרך מבחוץ, וכן עד שלישי. ואם יש קשר כרוך ואין עד חתום מאחוריו, זהו קרח ופסול, דמסתמא למנין קשריו היו עדיו מתחלה, וחישנין דלמא הבעל אמר להו כלכם חתמו, והרי אחד שלא חתם. ואם נשאת אשה בגט זה, תצא מזה ומזה, וכל הדרכים האלו בה. ומתניתין רבי מאיר היא, דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגטין הולד ממזר. ואינה הלכה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[לה]** וכתב הרמב"ם שכל המקדש בביאה אין צריך לבעל בפני עדים, אלא יתלחד בפניהם ויבעל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי כו' : כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים כו' : זאת המשנה בנויה כשהעידו עליה שני עדים שהיא נתייחדה עמו בי"ה סברי הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ואין אדם עושה ביאתו ביאת זנות הרי קדשה בביאה וב"ש אומרים עד שיעידו שני עדים שנבעלה בפניהם. וצריך שנבאר גט קרח ואז יתבאר לך זה הדין וזה שהם היו כותבין גיטין שיכפלו בהם כמה כפלים והעד חותם בכל כפל מכפלי הגט וקראוהו גט מקושר מפני אלו הכפלים וקראו גט קרח הגט שהיו הכפלים מרובים מחשבון העדים שחתמו בו עד שנשאר בו כפלים בלא עדים ואמנם טעם שהתקינו גט מקושר יתבאר טעם עשותן כן במקומו בפ' האחרון מבתרא (הלכה א) וזה הגט הנאמר מותר לחתום בו פסול לעדות אחר שחתמו בו שני עדים כשרים וכבר נתבאר שאדם שרמז לרבים ואמר להם כולכם כתבו גט לאשתי שהדין בזה שיכתוב אחד וכולם חותמין ואז יהיה גט כשר וצריכין שיחתמו כולם בהכרח ולכך אמר מי שגירש אשתו בגט קרח ונשאת נשואי שניים יוציא וכל הדרכים האלו בה שאנו חוששין שמא זה הגט יש בו הרבה עדים וכשר בלא עד ויחשוב החושב כשאומר אדם גם כן להרבה בני אדם כולכם כתובו וחתמו קצתם ונחסר מהם עד אחד או יותר שהוא כשר כמו זה הגט קרח שחתמו בו קצת עדי ונשאר מקום לקצת העדים שלא חתמו וזה אמנם הוא דעת ר"מ שנקדם לך דעתו ואינה הלכה : (רמב"ם)

פרק ח - משנה י

גֵּט קֶרַח, הַכֹּל מִשְׁלִימִין **[לז]** עָלָיו, דְּבָרֵי בֶן נֶנְס. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אֵין מִשְׁלִימִין עָלָיו אֶלָּא קְרוּבִים הָרְאוּיִין לְהַעֲיֵד בְּמָקוֹם אַחֵר. וְאִיזְהוּ גֵּט קֶרַח. כֹּל שֶׁשָּׁרְיוּ מֵרַבִּין מֵעֲדָיו :

ר"ע מברטנורה הַכֹּל מִשְׁלִימִין עָלָיו. וְאֶפְלוּ עֶבֶד, וְאֶפְלוּ פְּסוּל לְעֵדוּת מִחֲמַת עֵבֶרָה : אֶלָּא קְרוּב שֶׁהוּא רְאוּי לְהַעֲיֵד בְּעֵדוּת אַחֶרֶת. שְׂאִין עָלָיו פְּסוּל יְעוּדוֹת אֶלָּא קְרֻבָּה. אֲבָל עֶבֶד אוֹ גִּזְלוֹן לֹא. עֶבֶד דְּלָמָּא אֲתִי לְאֶסוּקִי לְיוֹחֲסִין **[לז]**. וְגִזְלוֹן דְּלָמָּא אֲתוּ לְמִימַר עֶבֶד תְּשׁוּבָה. אֲבָל קְרוּב, פְּלִי עֶלְמָא יִדְעֵי לִיה דְּקְרוּב הוּא. וְהִלְכָה כְּבֶן נֶנְס שֶׁהַכֹּל מִשְׁלִימִין עָלָיו. וּמְכַל

מקום אין חותם עליו אלא עד אחד פסול בלבד, והשאר צריך שיהיו כלם כשרים : (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לו} הכל כו'. ואפלו פסולים. דליתא להא השלמה אלא משום חששא בעלמא שפא כשיצא אחר זמן בית דין יפסלוהו שיהיו סבורים שהזמין הבעל עדיו למנין קשריו ולא חתמו בו כלם. רש"י. והכי פרושו, היכא דחזינו בהדיא שרבה הסופר בו קשרים יותר ממנין העדים, והכא ליכא למיחש לכלכם, הכל משלימין עליו ואפלו פסולים, לפי שלא יבא בית דין אחר לפוסלו. דכיון דבעקר עדותו של מקשר דחינו בשלשה עדים הצריכים לו עד אחד קרוב כשר, משום דשלשה במקשר לאו דאורייתא כדאיתא בגמרא, דהכא אפלו אמר פלכם עדים לא לצרף עדותו אמר כן ותהא עדותו בטלה, אלא כד אמר שיחתמו הכשרים כדין והקרוב כדינו. הר"ן : **{לו}** תימה אמאי לא מפרש נמי בעבד שפא יאמרו נשתחרר. וכן הוא בגמרא להמסקנא. וכן הוא בר"ן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם גט קרח הכל משלימין עליו דברי בן ננס כו' : בן ננס מתיר לחתום בו עבד ופסול לעדות ועם כל זה שהלכה כבן ננס אינו מותר לחתום בו אלא עד אחד פסול בלבד והשאר כשרים וכבר בארתי לך מפני מה יחד אותו בשם קרח להיות כפלו מרובין מחשבון העדים ונשאר כפל אחד או כפלים הרבה בין עד לעד ונמצא שהוא קרח : (רמב"ם)

ט פרק

א משנה - ט פרק

המגרש את אשתו ואמר לה **{א}**, הרי את

מִתְּרַת לְכָל אָדָם אֲלֵא לְפִלוֹנִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
מִתִּיר, וְחֻכְמִים אוֹסְרִין. כִּי צַד יַעֲשֶׂה. יִטְלְנוּ {ג}
הַיִּמְנָה וַיִּחְזַר וַיִּתְּנֵנוּ לָהּ וַיֹּאמֶר לָהּ הָרִי אֶת
מִתְּרַת לְכָל אָדָם. וְאִם כָּתְבוּ בְּתוֹכוֹ, אַף עַל פִּי
שְׁחִזַר וּמְחַקוֹ, פְּסוּל {ד} :

ר"ע מברטנורה המגרש. רבי אליעזר מתיר. טעמא דרבי אליעזר, דכתיב
(ויקרא כא) ואשה גרושה מאישה לא יקח, אפלו לא נתגרשה אלא
מאישה, דאמר לה הרי את מגרשת ממני ואי את מתרת לכל אדם,
פסולה לכהנה. אלמא גט הוא, והכא דשריה לכל אדם חוץ מזה, מתרת
לאחרים: **וחכמים אוסרין.** דאמרי אסור כהנה שאני, שרבה בהם
הכתוב מצות יתרות, ואף על גב דהוה גט לפסולה לכהנה, לא הוי גט
להתירה לאחרים. והלכה פחכמים. ולא אסרי רבנן אלא כשאמר הרי
את מתרת לכל אדם אלא לפלוני, או חוץ מפלוני. אבל אי אמר לה הרי
זה גיטך על מנת שלא תנשאי לפלוני, מודו רבנן דהוי גט, שהרי התירה
לכל אדם במסירת הגט אלא שהתנה עמה שלא תנשא לאותו פלוני,
והוה כשאר תנאי בעלמא. ואסרי רבנן למגרש לומר הרי זה גיטך על
מנת שתנשאי לפלוני, שלא יאמרו נשותיהן נותנים זה לזה במתנה. וכל
תנאי שמתנה אדם בגט קדם כתיבת הגט, אף על פי שלא נכתב התנאי
בתוכו, הגט פסול {ב}. אלא אחר שנתנו לידה מתנה מה שהוא רוצה
להתנות: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} ואמר לה. בשעת מסירה. רש"י: {ב} הרמב"ם. וטעם לדבר
מחמת שאין אומרים יש בררה, דאף על פי שנתקיימו התנאים, מכל מקום
בשעה שנכתב הגט לא היה ספר כריתות. המגיד: {ג} יטלנו כו'. אפלו לרבי
דאין צריך לחזור ולטלו ממנה, שאני הכא הואיל וקנאתו בנתינה קמיתא
לפסול בו לכהנה, הלכך צריך לחזור ולטלו הימנה. אבל ההיא דלעיל לא זכתה
בו לכלום. בגמרא: {ד} פסול. לפי שלא נכתב הגט אלא על תנאי זה, ואין
כאן כריתות. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת כו': דע כי מה שאמר
לאיש פלוני כגון שיאמר חוץ מאיש פלוני ואין זה ספר כריתות אבל אם
עשה זה תנאי הרי הוא מותר כגון שיכתוב גט כשר כמו שצריך אחר כן
יאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תנשא לפלוני הרי זה מותר ואין בו
מחלוקת ואינו מותר שיאמר לה על מנת שתנשא לפלוני לפי שלא יאמרו
נשותיהם מחליפין ונותנים זה לזה. ומה שאמרו יטלנו ממנה ויחזור ויתננו
לה על מנת שיאמר לה זה הדבר אחר כתיבת הגט והוא לא יתנה בה תנאי
אבל כל זמן שהתנה תנאי מהתנאים קודם כתיבת הגט ואפי' שהיה זה
התנאי על פה הגט פסול. ואין הלכה כרבי אליעזר: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ב

הָרִי אֶת מִתְּרַת לְכָל אָדָם אֲלֵא לְאָבָא וּלְאָבִיד, לְאָחִי וּלְאָחִיד, לְעֶבֶד וּלְנֹכְרִי (ה), וּלְכָל מִי (ו)
 שָׂאִין לָהּ עָלָיו קְדוּשָׁין, כָּשֶׁר (ז). הָרִי אֶת מִתְּרַת לְכָל אָדָם, אֲלֵא אֲלִמְנָה לְכַהֵן גְּדוֹל (ח), גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט, מִמְּזָרַת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמִמְזָר וּלְנִתִּין, וּלְכָל מִי (ט) שָׂישׁ לָהּ עָלָיו קְדוּשָׁין (י) אֲפֵלוּ בַעֲבָרָה, פְּסוּל:

ר"ע מברטנורה אֲלִמְנָה לְכַהֵן גְּדוֹל. כִּינּוּן דְּקְדוּשָׁין תּוֹפְסִים בְּחִיבֵי לְאוּיִן וְלִהְיֵי לֹא תִפְסִי מְשׁוּם אֲסוּר אִישׁוּת שְׁבָה, אֲשֶׁתִּפְּח דְּשִׁיר בְּגָטָא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ה) לְעֶבֶד כּוֹי. דְּלֹא תִפְסוּ בְּהוּ קְדוּשָׁין, כְּדִפְרֵשׁ רַש"י בִּיבְמוֹת דְּף מ"ה ע"ג שם. וְעִינּוּ תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (ו) וּלְכָל מִי כּוֹי. לְאֶתוּיִי שְׂאָר חִיבֵי כְּרִתוֹת. גְּמָרָא: (ז) כָּשֶׁר. דְּלֹאוּ שְׁיֹרָא הוּא וּבְלָאוּ אֲסוּר אִישׁוּת נְמִי לֹא תִפְסוּ לְהוּ בְּהּ קְדוּשָׁין. רַש"י: (ח) אֲלִמְנָה כּוֹי. מְשׁוּם סִירְכָא דְשְׂאָר דּוּכְתִי נְקֻט הָכִי, שְׁהָרִי מְשׁוּם גְּרוּשָׁין הִלְלוּ נְאֻסְרָה אֶף לְכַהֵן הַדְּיוּט, וְהוּהּ לִיהּ לְמִימַר אֲלֵא לְכַהֵן גְּדוֹל וּלְכַהֵן הַדְּיוּט. וְעִינּוּ תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (ט) וּלְכָל מִי. לְאֶתוּיִי שְׂאָר חִיבֵי לְאוּיִן כְּגוֹן עֲמוּנֵי וּמוֹאֲבֵי. גְּמָרָא: (י) שָׂישׁ כּוֹי. אִם הִיתָה פְּנוּיָה. רַש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הָרִי אֶת מוֹתֵרַת לְכָל אָדָם אֲלֵא לְאָבָא כּוֹי: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַע"פ שֶׁגוֹף הַגֵּט הָרִי אֶת מוֹתֵרַת לְכָל אָדָם צָרִיךְ שִׁיכְתוּב בּוֹ וּדִין דִּיהוּי לִיךְ מִנְאִי וְהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה וּמוֹתֵר לְכַתוּב הַגֵּט בְּאִיזָה לְשׁוֹן שִׁיחִיהּ וּבְאִיזוֹ כְּתִיבָה שִׁיחִיהּ וְזֶה בְּשֵׁנֵי תִנְאִין תִּנְאִי בְּלִשׁוֹן וְתִנְאִי בְּכְתִיבָה וְאִמְנָם תִּנְאִי בְּלִשׁוֹן בְּהַזְהָרַת אֵלוּ הַעֲנִינִים הַמְּיוֹחָדִים בְּלִשׁוֹן הַגֵּט אֲצִלְנוּ וְאִמְנָם הַתִּנְאִי בְּכְתִיבָה

שלא יהיה בו ספק בשום דבר שיובן הקריאה בענין אחר מחסרון התיבות או מהפסד צורת האותיות המוסכמות עליהם אצל זאת האומה : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ג

גופו של גט, הרי את מתרת לכל אדם. רבי יהודה אומר, ודין דיהוי ליכי מנאי ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין, למהד להתנסבא לכל גבר דתצבין. גופו של גט שחרור, הרי את בת חורין **{יב}**, הרי את לעצמד :

ר"ע מברטנורה גופו של גט. עקר כתב הגט, כד יכתבו בו : ודין די יהוי ליכי מנאי. שצריך להוכיח בתוכו שעל ידי ספר זה הוא מגרשה. ואי לא כתב ביה הכי, אתו למימר דבדבור בעלמא גרשה ושטר ראיה בעלמא. והלכה כרבי יהודה **{יא}** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יא}** וטעמא משום דאמרין בגמרא דפליגי תנא קמא ורבי יהודה בידיים שאין מוכיחות אי הוון ידיים. רבנן סברי דהוון ידיים, ואף על גב דלא כתב לה ודין, מוכחא מלתא דבהאי גטא מגרש לה. ורבי יהודה סבר לא הוון ידיים, וטעמא דכתב לה ודין דמוכחא מלתא כו', אבל לא כתב לה ודין, אמרי בדבור גרשה כו'. ובריש נדרים קימא לן דלא הוון ידיים. ועין תוספות יום טוב : **{יב}** בת חורין. משום דבגט אשה קימינן ניהא ליה למנקט שחרור נמי בשפחה (ובספרים אחרים ירושלמי ורי"ף גרס בן). ועין תוספות יום טוב אי בעינן גם הכא ודין (ועין בקרבן העדה) : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם כו' : רבי יהודה אומר אע"פ שגוף הגט הרי את מותרת לכל אדם צריך שיכתוב בו ודין דיהוי לך מנאי והלכה כרבי יהודה ומותר לכתוב הגט באיזה לשון שיהיה ובאיזו כתיבה שיהיה וזה בשני תנאין תנאי בלשון ותנאי בכתיבה ואמנם תנאי בלשון בהזרת אלו הענינים המיוחדים בלשון הגט אצלנו ואמנם התנאי בכתיבה

שלא יהיה בו ספק בשום דבר שיובן הקריאה בענין אחר מחסרון התיבות או מהפסד צורת האותיות המוסכמות עליהם אצל זאת האומה : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ד

שְׁלֹשָׁה **{יג}** גָּטִין פְּסוּלִין, וְאִם נִשְׂאת, הַנֶּלֶד כְּשֶׁר **{יד}**. כָּתַב בְּכַתֵּב יָדוֹ וְאִין עָלָיו עֵדִים **{טו}**, יֵשׁ עָלָיו עֵדִים וְאִין בּוֹ זְמַן, יֵשׁ בּוֹ זְמַן וְאִין בּוֹ אֶלָּא עַד אֶחָד **{טז}**, הָרִי אֵלּוֹ שְׁלֹשָׁה **{יז}** גָּטִין פְּסוּלִין. וְאִם נִשְׂאת, הַנֶּלֶד כְּשֶׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אֵף עַל פִּי שְׁאִין עָלָיו עֵדִים **{יח}** אֶלָּא שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ בְּפָנֵי עֵדִים, כְּשֶׁר וְגוֹבָה **{יט}** מִנְּכַסִּים מְשַׁעֲבָדִים, שְׁאִין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט אֶלָּא מִפְּנֵי תַקוּן הָעוֹלָם :

ר"ע מברטנורה **כָּתַב בְּכַתֵּב יָדוֹ וְאִין עָלָיו עֵדִים**. לְרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר עֵדֵי חֲתִימָה כְּרַתִּי, כָּתַב יָדוֹ כְּמֵאָה עֵדִים דְּמִי. וְלְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר עֵדֵי מְסִירָה כְּרַתִּי, הוֹאִיל וְכַתֵּב יָדוֹ הוּא, וְכַתֵּב וְנִתְּנוּ קָרִינָן בֵּיהּ, וְאֵף עַל גַּב דְּלִיפָא עֵדֵי מְסִירָה כְּשֶׁר מְדַאֲוְרִיתָא, וְחֻכְמִים פְּסָלוּהוּ דְּלִמָּא אֲתִי לְאֶכְשׁוּרֵי בְּכַתֵּב סוֹפֵר : **וְאִין בּוֹ זְמַן**. דְּזְמַן תַּקְנִיתָא דְּרַבֵּנָן הוּא, אִי מְשׁוּם פְּרוֹת, אִי מְשׁוּם שְׁמָא יַחְפָּה עַל בֵּת אַחוֹתוֹ, כְּדִאֲמַרְיָנָן בְּפֶרֶק שְׁנֵי : **וְאִין בּוֹ אֶלָּא עַד אֶחָד**. אִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר אֶכְתֵּב יָדוֹ קָאִי, וְרִישָׁא אֲשַׁמְעִינָן דְּאֶפְלוּ אִין בּוֹ עַד, הַנֶּלֶד כְּשֶׁר, וְהָכָא אֲשַׁמְעִינָן דְּאֶפְלוּ יֵשׁ בּוֹ עַד אֶחָד לְכַתְּחִלָּה לֹא. וְאִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר אֶכְתֵּב סוֹפֵר קָאִי, וְאֶפְלוּ הָכִי הַנֶּלֶד כְּשֶׁר, דְּסוֹפֵר הָוָה לִיהּ בְּמִקוּם עַד שְׁנֵי : **תַּקוּן הָעוֹלָם**. שְׁמָא יָמוּתוּ עֵדֵי מְסִירָה וְיָבֵא הַבַּעַל וְיַעֲרֵעַר לוֹמַר לֹא גִרְשִׁיתִּיהּ. וְהִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יג] שלשה. מניינא למעוטי גט ישן דתנשא לכתחלה. ולמעוטי שלום מלכות דהולד ממזר אליבא דרבי מאיר, אי נמי לרבנן דתצא. גמרא: **[יד] כ"ש**. ומה שהקלו בשלשה גטין הללו מבשאר גטין פסולין. הינו טעמא משום דדבר הנוהג בגטין ולא בשטרות החמירו יותר כדי שלא יבאו להשוות גטין לשטרות כו'. אבל בדבר שלא נתקן בגטין בלבד אלא גטין ושטרות שונים בהם הקלו. ועין תוספות יום טוב: **[טו] ואין כו'.** טעמא דפסול משום שיוכל לכתב הזמן כמו שירצה, והוי כאין בו זמן דאיכא למיחש שפא יחפה. ואי נמי משום פירי ודאי דהבעל אינו נאמן (התוספות יום טוב קצר, ועין בתוספות באריכות), ולכך פסלוהו, דלפעמים תפסיד האשה שלא כדין כשיכתב יום שעמד בו ולא יקדים הזמן, והיא לא תוכל לטרף לפי שאנו חושדים אותו שהקדים הזמן, ולכך פסלוהו דהשתא לא תטרף האשה מזמן הכתוב כיון שהגט פסול. דדוקא בגט כשר גובה מיום הכתיבה. תוספות. ועין עוד: **[טז] עד אחד.** נראה דהוא הדין דאין בו זמן, אלא לאשמעין דאף על גב דיש בו זמן לא תנשא לכתחלה: **[יז] הרי כו'.** למעוטי הא דתנאי המביא גט ממדינת מאיר. גמרא. ועין תוספות יום טוב: **[יח] עדים.** ואינו כתב ידו, כשר לנשא לכתחלה: **[יט] וגובה כו'.** הכי קאמר, ואם שטר הוא גובה כו', דרבי אלעזר סבירא ליה עדי מסירה כרתי בין בגטין בין בשטרות. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כו': מה שאמר אין בו אלא עד אחד על מנת שיהיה כתוב בכתב ידו אבל אם כתב אותו סופר ויש בו עד אחד תצא והולד ממזר אבל באלו השלשה גיטין אם נשאת לא תצא. והלכה כרבי אלעזר בגיטי נשים וזולתן מהשטרות שאומר עדי מסירה כרתי כמו שבארנו בפרק רביעי מזאת המסכתא (הלכה ג): (רמב"ם)

פרק ט - משנה ה

שנים ששלחו שני גטין שוין ונתערבו, נותן שניהם לזו **[כ]** ושניהם לזו. לפיכך, אבד אחד מהן, הרי השני בטל. חמשה שכתבו כלל בתוך הגט, איש פלוני מגרש פלונית ופלוני פלונית,

וְהַעֲדִים מִלְמָטָה, כָּל־כָּל־אֶחָת
וְאֶחָת. הֲיָה כְּתוּב טַפְס לְכָל אֶחָת וְאֶחָת,
וְהַעֲדִים מִלְמָטָה, אֶת שְׁהַעֲדִים נִקְרִין עֲמוֹ {כד},
כָּשֶׁר :

ר"ע מברטנורה **שְׁנֵי גִטִּין שׁוּיִן**. בְּשִׁמוּתֵיהֶם : הֲרִי הַשְּׁנֵי בְּטָל. דְּלֹא יִדְעִינָן
דְּמֵאן נִיהוּ {כא} : כָּל־ל. זְמַן אֶחָד לְכָל־כָּל, בְּכָךְ בְּשַׁבַּת גֵּרֵשׁ פְּלוּנִי פְּלוּנִית
וּפְלוּנִי פְּלוּנִית : טַפְס לְכָל אֶחָת וְאֶחָת {כב}, בְּכָךְ בְּשַׁבַּת
גֵּרֵשׁ פְּלוּנִי לְפְלוּנִית, וְהַשְּׁלִים הֵגֵט. וּבְכָךְ בְּשַׁבַּת {כג} גֵּרֵשׁ פְּלוּנִי לְפְלוּנִית,
וְהַשְּׁלִים הֵגֵט, וְכֵן כָּל־ם. וְהַעֲדִים מִלְמָטָן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כ} לזו. אֶפְלוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר עֲדֵי מְסִירָה כְּרַתִּי, וְעַל כְּרַחֲךָ
לֵה לְשִׁמָּה דְּכַתִּיב בְּקֶרָא לֹא אֶחְתִּימָה קָאִי אֶלָּא אֶכְתֵּב, וּמִיָּהוּ אֲוֹנְתָן לֹא
קָאִי, דְּלֹא בְּעִינָן שְׁיִדְעוּ הַעֲדִים בְּשַׁעַת מְסִירָה בְּהִי מְנִיָּהוּ מִתְגַּרְשָׁת. גְּמָרָא :
{כא} וְזֶה לְשׁוֹן הַר"ן, לֹא בְּטָל מִמֶּשׁ, אֶלָּא דְּכִינּוֹן דְּלֹא יִדְעִינָן דְּמֵאן נִיהוּ לֹא
יִנְתָּן לֹא לְזוּ וְלֹא לְזוּ. אֲבָל אִם נָתַן לְאֶחָת מֵהוּ אוֹ לְשִׁתִּיהוּ הֲרִי זֶה סִפְקָא
גֵּרוּשִׁין : {כב} זְמַן בְּכָל־ל תוֹרֵף הוּא, אֲבָל שֵׁם טַפְס הוֹינַח עַל כָּל נֶסַח הֵגֵט כּו',
אֶלָּא שְׁהוֹצִיאוּ מִן הַכָּל־ל וְקֶרָאוּ לְמַקְצַת מֵהוּ תוֹרֵף. וְאִם נֶאֱמַר טַפְס בְּלֹא
הַזְכָּרַת תוֹרֵף עֲמוֹ יֵשׁ בְּמִשְׁמַע טַפְס כָּל נֶסַח הֵגֵט. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {כג}
מִפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא שְׁזָה הַזְּמַן בּוֹ בִּיּוֹם עֲצֻמוֹ שֶׁל הַרְאָשׁוֹן, דְּאִי לֹאוּ הֲכִי הוּי רֵאשׁוֹן
מִקְדָּם לְחַתִּימַת הַעֲדִים, וְלֹא הֲיָה צָרִיךְ לְטַעַם שְׁאִין הַעֲדִים נִקְרִים עֲמוֹ. וְגַם
מִפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא דְּדוֹקָא שְׁכַתוּב וּבְכָךְ בּוּי"ו לְחַבְרָם. דְּאִי לֹא תִימָא הֲכִי תִיפּוּק
לִיה דְּאִין עֲדִים חַתּוּמִים עַל הַכָּל : {כד} נִקְרִין עֲמוֹ. הֵינּוּ תַּחְתּוֹן, אֲבָל עֲלִיוֹנִים
פְּסוּלִים, שְׁמָא לֹא הַעֲיָדוּ אֶלָּא עַל הָאֲחֵרוֹן. רַשִׁ"י : {כה} מִפְּרֵשׁ בְּגִמְרָא דְּהֲכִי
כְּתַב, פְּלוּנִי בֶן תַּחַת הַרְאָשׁוֹן, וּפְלוּנִי אֶבְתָּרָא. דְּאִי לֹאוּ הֲכִי, אֶלָּא בֶן יַעֲקֹב
עַד אֶבְתָּרָא, כְּשֵׁרִים, כְּדַתְנָן בְּמִשְׁנָה דְּלִקְמָן בֶּן אִישׁ פְּלוּנִי עַד, כְּשֵׁר. וְהַשְּׁנֵי
כְּשֵׁר. וְכֵן נִמְי כְּשֵׁר קָמָא, דְּפְּשִׁיטָא דְּקָאִי אֲבָן יַעֲקֹב עַד דְּבְתָרָא. וְאִי נִמְי כְּתַב
פְּלוּנִי בֶן תַּחַת הַרְאָשׁוֹן, וּפְלוּנִי עַד אֶבְתָּרָא, שְׁנִיָּהֶם כְּשֵׁרִים, שְׁהֵבִן חַתּוּם עַל
הַרְאָשׁוֹן, וְהָאֵב אֲשֵׁנִי. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁנֵים שִׁשְׁלָחוּ שְׁנֵי גִיטִין שׁוּיִן וְנִתְעַרְבוּ כּו' : כָּל־ל הוּא זְמַן אֶחָד לְכָל
כְּגוֹן שִׁיכְתוּב בְּשַׁבַּת גֵּרֵשׁ פְּלוּנִי לְפְלוּנִית וּפְלוּנִי לְפְלוּנִית וּשְׁלָם שְׁאֵר
הַדְּבָרִים. וְטוֹפְס לְכָל אֶחָד וְאֶחָד הוּא שִׁיכְתוּב זְמַן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְהוּא
שִׁיאֵמַר בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת גֵּרֵשׁ פְּלוּנִי לְפְלוּנִית וּשְׁלָם הֵגֵט וְעוֹד יִתְחִיל וַיֹּאמֶר
וּבְאֶחָד בְּשַׁבַּת גֵּרֵשׁ פְּלוּנִי לְפְלוּנִית וּשְׁלָם הֵגֵט ג"כ בְּעִינָן זֶה גֵּט אַחַר גֵּט
וְהַעֲדִים מִלְמָטָן : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ו

שְׁנֵי גִטִּין שֶׁכָּתְבוּ זֶה בְּצַד זֶה וּשְׁנַיִם עֵדִים
עֲבָרִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה וּשְׁנַיִם עֵדִים
יוֹנִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה, אֶת שְׁהֵעֵדִים
הָרֵאשׁוֹנִים נִקְרְאוּ עִמוֹ, כְּשֶׁר [כז]. עַד אֶחָד
עֲבָרִי וְעַד אֶחָד יוֹנִי, עַד אֶחָד עֲבָרִי וְעַד אֶחָד
יוֹנִי בָּאִין מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה, שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין:

ר"ע מברטנורה שְׁנֵי גִטִּין שֶׁכָּתְבוּ. בְּשְׁנֵי דְפִין זֶה בְּצַד זֶה, וּשְׁנֵי עֲבָרִים
חֲתוּמִים מִתַּחַת הַגִּט הָרֵאשׁוֹן לְתַחַת הַשְּׁנִי, שֵׁם הָעֵד תַּחַת הָרֵאשׁוֹן וְשֵׁם
אָבִיו תַּחַת הַשְּׁנִי [כה]. וְכֵן עַד שְׁנֵי תַּחְתָּיו, וְחִזְרוּ וְחִתְמוּ תַּחְתֵּיהֶם שְׁנֵי
יִשְׂרָאֵלִים הַדָּרִים בְּאַרְץ יוֹן, וְחִתְמוּ בְּכֶתֶב יוֹנִי, וְדָרְךְ הַכְּתָב יוֹנִי שֶׁהוּלָךְ
מִן הַשְּׂמַאל אֶל הַיְמִין [כז], נִמְצָא שֵׁם הָעֵד תַּחַת הַגִּט שְׁנִי, וְשֵׁם אָבִיו
תַּחַת הָרֵאשׁוֹן: אֶת שְׁהֵעֵדִים הָרֵאשׁוֹנִים נִקְרְאוּ עִמוֹ כְּשֶׁר. אִם
הָעֲבָרִים חֲתוּמִים לְמַעְלָה, שֶׁדָּרְךְ כְּתָב עֲבָרִי שֶׁהוּלָךְ מִן הַיְמִין אֶל
הַשְּׂמַאל, וְנִמְצָא שֵׁם הָעֵד תַּחַת הַגִּט הַיְמָנִי, וְשֵׁם אָבִיו תַּחַת הַגִּט
הַשְּׂמַאלִי, הַיְמָנִי כְּשֶׁר. וְאִם הַיּוֹנִים חֲתוּמִים לְמַעְלָה, הַשְּׂמַאלִי כְּשֶׁר.
שְׁשֵׁמוֹת הָעֵדִים תַּחַת הַשְּׂמַאלִי הֵם. וְטַעְמָא, דְּחִישִׁינן שְׂמָא הָעֵדִים
הָאַחֲרוֹנִים הִפְכוּ אֶת כְּתָבָם לְסֹדֵר שֶׁכָּתְבוּ הָעֵדִים הָרֵאשׁוֹנִים [כח], שְׂאִם
הָעֲבָרִים הָיוּ חֲתוּמִים לְמַעְלָה שֶׁהֵם הוֹלְכִים מִן הַיְמָנִי אֶל הַשְּׂמַאלִי
וְחִתְמוּ עַל הַגִּט הַיְמָנִי, כְּשֶׁבָּאוּ שְׁנֵי הַיּוֹנִים לְחִתּוֹם תַּחְתֵּיהֶם הִלְכוּ גַם הֵם
מִן הַיְמָנִי אֶל הַשְּׂמַאלִי כְּסֹדֵר כְּתִיבַת הָעֲבָרִים, וְנִמְצָא שֶׁאַרְבַּעַתֶּם חִתְמוּ
עַל הַגִּט הַיְמָנִי. וְכֵן אִם הַיּוֹנִים חֲתוּמִים לְמַעְלָה, שְׂמָא הִפְכוּ הָעֲבָרִים
שֶׁבָּאוּ אַחֲרֵיהֶם סֹדֵר כְּתָב עֲבָרִי, וְהִלְכוּ מִן הַשְּׂמַאלִי אֶל הַיְמָנִי וְנִמְצָאוּ
אַרְבַּעַתֶּם חֲתוּמִים עַל הַשְּׂמַאלִי: הִכִּי גִרְסִינן עַד אֶחָד עֲבָרִי וְעַד אֶחָד יוֹנִי,
וְעַד אֶחָד עֲבָרִי וְעַד אֶחָד יוֹנִי בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין.
וְטַעְמָא, דְּחִישִׁינן שְׂמָא הָעֵד עֲבָרִי הָרֵאשׁוֹן חֲתָם עַל הַגִּט הַיְמָנִי הָרֵאשׁוֹן
כְּפִי סֹדֵר כְּתָב עֲבָרִי, וְהָעֵד הַיּוֹנִי הַשְּׁנִי חֲתָם עַל הַגִּט הַשְּׂמַאלִי הַשְּׁנִי כְּפִי
סֹדֵר כְּתָב יוֹנִי שֶׁמִּתְחִילִין מִן הַשְּׂמַאל, וְהָעֵד הַשְּׁלִישִׁי הָעֲבָרִי הִפְךָ כְּתָב
הָעֲבָרִי וְהִתְחִיל גַם הוּא מִהַשְּׂמַאל כְּמוֹ הַיּוֹנִי שֶׁלְפָנָיו, וְנִמְצָא גַם הוּא
חֲתוּם עַל הַגִּט הַשְּׂמַאלִי, וְהָעֵד הַיּוֹנִי הָאַחֲרוֹן חֲתוּם כְּדָרְכוֹ מִן הַשְּׂמַאל
אֶל הַיְמִין וְגַם הוּא חֲתוּם עַל הַשְּׂמַאלִי, וְנִמְצָאוּ שְׁלֹשָׁה עֵדִים חֲתוּמִים

על השמאלי, ואחד בלבד חתום על הימני. או בהפך שהעד השני הימני הפך כתבו לסדר כתב עברי והתחיל מן הימין אל השמאל כמו שחתם העד עברי הראשון, והעד עברי השלישי חתם כדרכו מן הימין, ונמצאו שלשתן חתומים על הגט הימני הראשון, והעד הימני האחרון לבדו חתם כדרכו על הגט השמאלי. ומשום דלא ידעינן בהי מניהו חתימו תלתא **{כט}** ובהי מניהו לא חתים אלא חד, שניהם פסולין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כו} ולא הבינותי זה. ורש"י מפרש, חתימת הימנים אינה נקראת כחתימת העברים, שכשהימני חותם יוסף בן שמעון בידוע ששמו שמעון בן יוסף, כלומר בנו של יוסף שמעון. ונמצא שם העד חתום על השני ושם אביו על הראשון, הלכך על כרחך הימנים תחת השני חתמו. עד כאן. ונמצא דחשש שמא הפכו, חששא קרובה היא, דשמא יוסף בן שמעון הימני לא שמעון שמו אלא יוסף, וחתם עצמו כדרך חתימת העברי: **{כז} פשר**. ולא האחרים, הינו בלא עדי מסירה, אבל בעדי מסירה כלם פשרים, דלא גרע מאם לא היו בו עדים כלל. הרמב"ם. וכתב הרמב"ן ושפתים ישק כו'. ולהתוספות והרא"ש דאין שום גט פשר בלא עדי מסירה, צריך לומר דכשר דאין צריך להביא העדי מסירה לפנינו, דאנו תולין שפדין נמסר לה: **{כח}** דאלו משום דמפליגים בחתימתן מן הגט לא היו פסולים, דקמא לן מלאוהו בקרובים פשר. גמרא: **{כט}** והא ודאי אפשר דאקמא חתימי בלהו, אלא שלא הצריך לומר כי אם החשש דעל ידי כן פסולים תרוניהו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שני גיטין שכתבן זה בצד זה כו': ומה שאמר בכאן עדים יונים אינו ר"ל יונים באמונה אבל הם עדי ישראל כשרים אבל הם חתמו בכתיבת היונים ואתה יודע שכתבת היונים אינו כמו כתיבת העברים והערבים שמתחילין בכתיבה מן הימין אל השמאל ואמנם היונים כותבין מהשמאל אל הימין:

זאת היא צורת שני גיטין: בכך וכך גירש/בכך וכך גירשפלוני לפלונית וכו'/פלוני לפלונית וכו'עד וישראל/עד וישראל/עבן אברהם עדשמעון/בן יעקב עד

ועל זאת הצורה היו הגיטין והחתימות שמדבר בהם בזאת ההלכה דע אילו היה כתוב תחת הגט האחד ראובן ותחת האחד בן אברהם וכמו כן תחת האחד שמעון ותחת האחד בן יעקב היו שניהם כשרים לפי שהיינו אומרים שתחת הגט השני גם כן שנים עדים עברים והם בן אברהם ובן יעקב. לפי שאדם חותם שמו בעדות בג' ענינים או שיכתוב שמו בלבד כגון שיכתוב פלוני או שיכתוב בן פלוני ולא יכתוב שמו או שיכתוב שמו והוא פלוני עד וכשיהיה כתוב לפי זאת הצורה אין ספק שבי' העדים העברים על גט הראשון חתמו וכמו כן השני עדים יונים על הראשון חתמו וא"א להם שיחתמו אלא כמו שציירנו ואם העידו על הראשון הרי הגט האחד בד' עדים והשני בלא עדים ולכן אמרנו שהראשון כשר והוא אותו שהעדים נקראים עמו ומזאת

הצורה עצמה יתבאר עד אחד עברי ועד אחד יוני לפי שאנו אומרים שהעברי הראשון והיוני הבא אחריו כווננו שלשתן לחתום על הגט הראשון ונשאר עד אחד בלבד לגט הב' ואפשר לומר ג"כ שהב' יונים עם אחד מהעברים העידו על השני ונשאר הראשון בעד אחד ולפיכך שניהם פסולין ומה שחייב זה שאני אומר שמא היוני עם ב' העברים חתמו בין שניהם וכולם על הגט ראשון חתמו כמו שנבאר מן הצורה או נאמר ג"כ שהעברי הב' עם שנים היונים (חתם) שחתימתם אפשר שהם על הגט הב' ואין זה צריך צורה: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ז

שִׁיר מְקַצֵּת הַגֵּט וְכָתְבוּ בַדֶּף הַשְּׁנַי, וְהַעֲדִים מְלֻמָּטָה, כָּשֶׁר {ט}. חָתְמוּ עֲדִים בְּרֹאשׁ הַדֶּף, מִן הַצַּד, אוּ מֵאַחֲרָיו בְּגִט פְּשׁוּט, פְּסוּל. הַקִּיף {לא} רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה, וְהַעֲדִים בְּאַמְצַע, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. סוּפוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד סוּפוֹ שֶׁל זֶה, וְהַעֲדִים בְּאַמְצַע, אֶת שְׁהַעֲדִים נִקְרִין עֲמוּ, כָּשֶׁר. רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד סוּפוֹ שֶׁל זֶה, וְהַעֲדִים בְּאַמְצַע, אֶת שְׁהַעֲדִים נִקְרִין בְּסוּפוֹ, כָּשֶׁר:

ר"ע מברטנורה **בדף השני**. שאצלו ברחב המגלה: **מן הצד**. בגליון של ימין הגט. או בגליון השמאלי: **או מאחריו בגט פשוט**. שעדיו בתוכו: **הקיף**. חפר **לב** זה אצל זה: **שניהם פסולים**. שאין נקראת החתימה לא עם זה ולא עם זה: **את שהעדים נקריין בסופו**. שגג חתימה כלפי סופו, ולא שרגלי חתימה כלפי ראשו, כ"ש: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} **כ"ש**. מסיק בגמרא שהיה נכר בקלף שלא נחתך ממנו כלום כו', דאי לאו הכי חישנין שמה שני גטין היו זה אחר זה והשמאלי נכתב בגבוה יותר מהימני, ובימני היה שם תנאי בסופו וחתך התנאי מהימני

וְהֶעֱלִיּוֹן מֵהַשָּׁמַיִם וְכֹנֵן יַחַד. וְעַיִן תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **{לא}** הַקִּיף כּוֹי. וְאִם תֹּאמַר אֲמַאי אֶצְטְרִיךְ, דְּהֵינּוּ בְּרֵאשׁ הַדָּף. וַיֵּשׁ לֹמַר דְּאֶצְטְרִיךְ לְמַפְסֵל גְּגוּ שֶׁל עֵדִים כְּנֶגֶד גְּגוּ שֶׁל כֶּתֶב, דְּמַרְיָשָׁא לֹא שְׁמַעִינָן אֶלָּא שְׁרַגְלֵי חֲתִימַת עֵדִים כְּנֶגֶד גְּגוּ הַכֶּתֶב כּוֹי, וּמְשׁוּם דְּמַהְקָא הָוָה אֲמִינָא דְּפִסּוּלִים הֵינּוּ מְשׁוּם דְּכִי הֵיכִי דְּלֹא קִיָּמִי אֶהָאִי לֹא קִיָּמִי נְמִי אֶהָאִי, אֲבָל הֵיכִי דְּאִינּוּ אֶלָּא גֵט אֶחָד מִיָּהָא וְדֹאִי קִיָּמִי עָלֶיָּה חֲתִימָה זֹו, קָא מְשַׁמַּע לָן רִישָׁא. וְסִיפָא דְּסִיפָא דְּרֵאשׁוּ שֶׁל זֶה בְּצַד סוּפּוֹ שֶׁל זֶה אֶצְטְרִיךְ, דְּלֹא תִימָא דְּפִסְלֵי מְטַעַם כִּי הֵיכִי דְּלֹא קִיָּמִי אֶהָאִי כּוֹי. וְלִרְשׁ״י דְּגָרַס מְעַקְרָא סוּפּוֹ כּוֹי לֹא הָוָה צְרִיךְ סִיפָא דְּסִיפָא, אֶלָּא דְּכָל גְּוִנֵי מְשַׁמִּיעֵנוּ. תּוֹסֵפוֹת: **{לב}** כְּמוֹ אֵין מְקִיפִין שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת. רְשׁ״י: (עִיקַר תּוֹי״ט).

רמב"ם שִׁיר מִקְצַת הַגֵּט וְכַתְבוּ בַדָּף הַשֵּׁנִי כּוֹי: זֶה כּוֹלוּ מִבּוֹאֵר אִינּוּ צְרִיךְ בִּיאוֹר: (רמב"ם)

פּרָק ט - מִשְׁנָה ח

גֵּט שְׁכַתְּבוּ עֲבָרִית וְעֵדִיו יְוֹנִית **{לג}**, יְוֹנִית וְעֵדִיו עֲבָרִית, עַד אֶחָד עֲבָרִי וְעַד אֶחָד יְוֹנִי, כְּתַב סוּפֵר וְעַד, כָּשֵׁר. אִישׁ פְּלוֹנִי עַד, כָּשֵׁר. בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי עַד, כָּשֵׁר. אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי, וְלֹא כְּתַב עַד, כָּשֵׁר. וְכַךְ הָיוּ נִקְיֵי הַדְּעַת שְׁבִירוֹשְׁלַיִם עוֹשִׂין. כְּתַב חֲנִיכְתּוֹ וְחֲנִיכְתָּהּ, כָּשֵׁר. גֵּט מְעֻשָׂה, בִּישְׂרָאֵל, כָּשֵׁר. וּבְגוּזִים, פְּסוּל. וּבְגוּזִים, חוֹבְטִין **{לד}** אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ עֲשֵׂה מִה שִׁישְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָךְ, וְכָשֵׁר:

ר"ע מברטנורה **כְּתַב סוּפֵר וְעַד**. חֲתַם **{לד}** סוּפֵר וְעַד. דְּהוּי לְהוּ שְׁנֵי עֵדִים. וְאֲשַׁמְעִינּוּ מִתְּנִיתִין דְּלֹא חִישִׁינּוּ שְׁמָא הַבַּעַל לֹא צָוָה לְחַתֵּם לְסוּפֵר, אֶלָּא אָמַר לְשָׁנִים אָמְרוּ לְסוּפֵר וְיִכְתֹּב, וְלְפִלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵדִים וְיִחַתְּמוּ, וְחָשׂוּ

הַנָּדָעִים לְכַסּוּפָא דְסַפְרָא שְׂיֵאמַר אֵינִי בְעֵינָיו כְּשֶׁר לְעֵדוּת, וְאַחֲתָמוּהוּ בְּלֹא רְשׁוּתוֹ דְּבַעַל. לְהָא לֹא חִישִׁינּוּ: **חֲנִיכְתּוּ**. שֵׁם לְוִי שֶׁל מִשְׁפַּחַה **[לה]**: **מַעֲשֵׂה**. בְּחִזְקָה: **בִּישְׂרָאֵל כְּשֶׁר**. אִם אֲנִסוּהוּ בְּדִין **[לו]**. כְּגוֹן כָּל הַנָּדָע דְּכּוּפִין לְהוֹצִיא, אוֹ שֶׁהִיתָה אֲסוּרָה לוֹ. וְאִם אֲנִסוּהוּ שְׁלֹא כְּדִין, פְּסוּל. וּפּוֹסֵל מִן הַכְּהֻנָּה, מְשׁוּם רִיחַ גִּט: **וּבְגוּיִם**. כְּדִין, פְּסוּל, וּפּוֹסֵל מִן הַכְּהֻנָּה **[לז]**. שְׁלֹא כְּדִין, אֲפֹלוּ רִיחַ גִּט אֵין בּוֹ. וּמִי שֶׁחָיַב לִתְּנוּ גִט מִן הַדִּין וְאֵין כַּח בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל לְכוּפּוֹ, חוֹבְטִין אוֹתוֹ עַל יְדֵי נְכָרִים, שְׂאוּמְרִים עֲשֵׂה מֵה שְׂשִׂי אֲוִמֵר לָךְ, וְנוֹתֵן הַגִּט עַל פִּי דִינֵי יִשְׂרָאֵל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [לג] ועדיו כו'. והוא שיהיו מכירים לשון הכתב וכתובה. הרמב"ם: **[לד]** הכי איתא בגמרא. אבל כתב סופר ולא חתם לא הוי כעד שני. וזה דלא אליבא מאן דאמר שכתב הר"ב בפרוש משנה ד' דכתב סופר במקום עד שני. ועין תוספות יום טוב: **[לה]** וכן פרשו רש"י והרא"ש. ורבינו חננאל ורבינו תם זכרונם לברכה לברכה מפרשים שם לוי של האיש עצמו או של האשה. וחניכת אבות דגמרא חניכה אחרת ולא מירי בשם לוי. וכתב הבית יוסף דלרש"י ז"ל נמי שם לוי של האיש עצמו בגט חשיב שפיר לכתב, דסברא הוא דעדיף מחניכת המשפחה. ולא דמי למשנה שמו דפרק ד' משנה ב', דהתם בשתי מקומות והקא במקום אחד. המגיד. ועין תוספות יום טוב: **[לו]** ויתנו נמי בסוף פרק ה' דערבין וכן בגטי נשים היו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, דאי אנוס אין גטו. וכתב הרמב"ם ולמה לא בטל גט זה, שהרי הוא אנוס, שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחייב בו מן התורה, אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עברה וכפיהו עד שעשה דבר שחייב לעשות או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשות אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העברות, ויצרו הרע שתקפו. וכיון שכפיהו עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו: **[לז]** גמרא. ומסקינן דטעמא דבדין נכרים בכדין ישראל מחלף, ואי אמרת דאינו פוסל אתי למימר דבדין ישראל על ידי עשוי נמי אינו פוסל, וההוא גטא מעליא הוא. שלא כדין נכרים בכדין ישראל לא מחלף. ופרש רש"י ואי אמרת מחלף בשלא כדין דישאל ואתי למימר שלא כדין דישאל נמי לא פסול, ואמרן לעיל דפסיל, היא גופה גזרה אטו כדין, וגזרה לגזרה לא גזרינן: **[לח] חובטין**. שעכשיו אין הנכרי אלא כמקל ורצועה לבית דין של ישראל ושלוחו של בית דין, ואין מדקדקים בשליח שהוא חובט אם הוא ישראל או נכרי. הר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם גט שכתבו עברית ועדיו יונית כו': זה כולו מבואר אינו צריך ביאור:

[גט מעושה בישראל כו':] מה שאמר כתב סופר ועד כשר ר"ל חתם סופר ועד כשר. חניכתו וחניכתה כנוי ר"ל כנוי האיש המגרש וכנוי האשה המתגרשת. ונקיי הדעת הנבונים בדעתם. גט מעושה בישראל לקוח באונס ובהכרח והם אונסין הבעל על הגט לפיכך אם היו ב"ד ישראל הם המכריחין אותו הרי הוא גט כשר ואם דיני עובדי כוכבים הכריחוהו על הגירושין הרי הוא גט פסול על כל צד מן הצדדים אבל אם אנסו על מה שחייבוהו דיני ישראל

כגון שהיתה האשה תובעת הגירושים או שהגירושים מחוייבים מצד התורה הגט הזה פוסל מן הכהונה ואע"פ שהוא פסול וכמו כן אם היו מכריחין ב"ד של ישראל על הגט שלא כדין זה הגט פסול ופוסל מן הכהונה ואם הכריחוהו העובדי כוכבים עד שאמר רוצה אני מה שיצוה ב"ד ישראל אחר כך צוהו ב"ד של ישראל על הכתיבה הרי זה כשר: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ט

יָצָא שְׁמָה בְּעִיר מְקֻדָּשֶׁת, הָרִי זֹו מְקֻדָּשֶׁת. מְגֻרְשֶׁת, הָרִי זֹו מְגֻרְשֶׁת. וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיֶה שֵׁם אֲמִתְלָא {מ}. אִיזֹו הִיא אֲמִתְלָא. גֵּרֶשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת אִשְׁתּוֹ עַל תְּנָאִי {מא}, זָרַק לָהּ קְדוּשָׁיָהּ, סָפַק קְרוֹב לָהּ סָפַק קְרוֹב לוֹ, זֹו הִיא {מב} אֲמִתְלָא:

ר"ע מברטנורה יָצָא שְׁמָה בְּעִיר מְקֻדָּשֶׁת. פְּנוּיָה שְׁיָצָא עָלֶיהָ קוֹל, פְּלוֹנִית נְתַקְדָּשָׁה הַיּוֹם לְפְלוֹנִי. וְלֹא קוֹל הַבְּרָה בְּלִבָּד, אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁהָיוּ גֵּרֹת דוֹלְקוֹת וּמִטּוֹת מְצַעוֹת, וּבְנֵי אָדָם נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים וְאוֹמְרִים פְּלוֹנִית נְתַקְדָּשָׁה הַיּוֹם: מְגֻרְשֶׁת הָרִי זֹו מְגֻרְשֶׁת. אֲרִישָׁא קָאִי {לט}, הָאִי אֲתַתָּא דְיָצָא עָלֶיהָ קוֹל מְקֻדָּשֶׁת וְחִישִׁינָן לָהּ וְאַסְרְנוּהָ לְנִשְׂאָ אֶלָּא לְאוֹתוֹ הָאִישׁ, אִם חִזַּר וְיָצָא עָלֶיהָ קוֹל מְגֻרְשֶׁת שְׁגֵרְשָׁה אוֹתוֹ פְּלוֹנִי שְׁיָצָא לָהּ קוֹל קְדוּשִׁין מִמֶּנּוּ, הָרִי זֹו מְגֻרְשֶׁת וּמִתְרַת לְכָל, שֶׁהָרִי קוֹל שְׁחַשְׁשָׁנוּ לוֹ תַחֲלָה שׁוֹבְרוֹ עִמּוֹ: וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיֶה שֵׁם אֲמִתְלָא. שְׁלֹא יִהְיֶה עִם הַקּוֹל שֶׁל קְדוּשִׁין אוֹ שֶׁל גְּרוּשִׁין אֲמִתְלָא, טַעַם שֶׁהוּא שׁוֹבֵר אֶת כַּח הַקּוֹל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לט} גִּמְרָא. דְּאֵלוּ לְמִיסַר אֲגַבְרָא (אִם אֶשֶׁת כְּהוֹן הִיא. רש"י) הָא קִימָא לָן כָּל קְלָא דְבִתְרַן נְשׂוּאִין לֹא חִישִׁינָן לָיָה: {מ} אֲמִתְלָא. מְשַׁל וְטַעַם. רש"י: {מא} עַל תְּנָאִי. שְׁמָא לֹא נְתַקִּים הַתְּנָאִי. רש"י: {מב} זֹו הִיא. אֲמִתְלָא שֶׁל קְדוּשִׁין. וְהוּא הַדִּין נְפִי אִיפְכָא. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת כו': [מה שאמר כתב סופר ועד כשר ר"ל חתם סופר ועד כשר. חניכתו וחניכתה כנוי ר"ל כנוי

האיש המגרש וכנוי האשה המתגרשת. ונקיי הדעת הנבונים בדעתם. גט מעושה בישראל לקוח באונס ובהכרח והם אונסין הבעל על הגט לפיכך אם היו ב"ד ישראל הם המכריחין אותו הרי הוא גט כשר ואם דייני עובדי כוכבים הכריחוהו על הגירושין הרי הוא גט פסול על כל צד מן הצדדים אבל אם אנסו על מה שחייבוהו דייני ישראל כגון שהיתה האשה תובעת הגירושים או שהגירושים מחוייבים מצד התורה הגט הזה פוסל מן הכהונה ואע"פ שהוא פסול וכמו כן אם היו מכריחין ב"ד של ישראל על הגט שלא כדין זה הגט פסול ופוסל מן הכהונה ואם הכריחוהו העובדי כוכבים עד שאמר רוצה אני מה שיצוה ב"ד ישראל אחר כך צוהו ב"ד של ישראל על הכתיבה הרי זה כשר: (רמב"ם)

פרק ט - משנה י

בית שִׁמְאֵי אֹמְרִים, לֹא יִגְרֹשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ
אֶלָּא אִם כִּן מִצָּא בָּהּ דְּבַר עֲרוּהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים
כד), כִּי מִצָּא בָּהּ עֲרוֹת דְּבָר. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים,
אֶפְלוּ הַקְּדִיחָה תִּבְשִׁילוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם), כִּי מִצָּא
בָּהּ עֲרוֹת דְּבָר. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אֶפְלוּ מִצָּא
אַחֲרַת נְאֻה הַיִּמְנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם), וְהָיָה אִם לֹא
תִּמְצָא חֵן בְּעֵינָיו:

ר"ע מברטנורה אֶפְלוּ הַקְּדִיחָה תִּבְשִׁילוּ. שֶׁרְפָתָהּ [מג] על יְדֵי הָאוֹר אוֹ עַל
יְדֵי מַלְחָה. דְּדִרְשִׁי בֵּית הַלֵּל עֲרוֹת דְּבָר, אוֹ עֲרוּהָ אוֹ דְּבָר [מד], כְּלוּמַר שֶׁאֵר
דְּבָר סְרַחוּן שְׂאִינּוּ עֲרוּהָ: רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר אֶפְלוּ מִצָּא אַחֲרַת נְאֻה
מִמְנָה. וְדִרְיֵשׁ קָרָא הֵכִי, אִם לֹא תִּמְצָא חֵן שֶׁל נוֹי בְּעֵינָיו, אוֹ אִם מִצָּא
בָּהּ עֲרוּהָ [מה], אוֹ דְּבָר שֶׁל סְרַחוּן [מו], עַל כָּל אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלְלוּ
יָכוֹל לְגַרֵשׁ. וְהַלְכָה כְּבֵית הַלֵּל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [מג] כְּמוֹ אֵשׁ קִדְחָה בְּאִפִּי [דברים לב]: [מד] וְאַצְטְרִיף לְכַתֵּב עֲרוּהָ,
לוֹמַר שֶׁאֶפְלוּ יִצְאָה מִשׁוּם עֲרוּהָ מִתְרַת לְנִשְׂאָ לְאַחַר, כְּדִכְתִּיב וְיִצְאָה וְהִיתָה
לְאִישׁ אַחֵר. וּלְבֵית שִׁמְאֵי אֶצְטְרִיף דְּבָר לְגִזְרָה שְׁוֵה, דְּכִתִּיב הִכָּא עֲרוֹת דְּבָר

וּכְתִיב לְהִלָּךְ עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דְּבַר, מֵה לְהִלָּךְ בְּשְׁנַיִם אֶף כָּאן בְּשְׁנַיִם.
וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{מה}** דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ כִּי מִשְׁמַשׁ בְּאַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת.
אִי, אֶלָּא, דְּלָמָּא, דְּהָא. בֵּית שְׁמַאי סְבָרִי כִי מְצָא, דְּהָא מְצָא. וְרַבִּי עֲקִיבָא
סְבָר כִּי מְצָא, אִי נִמְי מְצָא: **{מו}** הִינּוּ דְּמַסִּיק הַתּוֹסְפוֹת דְּרַבִּי עֲקִיבָא כְּבֵית
הַלֵּל אֲתֵי. דְּאִי לָאוּ דְּאֵינְתֵר לִיה דְּבַר לְהַקְדִּיחָה תַּבְּשִׁילוּ לֹא הָוּה דְּרִישׁ כִּי
מְצָא בְּהַ בְּלִשׁוֹן אִי נִמְי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו': מה שאמר
מגורשת אינו ר"ל ששמענו שיצא קול מאשת איש גירשה בעלה לפיכך
נאסור אותה על בעלה [כהן] מפני שיצא שמה מגורשת אבל הוא אומר שאם
יצא שמה מגורשת אחר שיצא שמה מקודשת על אותה אשה בעצמה שהיא
נתגרשה מאלו הקידושין הרי זו מגורשת שהרי קול ושוברו עמו לפי שהקול
אסרה והקול מתיר אותה אבל אם נתבררו הקידושין בעדים וכל שכן אם
היתה נשואה לא נתקיימו גירושיה אלא בעדים כמו שנתבאר בזאת
המסכתא: (רמב"ם)

